

แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพ
ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

นางสิรินทิพย์ มีเวียงจันทร์

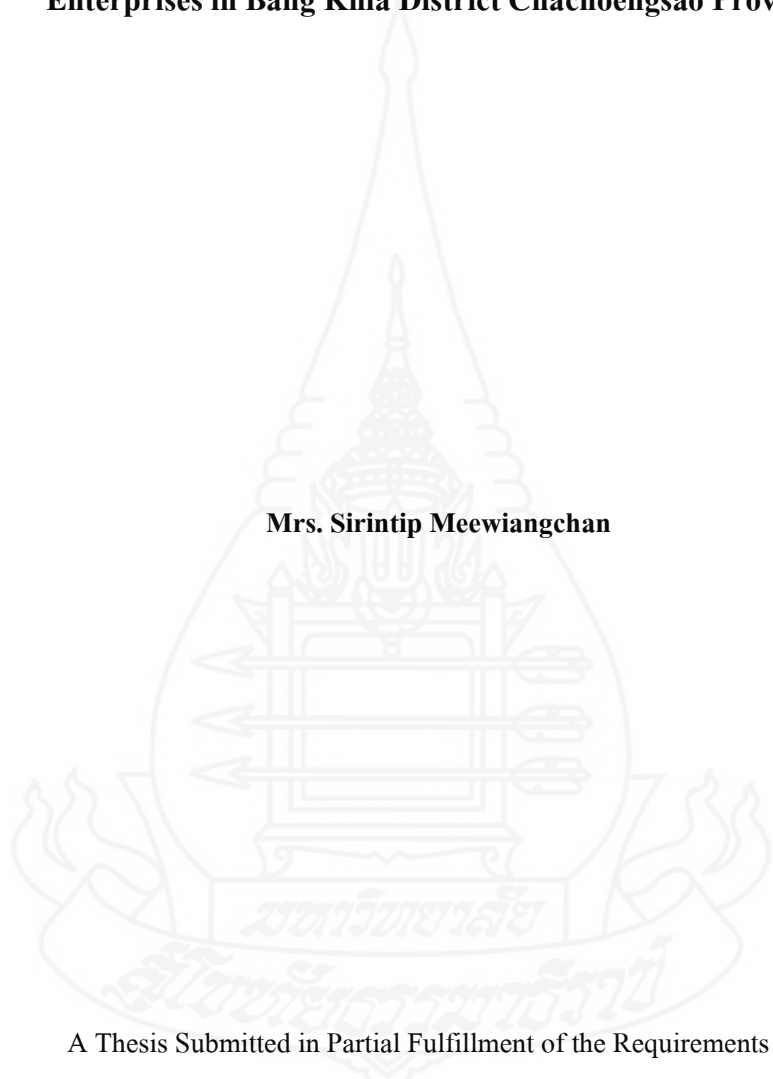
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2562

Development Guideline based on Balance Score Card Concept of Community

Enterprises in Bang Khla District Chachoengsao Province

Mrs. Sirintip Meewiangchan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชื่อและนามสกุล นางสาวสิรินทิพย์ มีเวียงจันทร์

วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2563

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.รุจีพัชร บุญจริง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธาพิทักษ์ผล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผู้วิจัย นางสาวสิรินทิพย์ มีเวียงจันทร์ รหัสนักศึกษา 2619001338

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พลสรานู สรานูรมย์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ คุ้มทรัพย์

ปีการศึกษา 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 3) ความต้องการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของวิสาหกิจชุมชน 4) ปัญหาในการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 5) แนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือเกษตรกรที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับสำนักงานเกษตรอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา 16 แห่ง จำนวน 149 คน ศึกษาจากประชากรทั้งหมด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการศึกษาพบว่า 1) สมาชิกร้อยละ 81.9 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 50.77 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.75 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.02 คน ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 5.59 ปี มีพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 6.13 ไร่ รายได้ในภาคเกษตรเฉลี่ย 150,355.70 บาท/ครัวเรือน รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 65,194.63 บาท/ครัวเรือน รายจ่ายในภาคการเกษตรเฉลี่ย 68,474.50 บาท/ครัวเรือน รายจ่ายนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 36,379.20 บาท/ครัวเรือน 2) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่าการบริหารจัดการกลุ่มตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพทุกด้าน(3) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการการส่งเสริมตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ ระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน (ค่าเฉลี่ย 4.13) และด้านกระบวนการภายใน (ค่าเฉลี่ย 3.47) ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 3.04) และด้านลูกค้า (ค่าเฉลี่ย 2.97) 4) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการเงิน (ค่าเฉลี่ย 4.23) ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการภายใน (ค่าเฉลี่ย 4.13) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 4.02) และด้านลูกค้า (ค่าเฉลี่ย 3.55) 5) แนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงาน ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการเงิน (ค่าเฉลี่ย 4.44) โดยอันดับแรกคือ ส่งเสริมด้านการจัดทำบัญชีให้แก่สมาชิก รองลงมาคือ ส่งเสริมด้านการบริหารจัดการเงินทุน ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการภายใน (ค่าเฉลี่ย 4.13) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 4.02) และด้านลูกค้า (ค่าเฉลี่ย 3.55)

คำสำคัญ แนวทางการพัฒนา การบริหารเชิงคุณภาพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดฉะเชิงเทรา

Thesis title: Development Guideline based on Balance Score Card Concept of Community Enterprises in Bang Khla District Chachoengsao Province.

Researcher: Mrs. Sirintip Budda; **ID:** 2619001338;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Ponsaran Saranrom, Assistant Professor;

(2) Dr. Chalernsak Toomhirun, Associate Professor ; **Academic year :** 2019

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic information of members of community enterprise in Bang khla district, Chachoengsao province 2) the operation according to balance scorecard concept of community enterprise in Bang khla district, Chachoengsao province 3) extension needs in the operation according to balance scorecard concept of community enterprise 4) problems in the operation according to balance scorecard concept of community enterprise 5) extension guideline and operations of community enterprise according to balance scorecard concept of community enterprise

The population of the study were the entire 149 farmers from 16 groups who had registered as member of the community enterprise at Bangkhla agricultural district office in Chachoengsao province. Statistics used for the data analysis were ; maximum value, minimum value, frequency, percentage, mean, standard deviation, and ranking.

The results of the research showed that 1) 81.9% of the farmers were female with the average age of 50.77 years and completed secondary school. The average number of household members was 3.75 people, the average household worker was 2.02 people. Their membership duration as a member of the community enterprise was 5.59 years with the average agricultural land of 6.13 Rai. The average income from the agricultural sector was 150,355.70 Baht/household while the average income from non agricultural sector was 65,194.63 Baht / household. The average expenditure for agricultural sector was 68,474.50 Baht/household and the average expenditure for non agricultural sector was 36,379.20 Baht/household. 2) Most of the members of the community enterprises accepted the group management according to the balance scorecard concept in every aspects . 3) Members of the community enterprises needed the promotion of management according to the balance scorecard concept at high level in 2 aspects as ; financial (average value of 4.13) and internal process (average value of 3.47) while the learning and development (average value of 3.04) and customer aspect (average value of 2.97)were at the moderate level 4) Members of community enterprise had problem at the highest level in financial aspect, (average value of 4.23) while 3 aspects as ; internal process (average value of 4.13), learning and development (average value of 4.02) and customer aspect (average value of 3.55)were at high level 5) Operational extension guidelines was at the highest level in financial aspect (average value of 4.44) of which the first being promoting was accounting for members while promote capital management was at the high level in 3 aspects as ; internal process (average value of 4.13) , learning and development (average value of 4.02), and the customer aspect (average value of 3.55).

Keywords: Development Guideline, Extension guideline Balance ScoreCard Concept Community Enterprises, Chachoengsao Province

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาชี้แนะให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขและติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิดเสมอมา นับตั้งแต่ต้นจนสำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ด้วยดี ตลอดจนท่านอาจารย์ ดร. รุจิพัชร บุญจริง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ชี้แนะแนวทางในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ให้มีเนื้อหาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน และขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ประธานและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทราทุกท่าน ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ คุณสมปอง จันท์กูป เกษตรอำเภอบางคล้า ที่ให้คำปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณบุคลากรและเจ้าหน้าที่สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์รวมทั้งเพื่อนนักศึกษาปริญญาโททุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือเสมอมา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับการสนับสนุนกำลังใจจาก บิดา มารดา สามี ญาติ พี่น้อง เพื่อน และกัลยาณมิตรทุกท่าน ที่คอยห่วงใยให้กำลังใจนับเป็นสิ่งที่มีความค่าอย่างยิ่ง จนทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพต่อไป คุณค่าและความดีอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

สิรินทิพย์ มีเวียงจันทร์

กันยายน 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
บริบททั่วไปเกี่ยวกับอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา	7
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร	14
สภาพทั่วไปเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า	20
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	25
แนวคิดตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพ (Balanced Scorecard Concept)	38
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
ประชากร	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
การทดสอบเครื่องมือ	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล	49
การวิเคราะห์ข้อมูล	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	52
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใน อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา	52
ตอนที่ 2 การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา	60
ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา	63
ตอนที่ 4 ปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา	70
ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการและดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา	77
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	84
สรุปการวิจัย	84
อภิปรายผล	87
ข้อเสนอแนะ	91
บรรณานุกรม	93
ภาคผนวก	97
แบบสัมภาษณ์เกษตรกร	98
ประวัติผู้วิจัย	109

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 สถิติจำนวนประชากรและครัวเรือนของอำเภอบางคล้า.....	14
ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และระยะเวลาการเป็นสมาชิก ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	53
ตารางที่ 4.2 ตำแหน่งในกลุ่มของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	54
ตารางที่ 4.3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และแหล่งข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับการพัฒนา ด้านวิสาหกิจชุมชนและการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชน.....	55
ตารางที่ 4.4 อาชีพหลักและอาชีพรองของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน.....	56
ตารางที่ 4.5 จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	57
ตารางที่ 4.6 จำนวนแรงงาน รายได้และรายจ่าย ในครัวเรือนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	58
ตารางที่ 4.7 การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพด้านการเงิน (Financial Perspective) ของวิสาหกิจชุมชน.....	60
ตารางที่ 4.8 การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพด้านลูกค้า (Customer Perspective) ของวิสาหกิจชุมชน.....	61
ตารางที่ 4.9 การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process) ของวิสาหกิจชุมชน.....	62
ตารางที่ 4.10 การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth) ของวิสาหกิจชุมชน.....	63
ตารางที่ 4.11 ความต้องการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงดุลยภาพ ด้านการเงิน (Financial Perspective).....	64
ตารางที่ 4.12 ความต้องการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงดุลยภาพ ด้านลูกค้า (Customer Perspective).....	66
ตารางที่ 4.13 ความต้องการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงดุลยภาพ ด้านกระบวนการภายใน (Inter Business Process).....	67
ตารางที่ 4.14 ความต้องการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงดุลยภาพ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth).....	69
ตารางที่ 4.15 ปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงดุลยภาพด้าน การเงิน (Financial Perspective).....	70

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.16 ปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ ด้านลูกค้า (Consumer Perspective).....	73
ตารางที่ 4.17 ปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ ด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process).....	74
ตารางที่ 4.18 ปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth).....	76
ตารางที่ 4.19 แนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ ด้านการเงิน (Financial Perspective).....	78
ตารางที่ 4.20 แนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ ด้านลูกค้า (Consumer Perspective).....	79
ตารางที่ 4.21 แนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ ด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process).....	80
ตารางที่ 4.22 แนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth).....	82

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 แสดงแผนที่อำเภอบางคล้า.....	8
ภาพที่ 5.1 แสดงแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพของ วิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	90

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาการเกษตรของประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) มุ่งเน้นการพัฒนาความเข้มแข็งของเกษตรกร และสถาบันเกษตรกร มีการส่งเสริมให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองโดยยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ ควบคู่ไปกับการพัฒนาความสามารถในการผลิต การจัดการสินค้าเกษตร ความมั่นคงด้านอาหารและการอนุรักษ์ทรัพยากร การเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความสมดุลและยั่งยืนเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาการเกษตรจึงมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ เกษตรกร แม่บ้านเกษตรกรและยุวเกษตรกร ให้มีความสามารถในการผลิตและการตลาด อันจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัวเกษตรกร ให้มีความกินดี อยู่ดี มีรายได้สูงขึ้นและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562)

การพัฒนาการเกษตรให้ประสบความสำเร็จได้ตามแผนพัฒนานั้น การส่งเสริมการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรนับเป็นแนวทางสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตร เพราะการรวมกลุ่มกัน นอกจากจะเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองทั้งด้านการซื้อปัจจัยการผลิตและขายผลผลิตแล้ว ยังนำมาซึ่งความร่วมมือกันของหมู่คณะ ซึ่งกลุ่มมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ปัญหา สามารถพึ่งตนเองได้ และนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างยั่งยืน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) วิสาหกิจชุมชนนับเป็นรูปแบบหนึ่งของการส่งเสริมการรวมกลุ่มกันของเกษตรกร เพื่อการผลิตสินค้าหรือการให้บริการต่างๆ ของเกษตรกรที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน

วิสาหกิจชุมชนเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน โดยนำความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรมาผลิตสินค้าหรือบริการก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับชุมชนยังผลให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ วิสาหกิจชุมชนจึงมีบทบาทต่อการสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนและส่งผลกระทบเชื่อมโยงการสนับสนุนเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งภาครัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญและได้ให้การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ด้วยเหตุผลเพื่อให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและการพัฒนา รูปแบบของวิสาหกิจชุมชน อันยังผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้ มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต รวมถึงก้าวไปสู่การเป็นผู้ประกอบ กิจการขนาดย่อมและขนาดกลางต่อไป (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของวิสาหกิจ ชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนหลายแห่งยังคงมีปัญหาคอขวดในการดำเนินงานหลายประการ โดย สรุปลแล้ว ได้แก่ ปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากไม่สามารถขยายตลาดได้ วิสาหกิจชุมชนบางแห่งมี การแข่งขันกับคู่แข่งรายใหญ่ ปัญหาด้านการเงินและด้านบัญชี เช่น ขาดเงินลงทุน ขาดกระแสเงิน สดหมุนเวียน ไม่มีระบบบัญชีที่ดี ปัญหาด้านการบริหารจัดการ เช่น ความไม่พร้อมเข้าร่วมกิจกรรม ของกลุ่ม ขาดความเชื่อถือในผู้นำกลุ่ม ขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ขาดการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ ไม่ได้ดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์และด้านการจัดการบัญชี (ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังขรัตน์, 2556, น. 47-49) โดยปัญหาต่างๆ ในการประกอบกิจการของวิสาหกิจ ชุมชนย่อมส่งผลกระทบต่อตรงต่อการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชนให้เจริญก้าวหน้า และ ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการเกษตรโดยรวม การจัดการกับปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการอย่าง รอบด้านสามารถช่วยให้วิสาหกิจชุมชนประกอบกิจการได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว หลักการบริหาร เจริญดุลยภาพ (Balanced Scorecard) เป็นหลักการบริหารและประเมินการดำเนินงานขององค์กรอย่าง รอบด้าน ตัวชี้วัดใน 4 มุมมอง ประกอบด้วย ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และ การการเรียนรู้และพัฒนา (Kaplan and Norton, 1996) หลักการบริหารเจริญดุลยภาพสามารถนำมา ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนซึ่งมีลักษณะการดำเนินงานเป็นกลุ่มองค์กรได้สามารถช่วย ให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานของวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งยังสามารถช่วยให้ มองเห็นปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาในแต่ละด้านของวิสาหกิจชุมชน ทำให้วิสาหกิจชุมชน สามารถดำเนินกิจการได้อย่างยั่งยืนได้

อำเภอบางคล้า เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 16 แห่ง มีสมาชิกรวมทั้งสิ้น 149 คน มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนและงานสถาบันเกษตรกร ประจำสำนักงานเกษตรอำเภอ ๆ ละ 1 คน (สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2562) ในปัจจุบัน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทราประสบปัญหาอุปสรรคหลาย ประการ อาทิเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนระดับอำเภอมิภาระหน้าที่ หลายด้าน อีกทั้งจำนวนวิสาหกิจชุมชนในอำเภอมิจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ดูแล ให้การสนับสนุน และส่งเสริมได้ไม่ทั่วถึงและเพียงพอ ประกอบกับยังขาดข้อมูลของวิสาหกิจชุมใน หลายด้าน ดังจะเห็นได้จากจำนวนการยกเลิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ในปี 2561 มีจำนวน 9 แห่ง จากทั้งหมด 21 แห่ง และในปี 2562 ยกเลิกกิจการเพิ่มอีก 1 แห่ง ทั้งนี้สาเหตุหลักของปัญหาและอุปสรรคสรุปได้ว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังขาดความรู้และการดำเนินงานในการบริหารจัดการอย่างรอบด้าน จึงทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการเพื่อดำเนินกิจการให้ยั่งยืนได้ (สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2562)

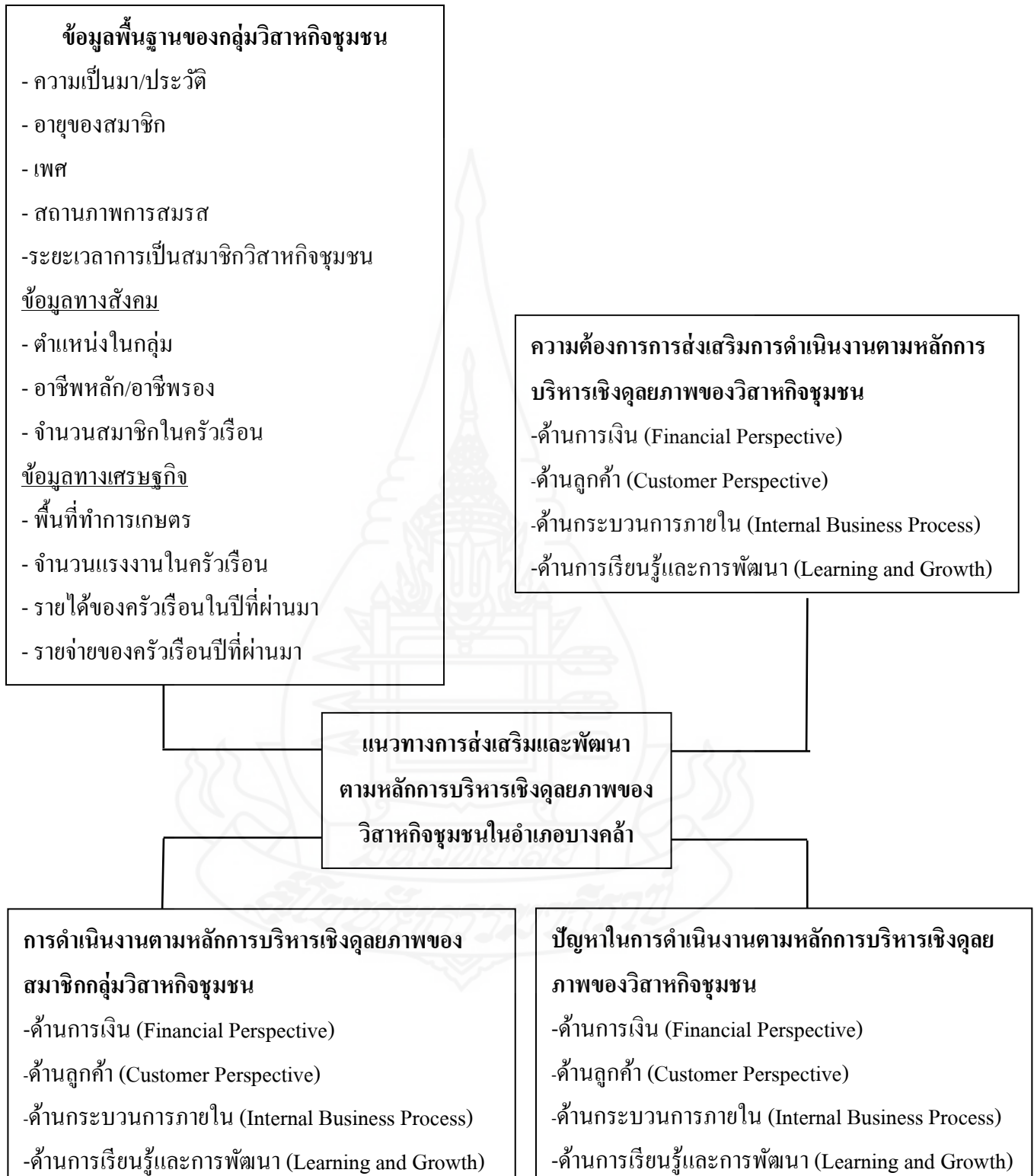
จากการศึกษาเบื้องต้นทำให้ทราบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังขาดการดำเนินงานอย่างรอบด้าน ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลงานด้านวิสาหกิจชุมชนยังไม่ทราบความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพ โดยหลักการบริหารเชิงคุณภาพทำให้สามารถมองเห็นภาพรวมของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ได้ดียิ่งขึ้น ความสำเร็จขององค์กรไม่ได้วัดผลเฉพาะมุมมองที่เป็นตัวเงิน เช่น ผลกำไรเท่านั้น แต่การดำเนินงานทุกส่วนล้วนแต่ช่วยเสริมสร้างความสำเร็จให้กับองค์กรด้วยกันทั้งสิ้น ทำให้สามารถพิจารณาถึงปัจจัยในทุก ๆ ด้าน ไปพร้อมกันเพื่อที่จะได้ทำการประเมินผล ควบคุม และมองภาพรวมในทุกส่วนได้อย่างชัดเจน

ด้วยเหตุนี้ จึงควรศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม แนวทางในการพัฒนาความรู้และทักษะของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนให้มีความสามารถมากขึ้น และสามารถนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
- 2.2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
- 2.3. เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
- 2.4. เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
- 2.5. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกทุกคนของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 16 แห่ง 149 คน

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานบางประการของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ความต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการนำความรู้ตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของวิสาหกิจชุมชนไปใช้ในการพัฒนา และแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ 2563 ถึง เดือนเมษายน 2563

4.4 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ขึ้นทะเบียนไว้ใน ปี พ.ศ. 2562 กับสำนักงานเกษตรอำเภอบางคล้า จำนวน 16 แห่ง 149 คน โดยทำการศึกษาทั้งหมด

3. นิยามศัพท์

การวิจัยครั้งนี้มีนิยามศัพท์ในการวิจัย ดังนี้

3.1 วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนในอำเภอบางคล้าเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการ หรือกิจการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคนละบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

3.2 การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพ (Balance Concept)เป็นการบริหารการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินวัดผล 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการเงิน (Financial Perspective) ด้านลูกค้า (Customer Perspective) ด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process) และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth)

3.3 ด้านการเงิน (Financial Perspective) ประกอบด้วยการจัดทำบัญชี การจัดหาเงินทุน การบริหารเงินทุน การบริหารผลกำไร

3.4 ด้านลูกค้า (Customer Perspective) ประกอบด้วยความพึงพอใจของลูกค้า การติดต่อกับลูกค้า การมีมาตรฐานสินค้า การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ลูกค้ารับทราบ

3.5 ด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process) โดยใช้ประเด็นของประสิทธิภาพในการดำเนินงานภายใน เช่น เวลาในการดำเนินงานต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของสมาชิก เป็นต้น

3.6 ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth) โดยใช้ประเด็นของบุคลากรภายในเป็นหลัก เช่น ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจของบุคลากรภายในองค์กร เป็นต้น

3.7 ความต้องการการส่งเสริม หมายถึง ความต้องการการส่งเสริมตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพทั้ง 4 ด้าน คือ ความต้องการการส่งเสริมด้านการเงิน ความต้องการการส่งเสริมด้านลูกค้า ความต้องการการส่งเสริมด้านกระบวนการภายใน และความต้องการการส่งเสริมด้านการเรียนรู้และการพัฒนา

3.8 แนวทางการส่งเสริม หมายถึง แนวการในการส่งเสริมตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพทั้ง 4 ด้าน คือ แนวทางการส่งเสริมด้านการเงิน แนวทางการส่งเสริมด้านลูกค้า แนวทางการส่งเสริมด้านกระบวนการภายใน และแนวทางการส่งเสริมด้านการเรียนรู้และการพัฒนา

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพและพัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนให้มีความรู้และทักษะในการส่งเสริมด้านวิสาหกิจชุมชนสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

4.2 เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมด้านวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

4.3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ ตลอดจนผู้ที่สนใจทั่วไปได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อนำมาใช้สำหรับการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ตัวแปรของการศึกษา รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. บริบททั่วไปอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
3. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า
4. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน
5. แนวคิดตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพ (Balanced Scorecard Concept)
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบททั่วไปเกี่ยวกับอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

บริบททั่วไปเกี่ยวกับอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไปของอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ลักษณะภูมิอากาศ แหล่งน้ำ สภาพดิน เส้นทางการคมนาคม สภาพเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานเกษตรอำเภอบางคล้า, 2563) สรุปได้ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอบางคล้า มีระยะทางจากอำเภอบางคล้า ถึง จังหวัดฉะเชิงเทราประมาณ 25 กิโลเมตร มีพื้นที่ ประมาณ 227.9 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ	อำเภอกองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา และอำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี
ทิศใต้	ติดกับ	อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันออก	ติดกับ	อำเภอรสาธิน และอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศตะวันตก ติดกับ อำเภอเมือง และอำเภอกลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา
 อำเภอบางคล้ามีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกงไหลผ่านทางทิศ
 ตะวันตก พื้นที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำอาชีพเกษตรกรรม เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ
 ทำสวนมะม่วง มะพร้าว ทำประมง และทำปศุสัตว์

ภาพที่ 2.1 แสดงแผนที่อำเภอบางคล้า

อำเภอบางคล้า จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2444 เดิมพื้นที่ว่าการอำเภอบางคล้า ตั้งอยู่ที่วัดใหม่
 บางคล้า ตำบลบางสวนในปัจจุบัน เหตุที่เรียกว่าอำเภอบางคล้าก็เนื่องจากว่า บริเวณนั้นเดิมเป็น
 หมู่บ้านแห่งหนึ่งเรียก "บ้านบางคล้า" และมีคลองซอยเล็ก ๆ อีกคลองหนึ่งเรียกกันว่า "คลองบางคล้า"
 จึงตั้งชื่ออำเภอว่า "อำเภอบางคล้า" และอำเภอนี้ได้ตั้งเป็นอำเภอมาตั้งแต่ พ.ศ. 2444 ต่อมาทาง
 ราชการได้พิจารณาเห็นว่าที่ตั้งว่าการอำเภอไม่อยู่ในบริเวณศูนย์ กลางของอำเภอ การมาติดต่อ
 ราชการของราษฎรเป็นไปโดยไม่สะดวกจึงย้ายที่ว่าการไปตั้ง ณ ตำบลเตาสุรา ซึ่งอยู่ห่างจากที่ตั้ง
 เดิมประมาณ 5 กิโลเมตร และเป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอในปัจจุบัน ต่อมาได้มีการเปลี่ยนชื่อตำบล
 เตาสูราเป็นตำบลบางคล้าตามนามของอำเภอ

กล่าวสรุปได้ว่า อำเภอบางคล้าเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทรา ห่างจากจังหวัดฉะเชิงเทรา 25 กิโลเมตร มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกงไหลผ่านทางทิศตะวันตก พื้นที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำอาชีพเกษตรกรรม เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนมะม่วง มะพร้าว ทำประมง และทำปศุสัตว์

1.2 ลักษณะภูมิอากาศ

อำเภอบางคล้าอยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุมที่พัดปกคลุมประเทศไทย 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งลมนี้เป็นลมที่พัดพาความหนาวเย็นจากประเทศจีนมาสู่ประเทศไทยในช่วงฤดูหนาว อิทธิพลของลมนี้จะทำให้จังหวัดฉะเชิงเทราประสบกับสภาวะอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง กับมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดปกคลุมในช่วงฤดูฝนซึ่งทำให้อากาศชุ่มชื้นและมีฝนทั่วไป

ฤดูกาล พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย สามารถแบ่งฤดูกาลของจังหวัดฉะเชิงเทราได้ เป็น 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงของมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่มีคุณสมบัติเย็นและแห้งจะแผ่ลงมาปกคลุม ประเทศไทยในช่วงนี้ ทำให้จังหวัดฉะเชิงเทรามีอากาศหนาวเย็นโดยทั่วไป

ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์และสิ้นสุดประมาณกลางเดือนพฤษภาคม ในระยะนี้จะมีหย่อมความกดอากาศต่ำเนื่องจากความร้อนปกคลุมประเทศไทยตอนบน ทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยเฉพาะเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนจัดที่สุดในรอบปี

ฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเข้าสู่ประเทศไทย อากาศจะเริ่มชุ่มชื้นขึ้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป โดยมีฝนตก หนาแน่นในช่วงเดือนกันยายนอำเภอบางคล้ามีปริมาณฝนรวมตลอดทั้งปี 1294.0 มิลลิเมตร มีจำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ย ประมาณ 113 วัน เดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีปริมาณฝนมากที่สุดในรอบปี โดยมีปริมาณฝน 256.4 มิลลิเมตร สำหรับปริมาณฝนสูงที่สุดใน 24 ชั่วโมง ที่เคยตรวจได้คือ 130.5 มิลลิเมตร เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2560

กล่าวสรุปได้ว่า อำเภอบางคล้า สามารถแบ่งได้ 3 ฤดู คือ ฤดูหนาวตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ฤดูร้อน เริ่มกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม และฤดูฝน เริ่มกลางเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม

1.3. แหล่งน้ำ

1.3.1 แหล่งน้ำผิวดิน

จังหวัดฉะเชิงเทรา มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ คือ แม่น้ำบางปะกงความยาวทั้งสิ้น 122 กิโลเมตร (นับจากจุดบรรจบของต้นน้ำถึงบริเวณปากอ่าว) และตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำ

บางปะกงในกลุ่มแม่น้ำบางปะกงสายหลักฝั่งซ้าย ฝั่งขวา และลุ่มน้ำคลองท่าลาด รวมพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาทั้ง 3 ลุ่มน้ำ เป็นพื้นที่ 4,052.56 ตร.กม. โดยมีปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยของลุ่มน้ำคลองท่าลาดมากที่สุด คือ 744.81 ล้าน ลบ.ม. รองลงมา คือ ลุ่มน้ำบางปะกงสายหลักฝั่งซ้าย มีปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ย 167.33 ล้าน ลบ.ม. และลุ่มน้ำฝั่งขวามีปริมาณน้ำท่ารายปี 131.61 ล้าน ลบ.ม. ส่งผลให้มีปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยต่อประชาชนสูงกว่าเกณฑ์กำหนด แต่อย่างไรก็ตามบางพื้นที่อาจมีสภาพขาดแคลนน้ำได้เนื่องจากอยู่ห่างไกลแหล่งน้ำหรือมีคุณภาพน้ำไม่เหมาะสม เช่น น้ำเสียหรือน้ำเค็ม โดยเฉพาะช่วงฤดูแล้งที่มีการรुक้าของน้ำเค็มขึ้นไปตามแม่น้ำบางปะกงและคลองสาขา แหล่งน้ำธรรมชาติ

แม่น้ำบางปะกง เกิดจากแม่น้ำหุมนานและแม่น้ำพระปรงบรรจบกันในจังหวัดปราจีนบุรี (ช่วงที่ไหลผ่านในจังหวัดปราจีนบุรี เรียก แม่น้ำปราจีนบุรี) ไหลลงมาทางทิศตะวันตก แล้ววกลงทางใต้ มีแม่น้ำนครนายกมาบรรจบทางฝั่งขวา เป็นเส้นแบ่งเขตจังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา ช่วงนี้จะเรียกว่า แม่น้ำบางปะกง จากนั้นจะไหลลงสู่ทะเลระหว่างตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา และตำบลหนองตำหรุ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีความยาวประมาณ 122 กิโลเมตร

1.3.2 แหล่งน้ำใต้ดิน

จังหวัดฉะเชิงเทราพบว่าแหล่งน้ำใต้ดินหรือน้ำบาดาลอยู่ทั่วไปภายในจังหวัด โดยพื้นที่ที่มีปริมาณน้ำใต้ดินมาก จะอยู่ทางด้านตะวันตกของจังหวัดในเขตลุ่มน้ำบางปะกง ส่วนทางด้านตะวันออกมีปริมาณน้ำใต้ดินน้อย น้ำใต้ดินส่วนใหญ่มีคุณภาพไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการอุปโภค บริโภค หรือเกษตรกรรม เนื่องจากน้ำมีความเค็มหรือเป็นน้ำกร่อย พื้นที่ที่สามารถนำน้ำใต้ดินมาใช้ประโยชน์ได้คือ บางส่วนของอำเภอบางคล้า อำเภอสนามชัยเขต อำเภอพนมสารคาม อำเภอท่าตะเกียบ แต่มีปริมาณน้อย

1.3.3 แหล่งน้ำชลประทาน

แหล่งน้ำจากการพัฒนาที่มีอยู่ภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย แหล่งน้ำตามโครงการชลประทานขนาดใหญ่ โครงการชลประทานขนาดกลาง โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการชลประทานขนาดเล็กที่สร้างเสร็จแล้ว

โครงการชลประทานขนาดใหญ่ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา มี 8 โครงการ ได้แก่ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษารังสิตใต้ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพระองค์ไชยานุชิต โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาชลหารพิจิตร โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาบางพลวง โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนบางปะกง โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาคองสียัด โครงการชลประทานฉะเชิงเทรา และโครงการชลประทานชลบุรี

กล่าวสรุปได้ว่า อำเภอบางคล้า มีแหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำบางปะกง มีแหล่งน้ำใต้ดิน และยังเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตชลประทานขนาดใหญ่ ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์

1.4 สภาพดิน

ลักษณะสภาพดินและชุดดินที่พบในอำเภอบางคล้า มีดังนี้

1.4.1 ชุดดินฉะเชิงเทรา (Chachoengsao series: Cc)

เกิดจากตะกอนน้ำกร่อยพามาทับถมอยู่บนที่ราบลุ่มน้ำทะเลท่วมถึง สภาพพื้นที่ราบเรียบ มีความลาดชันไม่เกิน 1 เปอร์เซ็นต์ ลักษณะดินเป็นดินลิก มีการระบายน้ำเร็ว น้ำซึมผ่านได้ช้า การไหลบ่าของน้ำบนผิวดินช้า เนื้อดินเป็นดินเหนียวตลอด ดินบนมีสีเทาเข้ม มีจุดประสีน้ำตาลหรือแดงปนเหลือง ดินชั้นล่างมีสีน้ำตาลปนเทาถึงสีเทา มีจุดประสีแดง สีเหลืองปนน้ำตาล และอาจจะพบจุดประสีเหลืองฟางข้าวปนอยู่บ้างเล็กน้อยในระดับความลึกมากกว่า 100 เซนติเมตร จะพบดินเลนสีน้ำตาลที่มีปริมาณกำมะถันต่ำและรอยอุ้มน้ำในดินชั้นล่าง ดินมีการระบายน้ำเร็วและมีน้ำท่วมในฤดูฝน ถ้าสามารถยกร่องให้สูงพื้นน้ำท่วม ก็สามารถปลูกพืชไร่และพืชสวนครัวได้ควรมีการปรับปรุงคุณสมบัติของดินให้ดีขึ้น โดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมี

1.4.2 ชุดดินมหาโพธิ์ (Maha phot series: Ma)

เกิดจากตะกอนน้ำพามาทับถมอยู่บนตะกอนน้ำกร่อย สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลักษณะดิน เป็นดินลิก มีการระบายน้ำเร็ว น้ำซึมผ่านได้ช้า การไหลบ่าของน้ำบนผิวดินช้า เนื้อดินเป็นดินเหนียวตลอด หน้าดินมีสีดำหรือสีเทาเข้ม มีจุดประสีน้ำตาลแก่ ดินชั้นล่างมีสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเทา มีจุดประสีแดงและสีเหลืองปนน้ำตาล จะพบจุดประสีเหลืองฟางข้าว ในดินล่างลึกกว่า 1 เมตรจากผิวดิน จะพบรอยอุ้มน้ำและหน้าดินจะแตกกระแวงเมื่อแห้ง ดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำเร็ว มีน้ำท่วมในฤดูฝน จำเป็นต้องแก้ความเป็นกรดจัดของดิน โดยใส่ปูนขาวหรือปูนมาร์ล และต้องใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อปรับปรุงสภาพให้ดินดีขึ้น

1.4.3 ชุดดินรังสิต (Rangsit series: Rs)

เกิดจากตะกอนน้ำกร่อยพามาทับถมอยู่บนที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเลหรือดินดอนสามเหลี่ยม สภาพพื้นที่ราบเรียบ มีความลาดชันน้อยกว่า 1 เปอร์เซ็นต์ ลักษณะดิน เป็นดินลิก มีการระบายน้ำเร็ว น้ำซึมผ่านได้ช้า การไหลบ่าของน้ำบนผิวดินช้า เป็นดินเหนียวตลอดหน้าดินสีดำ ดินล่างตอนบนจะพบจุดประสีแดงหรือสีน้ำตาลปนแดง และในระดับความลึกประมาณ 50 - 100 เซนติเมตร จะพบจุดประสีเหลืองฟางข้าวเป็นแท่งยาว ๆ ตามรูรากพืชเก่า ๆ ส่วนดินล่างในระดับความลึกประมาณ 100-150 เซนติเมตร มีลักษณะดินเลนสีน้ำตาลที่มีไฟไรท์มากกว่า 2 เปอร์เซ็นต์ ดินเป็นกรดจัด

1.4.4 ชุคดินองครักษ์ (Ongkharak: Ok)

เกิดจากตะกอนน้ำกร่อยพามาทับถมอยู่บนที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง สภาพพื้นที่ราบเรียบ ถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลักษณะดินเป็นดินลึก มีการระบายน้ำเร็ว น้ำซึมผ่านได้ช้า การไหลบ่าของน้ำบนผิวดินช้า เนื้อดินเป็นดินเหนียวตลอด หน้าดินมีสีดำหรือสีเทาเข้ม มีจุดประสีแดงปนเหลืองหรือสีน้ำตาลแก่ ดินล่างมีสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเทาและเป็นดินเลนสีเทาเข้มในดินล่างลึกลงไป มีจุดประสีแดง สีน้ำตาลแก่และภายในความลึก 50 เซนติเมตรจากผิวดิน จะพบจุดประสีเหลืองฟางข้าว เป็นแท่งยาว ๆ จะพบรอยอุ้มน้ำในดินล่าง ฤดูแล้งหน้าดินจะแตกกระแหง ข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ ดินเป็นกรดจัดมาก ขาดธาตุฟอสฟอรัสและไนโตรเจนอย่างชัดเจนและมีเหล็กหรืออลูมิเนียมที่ละลายออกมามากเกินไปจนเป็นพิษต่อพืชที่ขี้ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์ ควบคุมน้ำใต้ดินเพื่อป้องกันการเกิด oxidation ของไพไรต์ การยกร่องปลูกพืชที่เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถป้องกันการเกิดกรดดังกล่าวได้ ถ้าจะใช้ปลูกข้าวควรใช้ปูนมาร์ล ในอัตรา 2 ตันต่อไร่ ควบคุมไปกับการใช้ปุ๋ย N และ P ถ้าค่า pH น้อยกว่า 4.5 แต่ถ้าค่า pH สูงกว่า 4.5 อาจใช้ปุ๋ย และหินฟอสเฟตก็พอ ควรมีการคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสม

กล่าวสรุปได้ว่า อำเภอบางคล้ามีชุดดินหลายชนิดซึ่งแตกต่างกันไปตามสภาพในพื้นที่ ได้แก่ ชุดดินฉะเชิงเทรา (Chachoengsao series: Cc) เกิดจากตะกอนน้ำกร่อยพามาทับถมอยู่บนที่ราบลุ่มน้ำทะเลท่วมถึง สภาพพื้นที่ราบเรียบ มีความลาดชันไม่เกิน 1 เปอร์เซ็นต์ ชุดดินมหาโพธิ์ (Maha phot series: Ma) เกิดจากตะกอนน้ำพามาทับถมอยู่บนตะกอนน้ำกร่อย สภาพพื้นที่ ค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ชุดดินรังสิต (Rangsit series: Rs) เกิดจากตะกอนน้ำกร่อยพามาทับถมอยู่บนที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเลหรือดินดอนสามเหลี่ยม สภาพพื้นที่ราบเรียบ มีความลาดชันน้อยกว่า 1 เปอร์เซ็นต์ ชุดดินองครักษ์ (Ongkharak: Ok) เกิดจากตะกอนน้ำกร่อยพามาทับถมอยู่บนที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์

1.5 เส้นทางคมนาคม

1.5.1 รถส่วนตัว เดินทางจากกรุงเทพมหานครถึงฉะเชิงเทรา หลังจากวิ่งผ่านเข้าตัวเมืองฉะเชิงเทราแล้ว หลังจากนั้น วิ่งเข้าเส้นทาง ทางหลวงหมายเลข 304 มุ่งหน้าสู่อ.พนมสารคาม เมื่อถึง กม. ที่ 17 ให้เลี้ยวซ้าย เข้า อ.บางคล้า จะเห็นป้ายทางไปอำเภอบางคล้า วิ่งตามป้ายนั้นมา

1.5.2 รถโดยสารประจำทาง ปัจจุบันยังไม่มียังไม่มีรถวิ่งจากกรุงเทพมหานครถึงอำเภอบางคล้า โดยตรง ต้องนั่งรถไปลงที่สถานีขนส่งศูนย์ใหม่ ฉะเชิงเทราแล้ว ต้องต่อรถไปอำเภอบางคล้า อีกต่อหนึ่ง

1.5.3. รถไฟ เนื่องจากยังไม่มียังไม่มีรถไฟ ที่วิ่งตรง สู่อ.บางคล้า ดังนั้น จึงต้องลงที่สถานีชุมทางฉะเชิงเทรา และต่อรถประจำทาง อีกทอดหนึ่ง รถไฟ มีบริการรถไฟออกจากสถานีหัว

ลำโพง ไปละเชิงเทราทุกวัน วันละ 11 ขบวน เที่ยวแรกเวลา 05.55 น. เที่ยวสุดท้ายเวลา 18.25 น. ค่าโดยสาร 13 บาท

กล่าวสรุปได้ว่า การเดินทางมายังอำเภอบางคล้านมีความสะดวกสบายสามารถเดินทางมาได้ทั้งทางรถส่วนตัว รถโดยสารประจำทาง และทางรถไฟ

1.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

เนื่องจากพื้นที่ของอำเภอบางคล้าเป็นที่ราบลุ่ม มีลำคลองหลายสายและมีพื้นที่บางส่วนติดแม่น้ำบางปะกง เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรม และมีลำคลองเชื่อมสู่หมู่บ้าน สามารถใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภคและน้ำใช้เพื่อการเกษตร ลักษณะดินเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ ประชาชนส่วนใหญ่จึงมีอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา เป็นรูปแบบของการเกษตรแบบผสมผสาน ประชาชนบางส่วนประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้ตลอดปี

อำเภอบางคล้าเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทราที่แม่น้ำบางปะกงไหลผ่านลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอบางปะกง เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ โดยสายน้ำนี้มีลักษณะพิเศษ คือ มีสามน้ำ น้ำเค็ม น้ำกร่อยและน้ำจืด ทำให้รสชาติของผลไม้ที่เพาะปลูกในอำเภอนี้มีชื่อเสียง ถึงความอร่อย ทั้งมะม่วง และมะพร้าวหอม นอกจากนี้ยังมีสวนหมากพลู และการทำนาแหล่งกำเนิดของข้าวหอมมะลิ ปัจจุบันสายน้ำบางปะกงกลายเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญใกล้เมืองหลวงที่ได้รับความนิยม ตลาดน้ำบางคล้า เป็นตลาดที่เทศบาลตำบลบางคล้าจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2550 ตามนโยบายของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลบางคล้า ในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว เศรษฐกิจของท้องถิ่นโดยการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งมีความโดดเด่นและยังคงมีความเป็นธรรมชาติอยู่มาก มาจัดทำตลาดน้ำให้ประชาชนในพื้นที่และใกล้เคียง นำสินค้าจำพวกสินค้าพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง สินค้า OTOP SMEs และผักผลไม้ตามฤดูกาล อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมาจำหน่าย บริเวณริมฝั่งแม่น้ำบางปะกง หน้าว่าการอำเภอบางคล้า โดยเป็นแพไม้ขนาด 6 x 30 เมตร รวม 9 โปะะ เชื่อมติดต่อกันสำหรับให้เกษตรกรและผู้ประกอบการนำเรือมาจอดเทียบขายสินค้าและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เปิดให้บริการเฉพาะวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ตั้งแต่เวลา 08.00 - 16.00 น. โดยสามารถเดินทางไปท่องเที่ยวได้ทั้งรถยนต์ส่วนตัวและรถโดยสารประจำทาง ห่างจากกรุงเทพมหานคร 92 กิโลเมตร เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีงานทำเป็นอาชีพหลัก อาชีพเสริมอย่างยั่งยืนและมีรายได้เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2.1 สถิติจำนวนประชากรและครัวเรือนของอำเภอบางคล้า

ตำบล	จำนวนประชากร/คน			จำนวนครัวเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
บางคล้า	4,121	4,714	8,835	3,772
ปากน้ำ	2,671	2,880	5,551	2,108
หัวไทร	3,076	3,307	6,383	1,956
บางกระเจ็ด	2,264	2,342	4,606	1,321
ท่าทองกลาง	2,248	2,371	4,619	1,689
เสม็ดเหนือ	2,375	2,569	4,944	1,731
เสม็ดใต้	2,433	2,570	5,003	593
สาวชะโงก	1,515	1,674	3,189	507
บางสวน	1,081	1,142	2,223	699
รวม	21,784	23,569	45,353	14,376

ที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอบางคล้า (2563, น.5)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จากสถิติประชากรในอำเภอบางคล้า พบว่า มีประชากรหญิงมากกว่าประชากรชายเล็กน้อย บริเวณอำเภอบางคล้าเป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำบางปะกงไหลผ่าน ส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา การเกษตรแบบผสมผสาน ประชาชนบางส่วนประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้ตลอดปี

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม

ในส่วนการดำเนินงานพัฒนาองค์กรเกษตรกร ของกรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศ (Country strategy) ปี 2562 – 2566 ตามแผนปฏิบัติการด้านการเกษตร ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร พร้อมๆ กับการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตการจัดการสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ ปลอดภัย และการ

พัฒนาสินค้าเกษตรเพื่ออุตสาหกรรม และในปี 2562 กรมส่งเสริมการเกษตรดำเนินการเสริมสร้างและพัฒนาองค์กรเกษตรกร ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรและกลุ่มยุวเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน เพื่อพัฒนาสู่การเป็น Smart Group โดยการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม และจัดทำแผนการเรียนรู้ และแผนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม การวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม จัดทำแผนการเรียนรู้ และแผนการดำเนินกิจกรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มและสร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกรระดับจังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน ดังนี้

1) ส่งเสริมและสนับสนุน กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน ให้สามารถวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มให้สอดคล้องกับสินค้าและพื้นที่ และจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพเพื่อให้มีพลังในการขับเคลื่อนงานในรูปแบบของการรวมกลุ่มและพัฒนาไปสู่เครือข่ายกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการประกอบอาชีพการเกษตรให้สามารถพึ่งพาตนเอง มีความมั่นคงทางอาชีพ และมีความเป็นอยู่ที่ดี

2) ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะของกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่อเพิ่มรายได้ เกิดเครือข่ายการดำเนินงานร่วมกัน

3) ยกย่องเชิดชูเกียรติ เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ ผลงานดีเด่นของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เป็นต้นแบบที่ดีให้เป็นที่ยอมรับแก่บุคคลทั่วไปและเป็นแบบอย่างในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร

4) ส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มยุวเกษตรกร ผู้นำยุวเกษตรกร และที่ปรึกษายุวเกษตรกร ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์กระบวนการยุวเกษตรกร การประกอบอาชีพการเกษตร เทคโนโลยีการเกษตร

การดำเนินงานด้านวิสาหกิจชุมชนของสำนักงานเกษตรอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ดำเนินการมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548 โดยทำการส่งเสริมในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ครอบครัวเกษตรกรมีความกินดีอยู่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้าจังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถนำมากำหนดประเด็นในการศึกษาแนวทางการส่งเสริมงานด้านวิสาหกิจชุมชนได้ ประกอบด้วย สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ อายุ สถานภาพการสมรสระดับการศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ตำแหน่งในกลุ่ม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แหล่งข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ของครัวเรือนต่อปี รายจ่ายของครัวเรือนต่อปี ผลตอบแทนจากการเข้าร่วมกลุ่ม

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากษेत्र

2.1.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น. 14) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมและพัฒนากษेत्रว่า เป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้ เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกร อยู่พอดิ กินพอดิ และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชนบท ให้มีความมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด นอกจากนี้ ท่านอง สิงคาลวนิช (อ้างในพงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์, 2556, น. 4-11) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า เป็นการถ่ายทอดความรู้หรือเผยแพร่บริการความรู้ และประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับการเกษตร ไปสู่เกษตรกร ตลอดจนให้คำปรึกษาแลกเปลี่ยนแนวคิด เพื่อความเข้าใจในปัญหาต่างๆ เกษตรกรสามารถนำไปพิจารณาและปฏิบัติให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มรายได้

2.1.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น. 14) กล่าวไว้ว่า การพัฒนากษेत्रเป็นพื้นฐานสำคัญเบื้องต้นในการพัฒนาความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของชาติ กล่าวคือ การส่งเสริมและพัฒนากษेत्रมีความสำคัญต่อการพัฒนาผลผลิต ชีวิตและสิ่งแวดล้อมในชนบทให้มีความยั่งยืน โดยมีกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรใน 3 ฝ่ายหลัก คือ ด้านวิชาการ ด้านการวิจัยค้นคว้าเทคโนโลยีการผลิต ด้านการส่งเสริมพัฒนาความรู้และเกษตรกรผู้ปฏิบัติให้เกิดผลต่อการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมและพัฒนากษेत्रเป็นการนำความรู้และวิทยาการสมัยใหม่มาถ่ายทอดให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการให้คำแนะนำ บริการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ช่วยให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในแง่ของการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องอาศัยการส่งเสริม ทั้งด้านวิชาการ ด้านการวิจัยค้นคว้าเทคโนโลยีการผลิต ด้านการส่งเสริมพัฒนาความรู้และเกษตรกรผู้ปฏิบัติให้เกิดผลต่อการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

2.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น. 38) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยอิงบุคคลหรือผู้รับสารเป็นเกณฑ์นั้นสามารถแบ่งแยกออกตามจำแนก 3 แบบ คือ

2.2.1 วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method) เป็นการส่งเสริม โดยการให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ ได้แก่ การเยี่ยมไร่นาและบ้านของเกษตรกร (Farmer and Home Visit) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อ

ที่สำนักงาน (Office Calls) การติดต่อทางโทรศัพท์ (Telephone Calls) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว (Personal Letter) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ (Informal Contact)

2.2.2 วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (Group Method) การส่งเสริมแก่กลุ่มบุคคลจะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริมจากชั้นสนใจ (interest) ไปสู่การทดลองทำดู (trial) และหากเป็นที่พอใจของกลุ่มแล้วสมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มก็อาจก้าวไกลไปถึงขั้นยอมรับ (adoption) เลยก็ได้ การส่งเสริมแบบกลุ่มที่นิยมใช้มาก ได้แก่ การประชุมกลุ่ม (Group Meeting) การฝึกอบรม (Training) การสาธิต (Demonstration) และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip of Study Tour)

2.2.3 การส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method) การส่งเสริมแบบมวลชนโดยสื่อสารมวลชน (Mass Media) จะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรม (innovations) ให้ประชาชนได้ทราบว่าได้มีสิ่งนั้น ๆ สื่อสารมวลชนที่นำมาใช้ได้ดีในการส่งเสริม ได้แก่ เอกสารเผยแพร่ โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์สไลด์และฟิล์มสกริป และการจัดนิทรรศการ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับองค์ประกอบแวดล้อม โดยสามารถสรุปรูปแบบการส่งเสริมได้ 3 วิธี ๆ ได้แก่ การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล และการส่งเสริมแบบมวลชน ซึ่งได้นำทั้ง 3 วิธีการมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดตัวแปรความต้องการการส่งเสริม

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ

2.3.1 ความหมายของความต้องการ พจนานุกรมในไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (น.323) ได้ให้ความหมายของ "ความต้องการ"ว่า หมายถึงความอยากได้ใคร่ได้หรือประสงค์จะได้และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้ร่างกายเกิดการขาดความสมดุลเนื่องมาจากมีสิ่งเร้ามากระตุ้นมีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่งต้องพยายามดิ้นรน และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ เมื่อร่างกายได้รับตอบสนองแล้ว ร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่งและก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆ เกิดขึ้นมาทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

2.3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนความต้องการของมนุษย์ เอช มาสโลว์ เป็นนักวิชาการ นักจิตวิทยา และผู้จัดการโรงงานจากประเทศใน อาชีพที่หลากหลาย เขาได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Need Theory) ที่มีความต้องการไม่สิ้นสุด (กิ่งพร ทองใบ, 2557 : 29-30) มาสโลว์ ได้แบ่งลำดับความต้องการของมนุษย์เป็น 5 ชั้น ดังนี้

1) ความต้องการทางด้านสรีรวิทยา (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Survival Needs) ได้แก่ ความต้องการในเรื่องของอากาศ ความต้องการอาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ เป็นต้น

2) ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัยของชีวิต (Safety and Security Needs) ได้แก่ ความต้องการที่จะอยู่อย่างมั่นคงและปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงาน และการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

3) ความต้องการด้านสังคม (Social Needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Belonging Needs)

4) ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตนเอง ในเรื่องของความรู้ ความสามารถและความสำคัญของบุคคล

5) ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self-Actualization Need) เป็นความต้องการในระดับสูงสุด ซึ่งเป็นความต้องการที่อยากจะทำให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง เพื่อที่จะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความต้องการด้านนี้จึงเป็นไปในแนวทางที่ดีที่สุดตามที่ตนคาดหวังเอาไว้

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปว่า ความต้องการ หมายถึง แรงขับที่เกิดขึ้นจากจิตใต้สำนึกของมนุษย์เพื่อให้อตอบสนองความต้องการของตนเอง เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วมนุษย์จะมีความต้องการในขั้นถัดไป เริ่มตั้งแต่ความต้องการขั้นพื้นฐานคือความต้องการทางด้านสรีรวิทยาจนถึงความต้องการความสำเร็จ อันเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์

2.4 การวิเคราะห์กลุ่มเกษตรกรในการส่งเสริม

วิจิตร อาวะกุล (2535, น, 142) กล่าวว่า iva การส่งเสริมหรือการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรหรือคนอื่นนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะต้องวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขวิธีการส่งเสริมตามประเด็น ดังต่อไปนี้

2.4.1 วิเคราะห์อายุ เนื่องจาก กลุ่มเกษตรกรที่มีอายุย่อมต้องการทำการวิเคราะห์อายุมาก ย่อมมีประสบการณ์มาก ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องมีความรู้จริง มีเทคโนโลยีที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เกษตรกรจึงจะเกิดการยอมรับ

2.4.2 วิเคราะห์เพศ เพื่อเตรียมข้อมูล วิธีการ ที่จะนำไปส่งเสริมให้เหมาะสมกับเพศของเกษตรกร

2.4.3 ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ทักษะคิดและอาชีพ เพื่อเตรียมข้อมูลให้สอดคล้องกับความต้องการ

2.4.4 ศึกษาสภาพสังคมของเกษตรกร เช่น ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ การเข้าสังคม ฐานะ เพื่อเลือกวิธีการ เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกร

2.4.5 ศึกษาปัญหาพื้นฐานของเกษตรกรและสถานการณ์ทั่วไปในท้องถิ่น
ก่อนดำเนินการส่งเสริม เพื่อให้สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของเกษตรกร

2.4.6 ดำเนินการส่งเสริมอย่างมีเป้าหมาย ให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบาย โดยต้องทำการศึกษานโยบายของกรม กระทรวงก่อนดำเนินการ

2.4.7 มีความรู้ในการวางแผนการปฏิบัติงาน วิธีการสอน เทคนิคต่างๆ ในการสอนเพื่อให้เกษตรกรเกิดความสนใจ

2.4.8 มีการควบคุมงาน กำกับงาน การติดตามผลงานและประเมินผลการส่งเสริม
กล่าวสรุปได้ว่า ในการส่งเสริมการเกษตรนั้น ควรมีการวิเคราะห์กลุ่มเกษตรกรและเตรียมการก่อนดำเนินการส่งเสริม โดยควรวิเคราะห์กลุ่มเกษตรกร ในด้าน อายุ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ทักษะ อาชีพ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ฐานะ รวมทั้งสภาพปัญหาและสถานการณ์ทั่วไปในท้องถิ่น เพื่อเตรียมการส่งเสริมให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเกษตรกร นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ต้องทราบเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของนโยบายการส่งเสริมรวมทั้งต้องมีเทคนิควิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้เกษตรกรเกิดความสนใจและเกิดการยอมรับ พร้อมติดตามและประเมินผลการดำเนินการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง

2.5 ประเภทของนักส่งเสริมการเกษตร

สำหรับการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนนั้น มีนักส่งเสริมหลายประเภทที่เข้ามามีบทบาทในการช่วยส่งเสริมและพัฒนา เช่น เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานรัฐ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานเอกชน และประชาชนผู้มีความรู้ความสามารถในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนนั้นๆ ดิเรก ฤกษ์หรั่ง (2527, น. 25) กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีหน้าที่ในการเป็นผู้ชี้แนะหรือให้คำปรึกษาเกษตรกร ทั้งในการตัดสินใจในการเลือกปัจจัยการผลิต การลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพ การนำเอาทรัพยากรและพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนไปใช้ หมุนเวียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและชุมชน การใช้บริการของรัฐ และการให้บริการของหน่วยงานอื่น เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในลักษณะที่เข้าใจได้ง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็นผู้คอยกระตุ้นเกษตรกรให้รู้จักปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของตน และเป็นผู้กระตุ้นให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นรวมทั้งคอยให้กำลังใจเกษตรกรในการที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงและสภาพชีวิตที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ วิจิตร อาวะกุล (2535, น. 142) ที่กล่าวไว้ว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องมีหน้าที่ในการช่วยเหลือเกษตรกรในด้านต่างๆ ได้แก่ ช่วยให้การศึกษ การสอน การให้ความรู้ทางวิชาการ ข้อมูลและเทคนิคใหม่ ช่วยในการพิจารณาปัญหา การแก้ไขปัญหา ช่วยในการตัดสินใจในการเลือกวิธีการ การลงทุนและทางเลือกที่มีการเสี่ยงน้อย ช่วยในการวางแผนการผลิต การจำหน่าย และการดำเนินงาน นอกจากนี้ต้องช่วยให้เกษตรกรนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติให้เกิดผล

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีหน้าที่ในการช่วยเหลือและสนับสนุนเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่การถ่ายทอดความรู้ การตัดสินใจในการผลิต การบริการข้อมูล การวางแผนการผลิต การจำหน่าย ตลอดจนช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้คล่องไปได้ โดยจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวข้องกับส่งเสริมการเกษตร สามารถนำมากำหนดประเด็นในการวิจัยเกี่ยวกับ ความต้องการการส่งเสริมด้านวิสาหกิจชุมชน ในด้านวิธีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน การบริการและสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ และสามารถนำไปกำหนดประเด็นการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่ต้องการศึกษาในครั้งนี้ได้ด้วย

3. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า

3.1 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า

สำนักงานเกษตรอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (2562) รายงานว่า อำเภอบางคล้า มีวิสาหกิจชุมชนจำนวน 16 แห่ง ดังนี้

3.1.1 วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตมะม่วงส่งออก อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2548 ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนที่ขอจดทะเบียน เลขที่ 121 หมู่ที่ 3 ตำบลสาวชะโงก อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รหัสไปรษณีย์ 24110 โทรศัพท์ 099389097 โทรสาร 038583734 กิจกรรมของกลุ่มคือการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่ายมะม่วงทั้งในและต่างประเทศ

3.1.2 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มขนมบ้านบุญมี ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2548 ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนที่ขอจดทะเบียน เลขที่ 39/5 หมู่ที่ 1 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รหัสไปรษณีย์ 24110 โทรศัพท์ 038541115 โทรสาร 038541567 E-mail address : meebakery@yahoo.com กิจกรรมของกลุ่ม คือ การรวมกลุ่มผลิตขนมเบี๊ยะชนิดต่างๆ ภายใต้ยี่ห้อ แม่บุญมี จำหน่ายทั้งในจังหวัด และนอกจังหวัด บั๊มน้ำมัน ห้างสรรพสินค้าในเครือเดอะมอลล์

3.1.3 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปากน้ำโจ้โจ้ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2548 ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนที่ขอจดทะเบียน เลขที่ 39/4 หมู่ที่ 1 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รหัสไปรษณีย์ 24110 โทรศัพท์ 038541115 โทรสาร 0385415670 กิจกรรมของกลุ่ม คือ การรวมกลุ่มผลิตหมี่กรอบสูตรต่างๆ ภายใต้ยี่ห้อ คุณย่าพุด จำหน่ายทั้งในจังหวัดและนอกจังหวัด บั๊มน้ำมัน ห้างสรรพสินค้าในเครือเดอะมอลล์

3.1.4 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีแปรรูปผลไม้อำเภอบางคล้า ก่อตั้งเมื่อปี 2548 ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนที่ขอจดทะเบียน เลขที่ 1/3 หมู่ที่ 3 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รหัสไปรษณีย์ 24110 โทรศัพท์ 038825308 E-mail address : wasinee.9825@gmail.com กิจกรรม

ของกลุ่ม คือ การรวมกลุ่มเพื่อผลิตมะม่วงกวน ภายใตยี่ห้อ เนรัญชลา จำหน่ายทั้งในจังหวัดและนอกจังหวัด

3.1.5 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสายใยรักแห่งครอบครัวบ้านสนามช้าง ก่อตั้งเมื่อปี 2550 ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนที่ขจรจตะเบียน เลขที่ 31/3 หมู่ที่ 4 ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รหัสไปรษณีย์ 24110 กิจกรรมของกลุ่ม คือ การรวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าเนื้อสัตว์แปรรูป เช่น ปลาชีวกุ้ง จำหน่ายภายในชุมชนและภายในจังหวัด

3.1.6 วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนบ้านภูแก้ว ก่อตั้งเมื่อปี 2553 ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนที่ขจรจตะเบียน เลขที่ 5 หมู่ที่ 88 ตำบลบางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รหัสไปรษณีย์ 24110 โทรศัพท์ 0876148741 กิจกรรมของกลุ่ม คือ การรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตของชำร่วย/ของที่ระลึก อื่นๆ จัดจำหน่ายทั้งในและนอกจังหวัด

3.1.7 วิสาหกิจชุมชนขนมอบสาวชะโงก ก่อตั้งเมื่อปี 2555 ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนที่ขจรจตะเบียน เลขที่ 8 หมู่ที่ 3 ตำบลสาวชะโงก อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รหัสไปรษณีย์ 24110 โทรศัพท์ 0874556544 กิจกรรมของกลุ่ม คือ การรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตขนมอบและเบเกอรี่ จำหน่ายภายในอำเภอและภายในจังหวัด

3.1.8 วิสาหกิจชุมชนสุราชุมชนลาดบัว ก่อตั้งเมื่อปี 2556 ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนที่ขจรจตะเบียน เลขที่ 19/1 หมู่ที่ 2 ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รหัสไปรษณีย์ 24110 โทรศัพท์ 0816632465 กิจกรรมของกลุ่ม คือ การรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตสุราชุมชน จำหน่ายภายในหมู่บ้านและภายในอำเภอ

3.1.9 วิสาหกิจชุมชนประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ พวงหรีดดอกไม้จันทน์ พวงหรีดผ้า ก่อตั้งเมื่อปี 2556 ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนที่ขจรจตะเบียน เลขที่ 64/2 หมู่ที่ 2 ตำบลหัวไทร อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รหัสไปรษณีย์ 24110 โทรศัพท์ 0868166994 E-mail address : j_arunrung@hotmail.com กิจกรรมของกลุ่ม คือ การรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตพวงหรีดและดอกไม้จันทน์จัดจำหน่ายทั้งภายในและภายนอกจังหวัด

3.1.10 วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตเกษตรอำเภอบางคล้า ก่อตั้งเมื่อปี 2560 ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนที่ขจรจตะเบียน เลขที่ 12 หมู่ที่ 2 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รหัสไปรษณีย์ 24110 โทรศัพท์ 0814352644 กิจกรรมของกลุ่ม คือ การรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตมะพร้าวแก้ว กล้วยตาก ผลไม้กวน ภายใตยี่ห้อ ญัฐพร จัดจำหน่ายทั้งในจังหวัดและนอกจังหวัด

3.1.11 วิสาหกิจชุมชนมะพร้าวน้ำหอมจังหวัดฉะเชิงเทรา ก่อตั้งเมื่อปี 2561 ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนที่ขจรจตะเบียน เลขที่ 14/1 หมู่ที่ 6 ตำบลสาวชะโงก อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รหัสไปรษณีย์ 24110 โทรศัพท์ 0818618470 กิจกรรมของกลุ่ม คือ การรวมกลุ่มกันเพื่อ

ผลิตและจัดจำหน่ายมะพร้าวผลสด จัดทำหน่วยทั้งในจังหวัด นอกจังหวัด และห้างสรรพสินค้าในเครือเดอะมอลล์

3.1.12 วิสาหกิจชุมชนผลไม้แช่อิ่มสดตามฤดูกาล ก่อตั้งเมื่อปี 2562 ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนที่ขอจดทะเบียน เลขที่ 174/6 หมู่ที่ 1 ตำบลบางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รหัสไปรษณีย์ 24110 โทรศัพท์ 0835876906 กิจกรรมของกลุ่ม คือ การรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตและจัดจำหน่ายผลไม้แช่อิ่ม จำหน่ายภายในอำเภอบางคล้า

3.1.13 วิสาหกิจชุมชนแปรรูปปลาชนิดบ้านดอนทับไก่อ ก่อตั้งเมื่อปี 2562 ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนที่ขอจดทะเบียน เลขที่ 60 หมู่ที่ 6 ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รหัสไปรษณีย์ 24110 โทรศัพท์ 0814246546 E-mail address : peung_jangko@hotmail.com กิจกรรมของกลุ่ม คือ การรวมกลุ่มกันเพื่อแปรรูปปลาเป็นผลิตภัณฑ์ปลาชนิดเดียวและน้ำพริกปลาชนิด จัดจำหน่ายภายในและภายนอกจังหวัด

3.1.14 วิสาหกิจชุมชนตลาดใหม่บ้านคลองสวนใหญ่ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2562 ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนที่ขอจดทะเบียน เลขที่ 47/1 หมู่ที่ 5 ตำบลสาวชะโงก อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รหัสไปรษณีย์ 24110 โทรศัพท์ 0849187187 กิจกรรมของกลุ่ม คือ การรวมกันเพื่อเพาะพันธุ์ปลากัดเพื่อจำหน่าย

3.1.15 วิสาหกิจชุมชนคิดถึงบางคล้า ก่อตั้งเมื่อปี 2562 ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนที่ขอจดทะเบียน เลขที่ 16/5 หมู่ที่ 10 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รหัสไปรษณีย์ 24110 โทรศัพท์ 0622954152 กิจกรรมของกลุ่ม คือ การร่วมกันเพื่อผลิตน้ำผลไม้ เช่น น้ำสตอเบอร์รี่ น้ำกีวี เพื่อจำหน่าย

3.1.16 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำไข่เค็มบ้านบางกระดาน ก่อตั้งเมื่อปี 2562 ที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนที่ขอจดทะเบียน เลขที่ 7/6 หมู่ที่ 6 ตำบลบางกระเจ็ด อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รหัสไปรษณีย์ 24110 โทรศัพท์ 0816380380 กิจกรรมของกลุ่ม คือ การร่วมกันเพื่อผลิตไข่เค็มเพื่อจัดจำหน่าย

จากการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนทั้ง 16 แห่งของอำเภอบางคล้า ผลปรากฏว่า มีกลุ่มที่อยู่ในระดับดีจำนวน 7 แห่ง และกลุ่มที่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 9 แห่ง และไม่มีวิสาหกิจชุมชนใดอยู่ในกลุ่มที่ต้องปรับปรุง โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินตามแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ปรับปรุงปี 2555) ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ที่ได้จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบระดับความเข้มแข็งและผลลัพธ์ของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สามารถวางแผนพัฒนาได้ตาม

ความพร้อมของแต่ละวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2555 น. 1-8) โดยแบ่งเป็นการประเมิน 7 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน พิจารณาการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของผู้นำ การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และแผนการดำเนินงาน ความสามารถในการบริหารจัดการของผู้นำวิสาหกิจชุมชน ความสามารถในการบริหารธุรกิจของผู้นำวิสาหกิจชุมชน ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (การใช้ทรัพยากร การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะ สิ่งปฏิกูล การดูแลน้ำเสีย) ความรับผิดชอบต่อลูกค้า (มีการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า เช่น ไม่เอาเปรียบ ชื้อสัตย์ ตรงต่อเวลา มีคุณภาพ ปลอดภัย) มีการกำหนดโครงสร้าง และการแบ่งหน้าที่ของกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงาน การกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับ การระดมหุ้น การ جذبเงินหรือบัญชี การใช้ประโยชน์จากบันทึกการเงินหรือบัญชี การจัดสรรรายได้ และผลประโยชน์ การเปิดเผยข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก การจัดสวัสดิการแก่สมาชิก การทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์

หมวดที่ 2 การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พิจารณาการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (แผนบริหารองค์กร และแผนประกอบการ) การชี้แจงแผนแก่กรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้ หรือแผนที่ได้ปรับปรุงตามสถานการณ์ การนำปัญหาในการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไข

หมวดที่ 3 การบริหารตลาด พิจารณาการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่ายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการ แหล่งจำหน่ายหรือตลาด และเครือข่ายด้านการตลาด การติดตามข้อมูลความต้องการของลูกค้า (การติดต่อสื่อสารกับลูกค้าเพื่อให้ทราบข้อมูลความพึงพอใจ ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ)

หมวดที่ 4 การจัดการความรู้และข้อมูล พิจารณาการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่าย และบุคคลภายนอก

หมวดที่ 5 การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พิจารณาการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การสร้างขวัญกำลังใจแก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน การให้ความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในรอบปีที่ผ่านมา (วัดความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยดูจากการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม)

หมวดที่ 6 การจัดการสินค้าหรือบริการ พิจารณาจากขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ การปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ การควบคุมคุณภาพสินค้าหรือบริการ

หมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พิจารณาการลดรายจ่ายของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การเพิ่มรายได้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ความพึงพอใจต่อสินค้าหรือบริการ มาตรฐาน คุณภาพ ความปลอดภัย การสร้างความแตกต่างของสินค้าหรือบริการให้เป็นที่ต้องการของตลาด การลดต้นทุนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของวิสาหกิจชุมชน การลดความผิดพลาดและการสูญเสียในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของวิสาหกิจชุมชน ความสำเร็จของกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน การเพิ่มความรู้ความสามารถและทักษะของสมาชิก ความพึงพอใจของสมาชิก (วัดความพึงพอใจโดยดูจากการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า อำเภอบางคล้ามีวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 16 แห่ง ในแต่ละปีจะต้องมีการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนในบางคล้าจัดอยู่ในระดับดีและระดับปานกลาง โดยการประเมินวิสาหกิจชุมชนจะมีเกณฑ์ที่ต้องประเมิน 7 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน หมวดที่ 2 การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมวดที่ 3 การบริหารตลาด หมวดที่ 4 การจัดการความรู้และข้อมูล หมวดที่ 5 การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน หมวดที่ 6 การจัดการสินค้าหรือบริการ หมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

3.2 การส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเกษตรอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้มีแผนการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบโครงการต่างๆ เช่น โครงการประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน มีแผนการติดตามเยี่ยมเยียน และมีการส่งวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพเพื่อเข้าร่วมการประกวดวิสาหกิจชุมชนในระดับจังหวัดเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ยังดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามระดับการพัฒนาของกลุ่มของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยผู้ส่งเสริมคือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย เน้นการดำเนินงานที่ใช้กระบวนการกลุ่ม โดยเริ่มจากการศึกษาชุมชน ทำความเข้าใจเกษตรกรเป้าหมายและสภาพชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเตรียมกลุ่ม โดยเจ้าหน้าที่กระตุ้นให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการรวมกลุ่ม

กล่าวโดยสรุปว่า วิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า มีการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามระดับการพัฒนาของกลุ่มของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เริ่มจากการศึกษาชุมชน ทำความเข้าใจเกษตรกรเป้าหมายและสภาพชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเตรียมกลุ่ม โดยเจ้าหน้าที่กระตุ้นให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการรวมกลุ่ม

4. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการที่มีการรวมกลุ่มกันของชุมชนที่มีความคิดและการประกอบกิจการที่มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในระบบเศรษฐกิจชุมชนที่ถูกนำมาใช้ในการตอบสนองต่อวิธีการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนซึ่งเปรียบเสมือนเป็นฐานที่มั่นคงหรือฐานรากทางเศรษฐกิจเนื่องจากชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจอยู่มากมาย แต่เนื่องด้วยธุรกิจดังกล่าวยังมีขนาดเล็กไม่ถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือสหกรณ์ เป็นธุรกิจที่ผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนในเศรษฐกิจรากหญ้า ทำให้ชุมชนมีความมั่นคงในการผลิตและการบริโภค มีกำลังซื้อในสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทุนช่วยให้เศรษฐกิจมหภาคสามารถขับเคลื่อนไปได้ โดยฐานของผู้คนในชุมชนกว่าครึ่งหนึ่งของประเทศ วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นโอกาสในการพัฒนาชุมชน ให้ชุมชนได้เข้าใจ และสามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง ค้นพบทุนของท้องถิ่น ได้มีโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากรและทุนที่มีอยู่ก่อให้เกิดเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งขึ้น สร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชน มีความภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง ในบรรพบุรุษในท้องถิ่น ในภูมิปัญญาที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน วิสาหกิจชุมชน จึงเป็นทิศทางใหม่ของการพัฒนาอย่างแท้จริงที่จะช่วยให้ชุมชน และประเทศชาติเจริญเติบโตได้อย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นฐานรากของเศรษฐกิจชุมชน ที่ช่วยสร้างความมั่นคงในแบบชีวิตพื้นฐานที่พอเพียง มีกลไกกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักแสวงหาความรู้มาพัฒนาเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์และบริการ อาศัยหลักความสามัคคีอันก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งสมาชิกและชุมชนมีการดำเนินการแบบบูรณาการ โดยเป็นการประกอบการที่เชื่อมโยงเข้าสู่วงจรชีวิตของชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนบรรลุเป้าหมายของการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนในท้ายที่สุด

4.1 ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

ราชกิจจานุเบกษา พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 (2548, น.2) ระบุว่า “วิสาหกิจชุมชน” หมายความว่า กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการ โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

4.2 ประเภทของวิสาหกิจชุมชน แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

4.2.1. **วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน** หมายถึง วิสาหกิจชุมชนที่มีการผลิต การแปรรูป การดำเนินการเพื่อกินเพื่อใช้ในครอบครัวในชุมชน เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐาน

4.2.2. **วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า** หมายถึง วิสาหกิจชุมชนที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและ ด้วยรูปแบบที่ทันสมัย ใช้ทุนและเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองชุมชน เครือข่ายและตลาดในวงกว้าง โดยใช้ทุนเป็น ตัวเงิน ทรัพยากรธรรมชาติดิน น้ำป่า ทุนที่เป็นผลผลิต ทุนความรู้ภูมิปัญญา ทักษะต่าง ๆ ประเพณี วัฒนธรรม ทุนทางสังคมหรือความเป็นพี่น้อง ความไว้วางใจกันของชุมชน เครือข่ายความสัมพันธ์ของสมาชิก ของชุมชน

“เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน” หมายความว่า คณะบุคคลที่รวมตัวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

“กิจการวิสาหกิจชุมชน” หมายความว่า กิจการของวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

“คณะกรรมการ” หมายความว่า กรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

“คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรุงเทพมหานครหรือคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด แล้วแต่กรณี

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชนมี 2 ประเภท คือ 1) วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน มีการผลิต การแปรรูป การดำเนินการเพื่อกินเพื่อใช้ในครอบครัวในชุมชน เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐาน 2) วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า หมายถึง วิสาหกิจชุมชนที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและ ด้วยรูปแบบที่ทันสมัย ใช้ทุนและเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองชุมชน เครือข่ายและตลาดในวงกว้าง โดยใช้ทุนเป็น ตัวเงิน ทรัพยากรธรรมชาติดิน น้ำป่า ทุนที่เป็นผลผลิต ทุนความรู้ภูมิปัญญา ทักษะต่าง ๆ ประเพณี วัฒนธรรม ทุนทางสังคมหรือความเป็นพี่น้อง ความไว้วางใจกันของชุมชน เครือข่ายความสัมพันธ์ของสมาชิก ของชุมชน

4.3 ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

4.3.1. **ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ**

4.3.2. **ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุน แรงงาน ในชุมชน เป็นหลัก**

4.3.3. **ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน**

4.3.4. **เป็นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากล**

4.3.5. มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

4.3.6. มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ

4.3.7. มีการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายถึง คณะบุคคลที่รวมตัวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ลักษณะของวิสาหกิจชุมชน ต้องมีชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ โดยใช้วัตถุประสงค์และทรัพยากรจากชุมชน มีการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเป็นสากลจนก่อเกิดนวัตกรรม มีการบูรณาการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ เกิดการพึ่งพาตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และมีการสร้างเครือข่าย

4.4 ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน ระหว่างชุมชน จนถึงระดับประเทศ ดังนี้

4.4.1. เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นภาคการผลิตและการสร้าง รายได้ของระบบเศรษฐกิจชุมชน กิจกรรมวิสาหกิจชุมชนที่มีความหลากหลาย จะทำให้ชุมชนมีกิน มีใช้ มีรายได้ พึ่งตนเองได้ ทำให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง

4.4.2. เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนควบคู่กับการพัฒนากิจการ เพราะวิสาหกิจชุมชนเน้น กระบวนการเรียนรู้และการทำกิจกรรมบนฐานความรู้ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินกิจการ

4.4.3. เป็นทางเลือกใหม่ที่ช่วยให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ มีความเชื่อมั่นที่จะสร้างสรรค์ ผลผลิตเพื่อการบริโภค อุปโภค จากทุนที่มีอยู่ในชุมชน สามารถจัดการชีวิตความเป็นอยู่ และพึ่งตนเองได้

4.4.4. เป็นหน่วยสร้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน ก่อให้เกิดการจ้างงานในท้องถิ่นและลดปัญหา การเคลื่อนย้ายแรงงานสู่ชุมชนเมืองหรือภาคอุตสาหกรรม

4.4.5. เป็นตัวกลางสำคัญที่ทำให้คนในชุมชนได้ทำงานร่วมกัน

4.4.6. เป็นตัวอย่างของการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูระบบนิเวศน์โดยรวม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญโดยเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน ระหว่างชุมชน จนถึงระดับประเทศ

4.5 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548

ความเป็นมาในชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจในระดับรากหญ้าอยู่มากมาย ซึ่งเป็นธุรกิจที่ยังมีขนาดไม่ถึงวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SME) หรือสหกรณ์ แต่เป็นธุรกิจที่สามารถช่วยเหลือเศรษฐกิจของประเทศได้ในระดับหนึ่ง ธุรกิจในระดับนี้ยังมีปัญหาที่ประสบอยู่ คือ ไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานรัฐหรือเอกชนอื่น ๆ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับการสนับสนุนจากภาครัฐไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง เนื่องจากข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย และความต้องการไม่ชัดเจน รัฐบาลจึงกำหนดให้มีการออกกฎหมายรองรับการประกอบการ

4.5.1 หลักการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งจำนวนหนึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้า ให้ได้รับการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น

4.5.2 กลไกดำเนินงาน

1) ระดับประเทศ มีคณะกรรมการ 2 คณะ ได้แก่

- คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการ อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นกรรมการและเลขานุการ กรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นสำนักงาน เลขานุการคณะกรรมการ

- คณะกรรมการประสานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นประธาน กรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการฯ

2) ระดับจังหวัด มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธานคณะกรรมการ เกษตรจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการสำนักงานเกษตรจังหวัดทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการฯ

วิสาหกิจชุมชนที่ประสงค์จะขอรับการส่งเสริม สนับสนุน จะต้องจดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร (ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ) เกษตรอำเภอเป็นนายทะเบียน สามารถรับจดยกเลิก เพิกถอน ได้ตามระเบียบการจดทะเบียน ในการจดทะเบียน จะต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 7 คน จากต่างครอบครัว การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนไม่ได้เปลี่ยนแปลงสถานะเดิม เช่น หากไม่เป็นนิติบุคคลมาก่อน ก็ยังคงสถานะไม่เป็นนิติบุคคลเช่นเดิม

วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนได้รับรองสถานะภาพในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนและมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548

วิสาหกิจชุมชน ได้รับการรับรองสถานภาพตามพระราชบัญญัติฯ และได้รับการส่งเสริม สนับสนุน จากคณะกรรมการอย่างเป็นทางการเป็นระบบและเป็นเอกภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถวางแผนการดำเนินงานและจัดระเบียบในการให้การ สนับสนุนวิสาหกิจชุมชน อย่างเป็นระบบ คณะกรรมการ จะต้องให้การส่งเสริมสนับสนุน วิสาหกิจชุมชนขั้นพื้นฐานให้เข้มแข็ง พึ่งตนเอง ได้ ส่งเสริม สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนขั้นก้าวหน้าให้มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้ง และการดำเนินกิจการของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กลไกการดำเนินงานด้านวิสาหกิจชุมชนมีด้วยกัน 2 ระดับ คือ

1) ระดับประเทศ ผ่านคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และคณะกรรมการประสานนโยบาย กองทุนเพื่อพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน 2) ระดับจังหวัด ผ่านคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด เพื่อวางแผนการดำเนินงานและจัดระเบียบในการให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน อย่างเป็นระบบ คณะกรรมการจะต้องให้การส่งเสริมสนับสนุน วิสาหกิจชุมชนขั้นพื้นฐานให้ เข้มแข็ง พึ่งตนเอง ได้ ส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนขั้นก้าวหน้าให้มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้ง และการดำเนินกิจการของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

4.6 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

กฎหมายกำหนดให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างครบวงจร

4.6.1 ระดับปฐมภูมิ ส่งเสริมการจัดตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาวิจัย ในการนำทุน ชุมชนมาใช้เหมาะสม การร่วมมือกันในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

4.6.2 ระดับสูงขึ้นไป ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพ การศึกษาวิจัย เทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจ และความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค การ ประสานงานแหล่งเงินทุน เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจ ขนาดย่อม และขนาดกลาง ต่อไป

การส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน รัฐจะให้การสนับสนุนการจัดตั้งการ ประกอบการ การตลาด ความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรือ อุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ ควบคู่กับการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน จึงต้องดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดย เจ้าหน้าที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ผู้อำนวยการความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุน และช่วยประสาน เชื่อมโยง กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนดังกล่าว ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 วิสาหกิจชุมชน จดทะเบียน ณ สำนักงานเกษตรอำเภอซึ่งเป็น สำนักงานรับจด ทะเบียน

ขั้นตอนที่ 2 วิสาหกิจชุมชนค้นหาศักยภาพ ซึ่งเป็นการเรียนรู้เพื่อให้รู้จักตัวเอง และใช้ "แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน" เป็นเครื่องมือ โดยวิสาหกิจชุมชนทำการประเมินตนเอง เจ้าหน้าที่ทำ หน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ผลจากการประเมินจะทำให้วิสาหกิจชุมชนทราบระดับศักยภาพ ว่า อยู่ในเกณฑ์ดี ปานกลาง หรือว่าต้องปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 3 วิสาหกิจชุมชนเรียนรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกในประเด็นที่จะต้องปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 4 วิสาหกิจชุมชนกำหนดแผนพัฒนาตามศักยภาพและความพร้อม

ขั้นตอนที่ 5 วิสาหกิจชุมชนดำเนินการตามแผน หากเรื่องใดไม่สามารถดำเนินการเองได้ ให้ขอรับการส่งเสริม สนับสนุนจากคณะกรรมการฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 6 วิสาหกิจชุมชนประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 7 การรายงานผลการดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน

4.6.3 ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการดำเนินกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ เกิดการยอมรับจากตลาดในตัวสินค้าหรือบริการของตน สามารถแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่นในตลาดได้มีความสามารถที่จะดำเนินกิจการได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน

4.6.4 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้ได้รับรู้ศักยภาพและความสามารถของวิสาหกิจชุมชนในเรื่อง ทิศทางของวิสาหกิจชุมชน การวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารการตลาด การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ และผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยใช้แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและสรุปผลการประเมิน เพื่อเป็นข้อมูลให้วิสาหกิจชุมชนใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางพัฒนาตนเอง และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องใช้พิจารณากำหนดแนวทางส่งเสริมสนับสนุนตามศักยภาพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ จากนั้นส่งเสริมระดับสูงขึ้น เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดย่อม และขนาดกลางต่อไป จากนั้นก็มีการส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน รัฐจะให้การสนับสนุนการจัดตั้งการประกอบการ ตลาด ความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

4.7 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนมีหลากหลายด้าน โดยแต่ละคนได้ให้คำจำกัดความ ดังนี้

จินตนา กาญจนวิสุทธิ (2558, น. 34) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเป็นการร่วมมือของคนในชุมชนที่มีการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา มีการเรียนรู้การจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินกิจกรรมการผลิตการแปรรูปโดยใช้ทุนทางสิ่งแวดล้อม ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคมของชุมชนเริ่มต้น จากการระดมทุนการทำกิจการร่วมกันทั้งด้านการผลิต การตลาด การจัดการสินค้า การเงิน/ บัญชีการสร้างเครือข่ายการจัดสวัสดิการแบ่งปันผลประโยชน์เพื่อการพึ่งตนเองและการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนโดยมุ่งเน้นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกันในชุมชนรวมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

เยาวลักษณ์ แก้วยอด (2555, น. 17-18) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการจัดการเกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่ดำเนินการโดยกลุ่มหรือคณะบุคคลได้แก่กลุ่มชุมชน สมาคม สหกรณ์โดยสมาชิกในกลุ่มได้ร่วมกันผลิตดำเนินการและรับผลประโยชน์มีความผูกพันในวิถีชีวิตภายใต้รากฐานทางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อสร้างฐานะการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนหรือระหว่างชุมชน การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

4.7.1 ด้านการบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก

- ด้านโครงสร้างและข้อมูลของกลุ่มต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์กฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มเป็นลายลักษณ์อักษร
- ด้านการนำกลุ่มนำสมาชิกในกลุ่มให้ปฏิบัติและร่วมกันกำหนดการดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่ม
- ด้านการสื่อสาร ทบทวนและติดตามต้องจัดให้มีการประชุมติดตามเป็นระยะในรอบปีหรือตามความเหมาะสมเกี่ยวกับผลการทำงานของกลุ่ม
- ด้านความสามารถและการฝึกสอนการทำงานต้องมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของสมาชิก

4.7.2 ด้านการบริหารจัดการด้านการตลาดและลูกค้า

- ด้านการตลาดและลูกค้า การศึกษาแนวโน้มความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย การกำหนดแผนการขายแผนการตลาดในรอบปี
- ด้านการรับคำสั่งซื้อ การบันทึกรายละเอียดคำสั่งซื้อของลูกค้าอย่างชัดเจน

4.7.3 ด้านการบริหารจัดการด้านการผลิตและงานสนับสนุนการผลิต

- ด้านการจัดการซื้อ จัดหาวัตถุดิบ ปัจจัยการผลิตต้องบันทึกรายละเอียดการซื้อ การจัดหาวัตถุดิบ ปัจจัยการผลิตแหล่งที่มาและตรวจสอบวัตถุดิบก่อนรับเข้าด้วยวิธีการที่เหมาะสม
- ด้านการผลิตสินค้า มีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและกำลังการผลิตของกลุ่มและมีวิธีการผลิตสินค้าอย่างชัดเจน
- ด้านเครื่องมืออุปกรณ์และสถานที่ผลิตต้องดูแลรักษาเครื่องมืออุปกรณ์และสถานที่ผลิตให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมพร้อมใช้งาน
- ด้านการบรรจุและจัดส่งการระบุรายละเอียดผลิตภัณฑ์ในฉลากให้ครบถ้วนและมีวิธีการเก็บรักษาและการจัดส่งผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้ผลิตภัณฑ์เกิดการเสื่อมสภาพ

4.7.4. การบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน

- ด้านรายรับ-รายจ่าย บันทึกกรายรับ-รายจ่ายให้เหมาะสมทุกครั้ง
- ด้านต้นทุน กำไร สรุปผลกำไรขาดทุนตามรอบระยะเวลาที่เหมาะสมและบันทึกไว้ในรูปแบบที่เหมาะสม
- ด้านการเงินของกลุ่ม การระดมทุนจากสมาชิกโดยกำหนดหลักเกณฑ์การถือหุ้น การกำหนดกติกาการจัดสรรกำไรบางส่วนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มผู้สมาชิกและการจัดทำแผนระเบียบการใช้เงิน
- ด้านทรัพย์สินและหนี้สิน การบันทึกกรายการทรัพย์สินและหนี้สินของกลุ่ม

4.7.5. การปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน

- พัฒนาด้วยการเรียนรู้ของกลุ่มสมาชิกต้องพัฒนากลุ่มสมาชิกให้มีความรู้ในการบริหารจัดการทุกด้านตามความเหมาะสมกับศักยภาพของสมาชิก
- พัฒนาด้านเทคนิคและฝีมือการผลิตปรับปรุงเทคนิคและฝีมือการผลิต
- พัฒนาด้านผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์และฉลาก ออกแบบปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์และฉลากโดยคำนึงถึงความต้องการของตลาดและสอดคล้องกับวิถีชีวิต ชุมชนและรักษาสิ่งแวดล้อม
- พัฒนาปรับปรุงธุรกิจจัดทำและเขียนแผนธุรกิจในรูปแบบและช่วงเวลาที่เหมาะสมกับกลุ่ม
- พัฒนาด้านการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน เพิ่มพูนความรู้ด้านการเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนให้สมาชิกอย่างต่อเนื่อง
- พัฒนาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน
- พัฒนาด้านพึ่งตนเอง

กล่าวสรุปได้ว่า การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเป็นการร่วมมือของคนในชุมชนที่มีการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา มีการเรียนรู้การจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินกิจกรรมการผลิตการแปรรูป โดยใช้ทุนทางสิ่งแวดล้อม ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคมของชุมชน เริ่มต้นจากการระดมทุน การทำกิจการร่วมกันทั้งด้านการผลิต การตลาด การจัดการสินค้า การเงิน/ บัญชี การสร้างเครือข่ายการจัดสวัสดิการแบ่งปันผลประโยชน์ เพื่อการพึ่งตนเองและการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนโดยมุ่งเน้นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกันในชุมชนรวมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

4.8 แนวทางปฏิบัติในการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน

จากแนวทางการปฏิบัติในการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน สามารถจำแนกรายละเอียดหลักของกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ออกเป็น ๕ ขั้นตอน ดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562 น. 58-70)

4.8.1 การค้นหาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน (เรียนรู้เพื่อให้รู้จักตนเอง)

การค้นหาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน เป็นขั้นตอนแรกของการดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน โดยมีวิธีปฏิบัติ 2 วิธี คือ การประเมินศักยภาพ และการวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบระดับความเข้มแข็งและผลลัพธ์ของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้สามารถวางแผนพัฒนาได้ตามความพร้อมของแต่ละวิสาหกิจชุมชน โดยทั่วไปการค้นหาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนใช้วิธีการประเมินศักยภาพซึ่งประยุกต์จากแนวทางจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management หรือ TQM) แต่หากว่าข้อมูลที่ได้รับยังไม่เพียงพอต่อการจัดทำพัฒนาตนเอง อาจใช้วิธีการของ SWOT Analysis การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคเข้ามาช่วยด้วย

การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้รู้จักศักยภาพและความสามารถของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ในเรื่องทิศทางของวิสาหกิจชุมชน การวางแผนการดำเนินงาน การบริหารตลาด การจัดการกระบวนการเรียนรู้การบริหารสมาชิก กระบวนการจัดการสินค้าและบริการและผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาตนเองและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องใช้พิจารณากำหนดแนวทางส่งเสริมตามศักยภาพ ซึ่งขณะทำงานประเมินศักยภาพ มี 2 ระดับ ได้แก่ ระดับจังหวัด ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรจังหวัดและหน่วยงานภาคีตามที่เหมาะสม มีหน้าที่ให้ความรู้แก่ทีมพี่เลี้ยงระดับอำเภอ เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ระดับอำเภอ ประกอบด้วย เกษตรอำเภอและทีมงาน หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชนในการประเมินศักยภาพ

การค้นหาคัญภาพของวิสาหกิจชุมชน เป็นการให้วิสาหกิจชุมชนค้นหาคัญภาพของตนเอง โดยการสำรวจและเรียนรู้บริบท สภาพแวดล้อม จุดแข็ง และจุดอ่อน ที่ตนเองมีเพื่อให้รู้ว่าวิสาหกิจชุมชนควรจะไปทิศทางใด และควรจะต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด ประโยชน์ที่ได้จากการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนนอกจากจะช่วยให้วิสาหกิจชุมชนได้ทราบศักยภาพของตนเอง เพื่อให้สามารถกำหนดแผนพัฒนาได้อย่างเหมาะสมแล้ว ยังเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการส่งเสริมและสนับสนุนให้สอดคล้องกับความพร้อมและศักยภาพของแต่ละวิสาหกิจชุมชนนั้นด้วย

4.8.2 การเรียนรู้จากภายนอก (วิสาหกิจชุมชนผู้การเรียนรู้หรือการเรียนรู้เพิ่มเติม)

การทำกิจการให้ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นวิสาหกิจชุมชนในระดับใด หัวใจคือ การเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ คือทั้งผู้นำและสมาชิกต้องเรียนรู้ร่วมกันตั้งแต่ต้นและเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งมีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน โดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม มีการจัดการที่เป็นระบบ มีกฎ ระเบียบ และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนนี้

1) ศึกษาความเป็นไปได้ของเรื่องที่จะทำ เพื่อให้รู้ข้อมูลเบื้องต้นหลังจากที่ชุมชนได้พบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่น่าสนใจ ผู้นำและสมาชิกต้องร่วมกันวิเคราะห์และหาคำตอบว่าสิ่งที่ทำนั้น ทำเพื่ออะไร ตลาดอยู่ไหน มีข้อมูลเรื่องที่จะทำ หรือไม่มี ภูมิปัญญาและความรู้ในการทำ วัตถุดิบ อุปกรณ์สถานที่ กระบวนการผลิต เงินลงทุน ควรลงทุนหรือไม่ ถ้ามีไม่พอจะทำอย่างไร การบริหารจัดการ แบ่งหน้าที่ ทั้งนี้เมื่อผู้นำและสมาชิกได้คำตอบจากการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันแล้วสรุปว่า“คุ้มที่จะทำ”จึงค่อยเข้าสู่การเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป

2) การเรียนรู้เรื่องที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การเรียนรู้เรื่องตลาด ตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชน มี 2 ประเภท คือ ตลาดชุมชนหรือตลาดท้องถิ่น ซึ่งเป็นตลาดที่ฝึกทักษะก่อนจะเข้าสู่ตลาดใหญ่ และตลาดใหญ่หรือตลาดแข่งขัน เป็นตลาดที่มีการใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น คุณภาพต้องได้มาตรฐาน และมีความเป็นเอกลักษณ์ถิ่น เรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการเชิงธุรกิจ วิสาหกิจชุมชนต้องให้ความสำคัญกับการบริหาร จัดการเชิงธุรกิจ ซึ่งประกอบด้วย การจัดการด้านการตลาด การจัดการด้านการผลิต การเงินและบัญชีและ เรียนรู้เทคนิควิธีการในการทำและฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญนำไปสู่การผลิตที่มีคุณภาพ เรียนรู้เรื่องการสร้างเครือข่ายเพราะเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเป็นกลไกประสานประโยชน์ระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับวิสาหกิจชุมชนด้วยกันหรือระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับคนหรือองค์กรอื่น ๆ เรียนรู้เรื่องห่วงโซ่อุปทาน และโลจิสติกส์การจัดการห่วงโซ่อุปทานให้เกิดประสิทธิผลควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้สนับสนุน และต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่างๆ ทั้งในและนอกองค์กรเพื่อให้เกิดวงจรของความร่วมมือและนำ

ไปสู่การสร้างเครือข่ายเพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ห่วงโซ่อุปทาน และ โลจิสติกส์ เป็นเรื่องสำคัญที่วิสาหกิจชุมชนทุกระดับควรเรียนรู้โดยเฉพาะในวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า เนื่องจากการทำการเชิงธุรกิจในตลาดแข่งขันจำเป็นต้องคำนึงถึงกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันทั้งระบบ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้บริโภค โภครวมทั้งการเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพของการแข่งขัน เรียนรู้ความเป็นไปได้ของโลกภายนอก ทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงสถานการณ์โลกในด้านต่าง ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ “การเรียนรู้โลกภายนอก ทำให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัวและพัฒนากิจการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้” เรียนรู้วิธีการจัดทำแผน แผนเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการและการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนทั้งวิสาหกิจชุมชนระดับพื้นฐานและระดับก้าวหน้า หากไม่มีแผนกิจการวิสาหกิจชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ยากหรืออาจล้มเหลวได้แผนสำหรับวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ แผนธุรกิจสำหรับวิสาหกิจชุมชน แผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

3) แหล่งเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนอาจเป็นวิสาหกิจชุมชนอื่น ชุมชน หรือหน่วยประกอบการอื่นที่ ประสบความสำเร็จในการพัฒนา เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเพิ่มเติมจากข้อมูลการประเมินศักยภาพ ของตนเอง โดยมีวิธีการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนว่ามีสิ่งใดที่วิสาหกิจชุมชนควรรู้และต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม กำหนดประเด็นที่จะศึกษาคูงานให้ชัดเจนว่าจะศึกษาเรื่องอะไร เลือกพื้นที่ต้นแบบที่จะศึกษาคูงานตรงกับประเด็นที่ต้องการ ทำความเข้าใจกับวิสาหกิจชุมชนให้เข้าใจว่าการคูงานเป็นการเรียนรู้ศึกษาแนวคิด ไม่ใช่การลอกเลียนแบบ การเรียนรู้ในด้านการบริหารจัดการ การใช้เทคโนโลยี เจ้าหน้าที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการประสานงานกับแหล่งเรียนรู้ให้วิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนต้องกำหนดผู้รับผิดชอบในการเก็บและบันทึกข้อมูลการศึกษาคูงานในประเด็นต่าง ๆ เช่น กรอบแนวคิดวิธีการจัดการดำเนินงาน การจัดสรรผลประโยชน์ต่อสมาชิกส่วนรวมและชุมชน หลังจากศึกษาคูงาน จัดเวทีเรียนรู้เพื่อสรุปบทเรียนร่วมกันอะไรบ้างที่เหมาะสมเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของตน

4.8.3 การจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (วิสาหกิจชุมชนกำหนดแผนการพัฒนา)

วิสาหกิจชุมชนที่ได้ทำการประเมินศักยภาพตนเองแล้ว ไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดก็ตาม ควรจะต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยดำเนินการต่อเนื่องจากการที่วิสาหกิจชุมชนได้ไปเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอก แล้วนำ บทเรียนที่ได้มาปรับใช้ในการกำหนดแผนพัฒนากิจการของตนเองให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป แผนพัฒนาที่เกิดขึ้นนี้อาจประกอบไปด้วยแผนพัฒนาที่วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง หรือเป็นแผนที่ต้องการการส่งเสริม

สนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนไม่สามารถดำเนินการตามลำพัง เฉพาะกลุ่มได้ดังนั้น แผนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการและการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนหากไม่มีแผน กิจการวิสาหกิจชุมชนอาจประสบความสำเร็จได้ยากหรืออาจล้มเหลวได้

4.8.4 การส่งเสริมและสนับสนุนแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

การส่งเสริมและสนับสนุนแผนพัฒนากิจการที่วิสาหกิจชุมชนจัดทำขึ้น มี 2 กรณี คือ

1) กรณีที่วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการเองได้เจ้าหน้าที่ควรช่วยอำนวยความสะดวก หรือช่วยเหลือประสานงานในบางส่วน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนมีการประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

2) กรณีที่วิสาหกิจชุมชนต้องการขอรับการส่งเสริมสนับสนุนจากภายนอกให้ เกษตรอำเภอในฐานะเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนระดับอำเภอ นำเสนอ คณะอนุกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอำเภอเพื่อพิจารณาสนับสนุนโดยจำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ การส่งเสริมและสนับสนุนที่สอดคล้องกับบทบาทภารกิจของหน่วยงานหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งโดยเฉพาะ หรือแม้แต่วิสาหกิจชุมชนด้วยกันเองก็สามารถส่งเสริมสนับสนุนกันได้ การส่งเสริมและสนับสนุนที่ต้องใช้มาตรการของการบูรณาการ กรณีที่การขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนของวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน หากวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้และมีการบริหารจัดการที่ดีต้องการขอรับการสนับสนุนด้านการเงินเพื่อขยายกิจการหรือพัฒนากิจการไปสู่ตลาดภายนอกให้เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการประสานแหล่งทุน

การขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนของวิสาหกิจชุมชนใดที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเห็นสมควรให้มีการดำเนินการแต่เกินขอบเขตอำนาจของ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดให้นำเสนอคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อพิจารณาออกมาตรการที่เหมาะสมต่อไป

ในการนำเสนอหน่วยงานภาคีหรือคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณา ให้การส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน เกษตรอำเภอหรือเกษตรจังหวัดในฐานะเลขานุการ ควรนำเสนอข้อมูลอื่น ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย เช่น ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน ยุทธศาสตร์ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ยุทธศาสตร์จังหวัด ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด แนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการพิจารณาส่งเสริมและสนับสนุน

4.8.5 การติดตามผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (วิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนแบบบูรณาการ)

วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพ ผ่านกระบวนการเรียนรู้และจัดทำแผนพัฒนาแล้วสามารถขอรับการส่งเสริมสนับสนุนได้โดยวิธีการดังนี้

1) แจ้งความประสงค์ขอรับการสนับสนุน ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ ตามวันเวลาราชการ

2) แนบเอกสารแผนประกอบการหรือโครงการที่จะดำเนินการซึ่งมีรายละเอียด ประกอบด้วยชื่อโครงการ (ทำอะไร) เหตุผลความจำเป็น วัตถุประสงค์ที่ต้องการขอรับการส่งเสริมสนับสนุน รายละเอียดในการขอรับการส่งเสริมและสนับสนุน (ทำอะไร ทำที่ไหน) แผนและระยะเวลา ดำเนินการ (ทำเมื่อไร) ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน และชื่อผู้รับผิดชอบ

3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอดำเนินการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมบูรณาการงานส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนนั้นสามารถดำเนินกิจการได้บรรลุวัตถุประสงค์รวมถึงจะช่วยลดปัญหาความซ้ำซ้อนของการเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนดังกล่าวอีกด้วย

4) ในส่วนของข้อมูลวิสาหกิจชุมชน นายทะเบียน (เกษตรอำเภอ) สามารถส่งเสริมและสนับสนุนข้อมูลแก่หน่วยงานภาคี ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชนแต่ละวิสาหกิจชุมชนซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม ข้อมูลประเภทกิจการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งโปรแกรมสารสนเทศจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน สามารถจำแนกประเภทกิจการได้เป็น 2 กลุ่มกิจการหลัก คือ กลุ่มการผลิตสินค้า 18 ประเภทกิจการ และกลุ่มการให้บริการ 6 ประเภทกิจการ ข้อมูลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และข้อมูลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ

5) ติดตามผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่วิสาหกิจชุมชนดำเนินการเองได้ การติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่สามารถดำเนินการพัฒนาตนเองได้โดยไม่ต้องขอรับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานนอก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ทราบสถานการณ์การพัฒนาของวิสาหกิจชุมชน และพร้อมอำนวยความสะดวก หรือสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

ส่วนที่วิสาหกิจชุมชนขอรับการส่งเสริมการติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่ขอรับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรประสานงานกับหน่วยงานที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนเพื่อทราบผลการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และรวบรวมข้อมูลผลการส่งเสริม สนับสนุน ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจากหน่วยงานดังกล่าว เพื่อปรับปรุงการทำงานหรือร่วมกันแก้ไขปัญหาและรายงานคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดต่อไป

4.8.6 การประเมินศักยภาพต่อเนื่อง

วิสาหกิจชุมชนที่มีการพัฒนาในระยะหนึ่งแล้ว เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทราบศักยภาพที่แท้จริงและข้อมูลที่เป็นปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชน สามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งภาครัฐและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นข้อมูลในการเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนได้ตรงตามศักยภาพที่แท้จริงต่อไป

5.แนวคิดตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพ (Balanced Scorecard Concept)

5.1 Balanced Scorecard (BSC)

Balanced Scorecard (BSC) เป็นวิธีการที่ Professor Robert Kaplan และ Dr.David Norton พัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 1992 เพื่อให้ผู้บริหารใช้ในการบริหารกลยุทธ์ขององค์กรด้วยการวัดผลการปฏิบัติงานใน 4 ด้าน ที่ประกอบไปด้วย ด้านการเงิน (Financial Perspective) ด้านลูกค้า (Customer Perspective) ด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process) และด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth) ด้านการเงินเป็นการวัดผลโดยใช้ประเด็นของผลตอบแทนทางการเงินเป็นหลัก เช่น กำไร ผลตอบของผู้ถือหุ้น เป็นต้น ด้านลูกค้า เป็นการวัดผลโดยใช้ประเด็นของลูกค้าเป็นหลัก เช่น ความพึงพอใจของลูกค้าที่ได้รับจากการใช้สินค้ารวมทั้งบริการ ซึ่งจะสะท้อนคุณภาพของสินค้าและบริการขององค์กรนั่นเอง ด้านกระบวนการภายในเป็นการวัดผลโดยใช้ประเด็นของประสิทธิภาพในการดำเนินงานภายใน เช่น เวลาในการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นต้น ด้านการเรียนรู้และพัฒนาเป็นการวัดผลโดยใช้ประเด็นของบุคลากรภายในเป็นหลัก เช่น ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจของบุคลากรภายในองค์กร เป็นต้น ทั้ง 4 ด้านนี้จะเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กร ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดความเชื่อมโยงกัน ทั้งนี้ในแต่ละด้านจะประกอบไปด้วย จุดประสงค์

ตัวชี้วัด และเป้าหมายที่ส่งผลต่อกันทำให้สามารถประเมินผลด้วยแผนภาพ แสดงเหตุและผลได้ง่าย (นภคธ ร่มโพธิ์, 2553)

5.1.1 ด้านการเงิน (Financial Perspective) เพื่อที่จะประสบความสำเร็จทางการเงิน องค์กรจะต้องเป็นอย่างไรในสายตาของผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของ หรือ ผู้ถือหุ้น/เจ้าของต้องการให้องค์กรประสบความสำเร็จทางการเงินอย่างไร เช่น ถ้าไรอาจเป็นสิ่งที่ผู้ถือหุ้นต้องการมากที่สุด ดังนั้นถ้าไรจึงเป็นตัววัดตัวหนึ่งในมุมมองทางด้านการเงิน เป็นต้น

5.1.2. ด้านลูกค้า (Customer Perspective) เพื่อจะบรรลุถึงเป้าหมายของกิจการ องค์กรจะต้องเป็นอย่างไรในสายตาของลูกค้า กล่าวคือลูกค้าต้องการให้องค์กรเป็นอย่างไรในมุมมองของลูกค้า เช่น ลูกค้าอาจต้องการให้องค์กรสามารถผลิตของที่มีคุณภาพ ดังนั้นคุณภาพสินค้าก็จะเป็นตัววัดตัวหนึ่งในมุมมองทางด้านลูกค้า เป็นต้น

5.1.3 ด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process) เพื่อที่จะทำให้ผู้ถือหุ้น และลูกค้าเกิดความพอใจองค์กรจะต้องมีการจัดการภายในอย่างไรคุณภาพ (Quality), ระยะเวลาในการผลิตสินค้าและบริหาร(Response Time), ต้นทุน (Cost), และการแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาด(New Product Introduction)

5.1.4 ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth) องค์กรจะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงอย่างไร เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างยั่งยืน เช่น ความพึงพอใจการทำงานของพนักงาน (Employee Satisfaction), ระบบข้อมูลด้านสารสนเทศ(Information System)

5.2 แนวคิดการบริหารงานโดยใช้เทคนิค Balanced Scorecard (BSC)

ณิชนันท์ จันทร์สืบแถว และคณะ (2553, น 17-29) กล่าวว่า เทคนิค BSC เป็นระบบการบริหารและประเมิน ผลงานในองค์กรที่ไม่ใช่เฉพาะเป็นระบบการวัดผล เพียงอย่างเดียว แต่จะเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) และแผนกลยุทธ์ (Strategic Plan) แล้ว แปลผลลงไปสู่ทุกจุดขององค์กรเพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายงานและแต่ละคน โดยระบบของเทคนิค BSC จะเป็นการจัดหาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินงาน โดย พิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นของกระบวนการทำงาน ภายในองค์กร และผลกระทบจากลูกค้าภายนอก องค์กรนำ มาปรับปรุงสร้างกลยุทธ์ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลดียิ่งขึ้น เมื่อองค์กรได้ปรับเปลี่ยน เข้าสู่ระบบเทคนิค BSC เต็มระบบแล้วเทคนิค BSC จะช่วยปรับเปลี่ยนแผนกลยุทธ์ขององค์กรจากระบบ “การทำงานตามคำสั่งหรือสิ่งที่ได้เรียนรู้สืบทอด กันมา (Academic Exercise)” ไปสู่ระบบ “การร่วมมือเป็นหนึ่งเดียวขององค์กร (Nerve Center of an Enterprise)” ซึ่ง Niven (2003,14-15) และ Williams (2005, 220) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าเทคนิค BSC นั้น เป็นการวัดและการประเมินผลที่มีความสมดุลและ มีความ

ครอบคลุมทุกมุมมอง ทั้งด้านการเงินและ ไม่ใช่การเงิน ซึ่งประกอบด้วย 4 มุมมอง คือ ด้าน การเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา

กฤษณี มหาวิทยาลัย (2546, น. 28-33) ยังได้กล่าวว่าเทคนิค Balanced Scorecard (BSC) เป็น เครื่องมือทางการบริหารที่เชื่อมโยงการวัดผลกับวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กร โดยเริ่มต้นที่ วิสัยทัศน์ภารกิจ และกลยุทธ์ขององค์กรซึ่งเป็นขั้นกำหนดปัจจัยที่สำคัญต่อความสำเร็จ และจากนั้นก็เป็นการสร้างดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (Key Performance Indicator) ขึ้น เพื่อเป็นตัวบ่งชี้ถึงเป้าหมาย และใช้วัดผลการดำเนินงานในส่วนที่สำคัญต่อกลยุทธ์จึงถือได้ว่า BSC เป็นระบบการวัดผลการดำเนินงาน ที่ถ่ายทอดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กรสู่การปฏิบัติ

พสุ เตชะรินทร์ (2544) ได้กล่าวถึง การจัดทำ Balanced Scorecard ต้องเริ่มด้วย กระบวนการด้านกลยุทธ์ก่อน คือ การวิเคราะห์ด้านกลยุทธ์และการจัดทำกลยุทธ์ขององค์กร เพื่อให้ ได้กลยุทธ์ขององค์กร (Strategic Themes) การจัดทำแผนที่ทางกลยุทธ์ (Strategy Map) ซึ่งเป็นแผน ที่แสดงความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลของวัตถุประสงค์ต่างๆ ภายใต้มุมมองของ BSC ทั้ง 4 ด้าน โดยวัตถุประสงค์เหล่านี้ต้องสอดคล้องและสนับสนุนต่อวิสัยทัศน์และกลยุทธ์หลักขององค์กร จากนั้นจึงกำหนดตัวชี้วัด เป้าหมาย และแผนงาน โครงการ กิจกรรม ของวัตถุประสงค์แต่ละ ประการจึงจะถือว่าเสร็จสิ้นกระบวนการในการพัฒนา BSC

5.3 กระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำ Balanced Scorecard (BSC)

จรินทร์ อาสาทรงธรรม (2546) ได้กล่าวถึงกระบวนการและขั้นตอนการจัดทำ Balanced Scorecard มีขั้นตอนที่องค์กรต้องให้ความสำคัญ เพราะการวางแผนการดำเนินงานที่ดีจะทำให้ กิจการสามารถทำงานได้ดีและมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนที่สำคัญประกอบด้วย

5.3.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ของ องค์กร เพื่อให้ทราบถึงสถานะพื้นฐานขององค์กร Analysis เพื่อให้ได้ทิศทางและกลยุทธ์ของ องค์กรที่ชัดเจน

5.3.2 กำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กร โดยกำหนดเป็นกลยุทธ์หลัก (Strategic Themes) ที่สำคัญขององค์กร ผู้บริหารจะมีวิสัยทัศน์แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้บริหาร

5.3.3 วิเคราะห์และการกำหนดมุมมอง (Perspective) ด้านต่างๆ ที่จะเป็นตัวชี้วัด ความสำเร็จในการดำเนินกิจการมุมมองของแต่ละกิจการ ซึ่งจะแตกต่างกันไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐาน ของการดำเนินกิจการขององค์กร ว่าควรจะมีทั้งหมดกี่มุมมองและแต่ละมุมมองควรจะมี ความสัมพันธ์กันอย่างไร (แนวคิดของ Kaplan and Norton) กำหนดไว้ 4 มุมมอง ตามลำดับ

ความสำคัญ คือ มุมมองด้านการเงิน มุมมองด้านลูกค้า มุมมองด้านกระบวนการภายใน และมุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนา

5.3.4 จัดทำแผนที่ทางกลยุทธ์ (Strategy Map) พศุ เดชะรินทร์ (2544) ได้กล่าวถึงเป็นการกำหนดแผนงานที่จัดทำ (Initiative) สร้างความสมดุลในการดำเนินงานทั้งเหตุและปัจจัยต่างๆ ในแต่ละมุมมอง (Perspective) สามารถตรวจสอบซึ่งกันและกันได้อย่างเหมาะสมและเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ด้านต่างๆ ในลักษณะของเหตุและผล (Cause and Effect Relationship) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy) และวัตถุประสงค์ (Objective) ในมุมมองด้านต่าง ๆ โดยเรียงลำดับความสำคัญ เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของผู้บริหารทั้ง 4 มุมมอง คือ มุมมองด้านการเงิน (Financial Perspective) มุมมองด้านลูกค้า (Customer Perspective) มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) และมุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth Perspective) ซึ่งเป็นแนวทางภายใต้ระบบการบริหารงานแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard) และเป็นแผนงานที่เตรียมไว้สำหรับการดำเนินงานให้ทราบถึงหลักการแต่ละมุมมอง อันจะช่วยเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ไปสู่ความสำเร็จและจุดหมายเดียวกันในองค์กร การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องเน้นแผนที่กลยุทธ์ว่าเป็นหัวใจหลักปัจจัยสำคัญในการบริหารองค์กร รวมถึงเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ทำให้ทุกคนได้เห็นถึงแนวทางหลักการดำเนินงานขององค์กรว่าจะดำเนินงานไปทิศทางใด เพื่อให้ทุกคนทราบและสร้างความเข้าใจร่วมกันในการทำงาน จากกรอบแนวคิดจึงเห็นได้ว่า การกำหนดหรือการเขียนแผนที่กลยุทธ์ (Strategy Map) นั้นจะต้องนำเอาวิสัยทัศน์ (Vision) กลยุทธ์ (Strategy) และพันธกิจ (Mission) ขององค์กรมาเป็นบรรทัดฐานเพื่อที่จะสร้างแผนที่กลยุทธ์ให้เกิดขึ้น เมื่อองค์กรได้แผนที่กลยุทธ์แล้ว กระบวนการบริหารงานในทุกขั้นตอนต้องมีการปรับเปลี่ยนในเชิงงานให้สอดคล้องกับแผนที่ทางกลยุทธ์ขององค์กรที่ตั้งไว้กระบวนการการบริหารมีหลัก 4 ประการด้วยกัน คือ การวางแผน การจัดการการสั่งการ และชี้แนะ ดังนั้น การประเมินผลการควบคุม หลักการจัดการทั้ง 4 ด้านนี้ได้นำแนวคิดพื้นฐานของการประเมินผล โดยมีเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลการทำงาน คือ Balanced Scorecard และมีตัวชี้วัด คือ PKI (Key Performance Indicators) การเขียนแผนที่กลยุทธ์ขององค์กรนั้นสิ่งที่สำคัญจะบริหารให้ประสบความสำเร็จ ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน หรือที่เรียกว่า “การบริหารโดยวัตถุประสงค์” หรือ Management By Objective: MBO ซึ่งเป็นกระบวนการร่วมมือในการกำหนดวัตถุประสงค์จัดทำแผน และวางระบบควบคุมร่วมกันระหว่าง ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาในการสร้างความเข้าใจในการทำงาน

5.3.5 การจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ด้านต่างๆ ในลักษณะของเหตุและผล (Cause and Effect Relationship) เพื่อสร้างเป็น

แผนที่ทางกลยุทธ์ (Strategy Map) โดยกลุ่มผู้บริหารระดับสูงต้องมีการประชุมร่วมกันเพื่อยืนยันและเห็นชอบในแผนที่ทางกลยุทธ์ที่สร้างขึ้น

5.3.6 การกำหนดตัวชี้วัด (Key Performance Indicator: KPIs) และเป้าหมาย (Target) เป็นตัววัดความก้าวหน้าของการบรรลุปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ หรือผลสัมฤทธิ์ขององค์กร โดยเทียบผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐานหรือเป้าหมายที่ตกลงกันไว้ทำให้มีความชัดเจนในสถานะของตนเอง รู้จักตนเองในปัจจุบัน เกิดแรงกระตุ้นในการพัฒนาตนเอง องค์กรสามารถใช้ผลของการวัดและการประเมินความก้าวหน้าของการบรรลุวิสัยทัศน์ขององค์กร เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

5.3.7 การจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เมื่อจัดทำแผนงานหรือโครงการเสร็จแล้วสามารถจะแปลงตัวชี้วัดและเป้าหมายระดับองค์กรเพื่อให้ผู้บริหารระดับรองๆ ลงไปได้ปฏิบัติการตามแผนงานหรือโครงการหลักต่อไป

สรุปได้ว่า กระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำ Balanced Scorecard (BSC) จะต้องประกอบไปด้วย การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ขององค์กร กำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กร วิเคราะห์และการกำหนดมุมมอง (Perspective) ด้านต่างๆ 4 ด้าน มุมมองด้านการเงิน มุมมองด้านลูกค้า มุมมองด้านกระบวนการภายใน และมุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนา จัดทำแผนที่ทางกลยุทธ์ (Strategy Map) การจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ด้านต่างๆ ในลักษณะของเหตุและผล (Cause and Effect Relationship) การกำหนดตัวชี้วัด (Key Performance Indicator: KPIs) และการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan)

5.4 ประโยชน์ที่ได้จากการนำ Balanced Scorecard (BSC) ไปใช้

5.4.1. ช่วยให้ผลการดำเนินงานขององค์กรดีขึ้น

5.4.2 ทำให้ทั้งองค์กรมุ่งมั่น และ ให้ความสำคัญต่อกลยุทธ์ขององค์กร โดยต้องให้เจ้าหน้าที่ทั่วทั้งองค์กรให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ขององค์กรมากขึ้น และเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยในการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ

5.4.3 ช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และ วัฒนธรรมขององค์กรโดยอาศัยการกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายเป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่

5.4.4 ทำให้พนักงานเกิดการรับรู้และเข้าใจว่างานแต่ละอย่างมีที่มาที่ไปอีกทั้งผลของงานตนเองจะส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของผู้อื่นและขององค์กรอย่างไร

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมงานด้านการบริหารจัดการเงินทุนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยต่างๆ ดังนี้

6.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

สมชาย น้อยน้ำ และคณะ (2561, น. 130-139) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอำเภอมัปวาจังหวัดสมุทรสงคราม จาก กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 144 คน ใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 41 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6 มีระยะเวลาจัดตั้งกลุ่ม 7 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มการแปรรูป โดยมีระบบการเงินเป็นทุนของกลุ่ม แหล่งที่มาของทุนเป็นเงินกู้ จำนวน 30,001 – 50,000 บาท มีรายได้ 25,001 – 50,000 บาท

กษมาพร พวงประยงค์ และ นพพร จันทรนำชู (2556, น. 108-120) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นหญิงจำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 64.64 และเพศชาย จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 35.36 ส่วนใหญ่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 36.07 มีสถานภาพสมรส จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 47.86 คน ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 31.79 มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 51.43

6.2 การดำเนินงานและการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน

สมชาย น้อยน้ำ และคณะ (2561, น. 130-139) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอำเภอมัปวาจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีระบบควบคุมทางการเงินแบบง่าย ๆ แต่เป็นระบบ และมีบัญชีวิสาหกิจที่ถูกต้อง ผลประกอบการกิจการกลุ่มทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการประกอบกิจการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่จัดตั้งกลุ่มทุกข้อ มีการประกอบกิจการอย่างต่อเนื่อง กลุ่มวิสาหกิจที่กู้ยืมเงินทุนเพื่อประกอบกิจการส่วนใหญ่ค้างชำระบ้าง แต่ส่งตามกำหนด และกลุ่มวิสาหกิจมีกฎระเบียบและข้อบังคับของกลุ่มที่ชัดเจน ได้จดทะเบียนจัดตั้งแล้วและได้ประกอบการ ข้อเสนอแนะเชิง

นโยบาย ควรกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน และกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่ครอบคลุม รวมถึงการมีระบบบัญชี ควบคุมตรวจสอบได้ง่าย

ไพศาล มุ่งสมักร และคณะ (2556, น. 115-123) ได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มจังหวัดชัยบุรีรินทร์ พบว่ารูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จประกอบด้วย 4 ด้าน 1) ด้านการเงิน โดยเน้นการประเมินการบริหาร เน้นการจัดหาแหล่งทุนภายนอกและเน้นความร่วมมือกำหนดระบบสวัสดิการกลุ่ม 2) ด้านผู้รับบริการ เน้นความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่ายเกี่ยวกับระบบประสานงานเพื่อให้เครือข่ายบรรลุเป้าหมาย 3) ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายในเน้นการให้บริการเกี่ยวกับระบบบัญชีที่เป็นมาตรฐาน เน้นการสร้างเครือข่ายการสร้างระบบติดต่อสื่อสาร และเน้นประสิทธิภาพผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับ การกำหนดคุณสมบัติของวัตถุดิบ และการผลิตสำรองเพื่อฤดูกาลขาดวัตถุดิบ และ 4) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา เน้นองค์ความรู้เกี่ยวกับ เกณฑ์การเลือก/ตรวจสอบผู้ค้า การแบ่งปันแรงงาน การตรวจสอบความต้องการซื้อวัตถุดิบ ข้อมูลผู้ค้าวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม และ การร่วมปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน และเน้นฝึกทักษะเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะให้กับสมาชิกเครือข่าย

6.3 ปัญหา อุปสรรค ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

กษมาพร พวงประยงค์ และ นพพร จันทรนำชู (2556, น. 108-120) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ปัญหาอุปสรรค ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ คือ วัสดุอุปกรณ์ วัตถุดิบและเทคโนโลยี ในการผลิตไม่เพียงพอ ส่วนข้อเสนอแนะในการพัฒนา วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ คือ อยากให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลให้คำปรึกษาและแนะนำด้านการผลิต การตลาด การบัญชี

ชมภูนุช หุ่นนาค และคณะ (2562, น. 85-97) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อาทิเช่น ไม่มีการจัดทำบัญชีสินค้าคงเหลือ การสูญหายของเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ขาดผู้ที่มีความรู้ในการจัดทำบัญชี เป็นต้น

สุวิทย์ วงศ์คำ และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ (2561, น. 23-32) ได้ศึกษาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจแปรรูปกล้วยบ้านหนองแวงเรือ ตำบลดงเมืองแอม อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น พบว่ามีปัญหาคือ ยังไม่มีแหล่งเงินทุนที่มากพอ ทางสมาชิกไม่มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องนี้ ด้านแหล่งเงินทุน การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงไม่ต่อเนื่องและมีเงินทุนสนับสนุนที่น้อยมาก ปัจจุบัน มีเพียงเงินทุนของ อบต.

จำนวน 58,000 บาท และกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 500,000 บาทเท่านั้น ส่วนภายในกลุ่มสมาชิก ไม่อยากกู้ยืมเงินมากนัก เพราะไม่มีผู้ค้ำประกันและหลายคนมองว่าไม่อยากเป็นภาระภายหลัง

6.4 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ชมภูนุช หุ่นนาค และคณะ (2562, น. 85-97) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบ บัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรมหลวงสวัสดี ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัด นครปฐม พบว่า ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร เป็นการจดบันทึกความจำ จัดทำบัญชีแบบง่าย มีตัวแทนสมาชิกที่ได้รับความไว้วางใจกัน ภายในกลุ่ม เป็นผู้ดูแลเงินสดรับและเงินสดจ่าย ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจ ชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อาทิเช่น ไม่มีการจัดทำบัญชีสินค้าคงเหลือ การสูญหายของเอกสาร ประกอบการบันทึกบัญชี ขาดผู้ที่มีความรู้ในการจัดทำบัญชี เป็นต้น และแนวทางในการจัดทำบัญชี ประกอบด้วย 2 แนวทาง ได้แก่ 1) การให้ความรู้ และสนับสนุน ช่วยเหลือในการวางระบบการ จัดเก็บเอกสารข้อมูลทางการเงิน และ 2) การกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบทางบัญชีการเงิน เพื่อเก็บ ข้อมูลและจัดทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง ซึ่งวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จะได้รับ ประโยชน์จากข้อมูลทางการเงิน ที่มีความถูกต้อง เชื่อได้ใช้ในการวางแผนในการบริหารงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน

กวิน มุลิกา และคณะ (2562, น. 111-125) ได้ทำการศึกษาแนวทางการบริหารหนี้สิน เกษตรกรไทย พบว่า แนวทางการบริหารหนี้สินเกษตรกรไทยที่มีประสิทธิภาพสามารถทำได้ดังนี้ ภาคเกษตรกร 1) การจัดทำบัญชีครัวเรือน 2) การชำระหนี้ตามกำหนด 3) การเข้าถึงแหล่งเงินทุน และกู้เงินในระบบ หลีกเลี่ยงการกู้เงินนอกระบบ 4) การปลูกพืชไร่สวนผสม 5) มุ่งเน้นคุณภาพ ผลผลิตและความต้องการของตลาด 6) สร้างเครือข่ายและรวมกลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง และ 7) น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ภาครัฐ 1) ประกันราคา ผลผลิตและหาตลาดเพื่อรองรับและช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัย ธรรมชาติ 2) ให้ความรู้การปลูกพืชที่เหมาะสมสภาพอากาศ 3) ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ขยายวงเงินกู้ และเพิ่มช่องทางการเข้าถึง 4) สนับสนุนเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และการพัฒนา ฝีมือแรงงานภาคการเกษตร 5) การลดต้นทุนการผลิต โดยการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐาน เช่น ปุ๋ย ยา เมล็ดพันธุ์ และปัจจัยอื่นๆ ในการผลิตและการต่อยอดไปสู่การแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีความ หลากหลายออกสู่ตลาด 6) ส่งเสริมการสร้างวินัยทางการเงินและให้ความรู้ด้านการจัดทำบัญชี ครัวเรือน 7) ให้คำปรึกษาโครงการและปัญหาต่างๆ และการบริหารจัดการความเสี่ยงแก่เกษตรกร และ 8) ให้ความรู้ในการจัดการระบบการเงินและการบริหารจัดการหนี้อย่างเป็นระบบ

6.5 การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพ

กรกฎ สระอุพันธ์ และ ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ (2562, น 76-82) ได้ทำการศึกษาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปแป้งจากข้าวหอมมะลิ :กรณีศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าการที่จะทำให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปแป้ง จากข้าวหอมมะลิ มีศักยภาพในการบริหารจัดการเพิ่มมากขึ้น จะต้องนำแนวคิดทางการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ (BSC) มาใช้ประเมินองค์กรทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ละทิ้งด้านใด ดังนั้น ด้านการบริหารจัดการภายในองค์กร วิสาหกิจชุมชนจะต้องมีการจัดโครงสร้างการทำงานให้มีความชัดเจน ไม่ละเลยด้านการประสานงานภายในองค์กร และควรมีการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานของรัฐ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา วิสาหกิจชุมชนไม่รู้เทคนิคในการทำตลาด สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไม่เป็นที่รู้จักของผู้บริโภค ควรให้ภาครัฐและเอกชนให้ความรู้ทางด้านตลาด ด้านการเงิน วิสาหกิจชุมชนต้องมีการวางแผนจัดการด้านต้นทุน และจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายอย่างสม่ำเสมอ มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ด้านลูกค้า การเพิ่มช่องทางในการติดต่อกับลูกค้า ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร

แบบการวิจัย ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากร วิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า ทั้งหมด 16 แห่ง จำนวน 149 คน ศึกษาจากประชากรทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลักษณะคำถามเป็นแบบมี 2 ระดับคำตอบ ดังนี้

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ปฏิบัติ

ระดับคะแนน 0 หมายถึง ไม่ปฏิบัติ

ตอนที่ 3 ความต้องการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ลักษณะคำถามเป็นแบบมีคำตอบให้ตอบ กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ระดับน้อย

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 4 หมายถึง ระดับมาก

ระดับคะแนน 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ลักษณะคำถามเป็นแบบมีคำตอบให้ตอบ กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ระดับน้อย

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 4 หมายถึง ระดับมาก

ระดับคะแนน 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานด้านวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพ ลักษณะคำถามเป็นแบบมีคำตอบให้ตอบ กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ระดับน้อย

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 4 หมายถึง ระดับมาก

ระดับคะแนน 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด

3. การทดสอบเครื่องมือ

3.1 การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (content validity)

นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษา ค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ให้ครอบคลุมขอบเขตการวิจัยมากที่สุด หลังจากนั้นได้นำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรง จากนั้นผู้วิจัยได้ประมวล และทำการปรับปรุงแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์

3.2 การตรวจสอบความเที่ยงได้ (reliability)

หลังแบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว นำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 คน จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาทดสอบหาความเที่ยง (Reliability Consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach' Alpha) ดังนี้

1) ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.809

2) ปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.804

3) แนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.845

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – เดือนเมษายน 2563 เป็นระยะเวลา 3 เดือน และศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารต่างๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือประธานวิสาหกิจชุมชนในการนัดหมายคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์วิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นประชากรเป้าหมาย 16 แห่ง จำนวน 149 ราย โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขั้นเตรียมสัมภาษณ์ ผู้วิจัยควรเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในเรื่องต่อไปนี้

4.1.1 การเตรียมตัวผู้สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ควรทำความเข้าใจแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ และสถานที่ที่จะไปเก็บข้อมูล กำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะไปเก็บข้อมูล รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูล

4.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการเก็บข้อมูล และการเดินทาง เช่น ปากกา กล้องถ่ายภาพ เวชภัณฑ์ประจำตัว แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

4.2 ขั้นการสัมภาษณ์ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูล ดังนี้

4.2.1 แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล แนะนำตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะมาทำอะไร ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

4.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง และครบถ้วน

4.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ อธิบายคำถาม ที่มีในแบบสัมภาษณ์ โดยใช้คำอธิบายที่ทำให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เข้าใจง่าย พยายามให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตอบในประเด็นของแบบสัมภาษณ์

4.2.4 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ อธิบายคำถาม ที่มีในแบบสัมภาษณ์ โดยใช้คำอธิบายที่ทำให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เข้าใจ

4.3. ชั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

4.3.1 การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับจากประชากร มาทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล

4.3.2 กล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติต่างๆ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 การวิเคราะห์การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequencies) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.3 การวิเคราะห์ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.4 การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.5 การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดระยอง โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

คำนวณหาค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อลักษณะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ความต้องการการส่งเสริม ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยกำหนดความหมายค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{ระดับคะแนนสูงสุด} - \text{ระดับคะแนนต่ำสุด}}{\text{ระดับคะแนนสูงสุด}}$$

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.08 \end{aligned}$$

ดังนั้น ช่วงคะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อลักษณะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ความต้องการการส่งเสริม ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.81 – 2.60	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.61 – 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.41 – 4.20	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.21 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตารางตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 2 การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 3 ความต้องการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 4 ปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีผลการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระยะเวลาการศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิก วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์จำแนกตารางดังนี้

ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และระยะเวลาการเป็นสมาชิกของ
สมาชิกวิสาหกิจชุมชน

N= 149

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
เพศ			
	หญิง	122	81.9
	ชาย	27	18.1
อายุ			
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	7	4.7
	31-40 ปี	21	14.1
	41-50 ปี	50	33.6
	51-60 ปี	41	27.5
	61-70 ปี	2	18.8
	71-80 ปี	2	1.3
ค่าต่ำสุด = 24 ปี	ค่าเฉลี่ย = 50.77 ปี		
ค่าสูงสุด = 80 ปี	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 11.268		
สถานภาพการสมรส			
	โสด	25	16.8
	สมรส	119	79.9
	หย่าร้าง	5	3.4
ระดับการศึกษา			
	ประถมศึกษา	43	28.9
	มัธยมศึกษาตอนต้น	51	34.2
	มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช.	27	18.1
	อนุปริญญาหรือ ปวส.	13	8.7
	ปริญญาตรี	15	10.1
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน			
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี	77	51.7
	6-10 ปี	60	40.3
	11-15 ปี	12	8.0
ค่าต่ำสุด = 1 ปี	ค่าเฉลี่ย = 5.59 ปี		
ค่าสูงสุด = 15 ปี	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.416		

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และระยะเวลาการเป็นสมาชิกของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปรากฏผลดังนี้

เพศ พบว่า ร้อยละ 81.9 ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นเพศหญิง ร้อยละ 18.1 เป็นเพศชาย

อายุ พบว่า ร้อยละ 33.6 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมา ร้อยละ 27.5 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี และจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 1.3 มีอายุระหว่าง 71-80 ปี โดยมีอายุน้อยที่สุด 24 มีอายุสูงสุด 80 ปี และมีอายุเฉลี่ย 50.77 ปี

สถานภาพการสมรส พบว่า ร้อยละ 79.9 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีสถานภาพโสด รองลงมา ร้อยละ 16.8 มีสถานภาพโสด และร้อยละ 3.4 มีสถานภาพหย่าร้าง

ระดับการศึกษา พบว่า ร้อยละ 34.2 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมา ร้อยละ 28.9 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา และจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 8.7 มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวส.)

ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า ร้อยละ 51.7 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกละแวกน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี รองลงมา ร้อยละ 40.8 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก 6-10 ปี และจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 8.0 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก 11-15 ปี โดยมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกละแวกน้อยที่สุด 1 ปี มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกสูงสุด 15 ปี และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกละแวกเฉลี่ย 5.59 ปี

ตารางที่ 4.2 ตำแหน่งในกลุ่มของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

N= 149		
ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
ตำแหน่งในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
ประธาน	16	10.7
รองประธาน	16	10.7
เลขานุการ	16	10.7
เหรัญญิก	16	10.7
ประชาสัมพันธ์	13	8.7
สมาชิก	72	48.3

จากตารางที่ 4.2 ตำแหน่งในกลุ่มของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 48.3 ดำรงตำแหน่งสมาชิก รองลงมาร้อยละ 10.7 ดำรงตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก น้อยที่สุดร้อยละ 8.7 ดำรงตำแหน่งประชาสัมพันธ์

ตารางที่ 4.3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และแหล่งข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับการพัฒนาด้านวิสาหกิจชุมชนและการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชน

N= 149

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 คน	21	14.1
3 – 4 คน	87	58.4
5 คนขึ้นไป	41	27.5
ค่าต่ำสุด = 2 คน	ค่าเฉลี่ย = 3.75 คน	
ค่าสูงสุด = 6 คน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.162	
แหล่งข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับการพัฒนาด้านวิสาหกิจชุมชน		
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	146	98.0
ผู้นำหมู่บ้าน	71	47.7
คณะกรรมการกลุ่ม	61	40.9
โทรทัศน์	7	4.7
อินเทอร์เน็ต	70	47.0
สื่อสิ่งพิมพ์	48	32.2
การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม		
ประชุม/วางแผนการดำเนินงาน	113	75.8
ฝึกอบรม/สัมมนา	58	38.9
กิจกรรมกลุ่ม	140	94.0
กิจกรรมสาธารณะประโยชน์	20	13.4

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และแหล่งข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับการพัฒนาด้านวิสาหกิจชุมชนและการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชน ปรากฏผลดังนี้

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า ร้อยละ 58.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน รองลงมาร้อยละ 27.5 มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 5 คนขึ้นไป น้อยที่สุดร้อยละ 14.1 มีสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 2 คน มากที่สุด 6 คน มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.75 คน

แหล่งข้อมูลด้านวิสาหกิจชุมชน พบว่า ร้อยละ 98.0 ได้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชน รองลงมาร้อยละ 47.7 ได้จากผู้นำหมู่บ้าน น้อยที่สุดร้อยละ 4.7 ได้จากโทรทัศน์

การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า ร้อยละ 94.0 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม รองลงมาร้อยละ 75.8 เข้าร่วมประชุม/วางแผนการดำเนินงาน และน้อยที่สุดร้อยละ 13.4 เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์

ตารางที่ 4.4 อาชีพหลักและอาชีพรองของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

N= 149		
ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
อาชีพหลัก		
ทำนา	29	19.5
ทำสวน	79	53.0
ทำประมง	34	22.8
ทำปศุสัตว์	3	2.0
ค้าขาย	4	2.7
อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทำนา	29	19.5
ทำสวน	74	49.7
ทำประมง	6	4.0
ทำปศุสัตว์	20	13.4
ค้าขาย	20	13.4

จากตารางที่ 4.4 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลอาชีพหลักและอาชีพรองของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปรากฏผลดังนี้

อาชีพหลัก พบว่า ร้อยละ 53.0 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนประกอบอาชีพทำสวนเป็นอาชีพหลัก รองลงมาร้อยละ 22.8 ประกอบอาชีพทำประมง และน้อยที่สุดร้อยละ 2.0 ประกอบอาชีพทำปศุสัตว์

อาชีพรอง พบว่า ร้อยละ 49.7 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนประกอบอาชีพทำสวนเป็นอาชีพรอง รองลงมาร้อยละ 19.5 ประกอบอาชีพทำนา และน้อยที่สุดร้อยละ 13.4 ประกอบอาชีพปลูกสัตว์และค้าขาย

ตารางที่ 4.5 จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

N= 149

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร		
น้อยกว่า 5 ไร่	92	61.7
5 – 10 ไร่	40	26.8
มากกว่า 10 ไร่	17	11.5
ค่าต่ำสุด = 1 ไร่	ค่าเฉลี่ย = 6.13 ไร่	
ค่าสูงสุด = 100	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.180	
พื้นที่ของตนเอง		
1 – 10 ไร่	79	53.0
11 – 20 ไร่	7	4.7
21 – 30 ไร่	2	1.3
40 ไร่ขึ้นไป	3	2.0
ค่าต่ำสุด = 1 ไร่	ค่าเฉลี่ย = 5.03 ไร่	
ค่าสูงสุด = 100 ไร่	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.250	
พื้นที่เช่า		
1 – 10 ไร่	41	27.5
11 – 20 ไร่	5	3.4
ค่าต่ำสุด = 1 ไร่	ค่าเฉลี่ย = 3.13 ไร่	
ค่าสูงสุด = 15 ไร่	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.185	

จากตารางที่ 4.5 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ปรากฏผลดังนี้

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร พบว่า ร้อยละ 61.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่า 5 ไร่ รองลงมาร้อยละ 26.8 มีพื้นที่ทำการเกษตร 5-10 ไร่ และน้อยที่สุดร้อยละ 11.5 มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 10 ไร่

พื้นที่ของตนเอง พบว่า ร้อยละ 53.0 มีพื้นที่เป็นของตนเอง 1-10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 4.7 มีพื้นที่ของตนเอง 11-20 ไร่ และน้อยที่สุดร้อยละ 2 มีพื้นที่ของตนเอง 21-30 ไร่

พื้นที่เช่า พบว่า ร้อยละ 27.5 เป็นพื้นที่เช่าทำการเกษตร 1-10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 3.4 เป็นพื้นที่เช่าทำการเกษตร 11-20 ไร่

ตารางที่ 4.6 จำนวนแรงงาน รายได้และรายจ่าย ในครัวเรือนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

N= 149

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
จำนวนแรงงานในครัวเรือน		
จำนวน 1 คน	51	34.2
จำนวน 2 คน	48	32.2
จำนวน 3 คน	47	31.5
จำนวนมากกว่า 4 คน ขึ้นไป	3	2.1
ค่าต่ำสุด = 1 คน	ค่าเฉลี่ย = 2.02 คน	
ค่าสูงสุด = 5 คน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.881	
รายได้ของครัวเรือนในปีที่ผ่านมา		
รายได้ในภาคการเกษตร		
น้อยกว่า 100,000 บาท	85	57.0
100,101 – 200,000 บาท	39	26.2
200,001 - 300,000 บาท	9	6.0
มากกว่า 300,000 บาทขึ้นไป	16	10.8
ค่าต่ำสุด = 12,000 บาท	ค่าเฉลี่ย = 150,355.70 บาท	
ค่าสูงสุด = 1,800,000 บาท	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 203,234.124	
รายได้นอกภาคการเกษตร		
น้อยกว่า 50,000 บาท	85	57.0
50,101 – 100,000 บาท	37	24.8
100,001 - 200,000 บาท	19	12.8
มากกว่า 200,000 บาทขึ้นไป	8	5.4
ค่าต่ำสุด = 5,000 บาท	ค่าเฉลี่ย = 65,194.63 บาท	
ค่าสูงสุด = 500,000 บาท	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 74,797.355	

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

N= 149

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
รายจ่ายของครัวเรือนในปีที่ผ่านมา		
รายจ่ายในภาคการเกษตร		
น้อยกว่า 50,000 บาท	64	43.0
50,101 – 100,000 บาท	69	46.3
100,001 - 200,000 บาท	7	4.7
มากกว่า 200,000 บาทขึ้นไป	9	6.0
ค่าต่ำสุด = 12,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 68,174.50 บาท		
ค่าสูงสุด = 500,000 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 75,854.745		
รายจ่ายนอกภาคการเกษตร		
น้อยกว่า 25,000 บาท	80	53.7
25,101 – 50,000 บาท	43	28.9
50,001 - 100,000 บาท	18	12.0
มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป	8	5.4
ค่าต่ำสุด = 2,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 36,379.20 บาท		
ค่าสูงสุด = 200,000 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 38,262.326		

จากตารางที่ 4.6 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลจำนวนแรงงาน รายได้และรายจ่าย ในครัวเรือนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ปรากฏผลดังนี้

จำนวนแรงงานในครัวเรือน พบว่า ร้อยละ 34.2 มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 1 คน รองลงมาร้อยละ 32.2 มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 2 คน น้อยที่สุดร้อยละ 2.1 มีสมาชิกในครัวเรือน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนมากที่สุดจำนวน 5 คน น้อยที่สุดมีจำนวน 1 คน ค่าเฉลี่ยแรงงานในครัวเรือนจำนวน 2.02 คน

รายได้ในครัวเรือนปีที่ผ่านมา

รายได้ในภาคการเกษตร พบว่า ร้อยละ 57.0 มีรายได้ในภาคการเกษตรน้อยกว่า 100,000 บาท รองลงมาร้อยละ 26.2 มีรายได้ในภาคการเกษตร 100,101 – 200,000 บาท น้อยที่สุดร้อยละ 6.0 มีรายได้ภาคการเกษตร 200,001 - 300,000 บาท ค่าต่ำสุดของรายได้ในภาคการเกษตรคือ 12,000 บาท ค่าสูงสุดคือ 1,800,000 บาท ค่าเฉลี่ยรายได้ในภาคการเกษตร จำนวน 150,355.70 บาท

รายได้นอกภาคการเกษตร พบว่า ร้อยละ 57.0 มีรายได้นอกภาคการเกษตรน้อยกว่า 50,000 บาท รองลงมีย้อยละ 24.8 มีรายได้นอกภาคการเกษตร 50,101 – 100,000 บาท น้อยที่สุด ร้อยละ 5.4 มีรายได้นอกภาคการเกษตร มากกว่า 200,000 บาทขึ้นไป ค่าต่ำสุดของรายได้นอกภาคการเกษตร คือ 5,000 บาท ค่าสูงสุดของรายได้นอกภาคการเกษตร คือ 500,000 บาท ค่าเฉลี่ยของรายได้นอกภาคการเกษตร จำนวน 65,194.63 บาท

รายจ่ายของครัวเรือนในปีที่ผ่านมา

รายจ่ายในภาคการเกษตร พบว่า ร้อยละ 46.3 มีรายจ่ายในภาคการเกษตร 50,101 – 100,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 43.0 มีรายจ่ายในภาคการเกษตร น้อยกว่า 50,000 บาท น้อยที่สุด ร้อยละ 4.7 มีรายจ่ายในภาคการเกษตร 100,001 - 200,000 บาท ค่าต่ำสุดของรายจ่ายในภาคการเกษตร คือ 12,000 บาท ค่าสูงสุดของรายจ่ายในภาคการเกษตรคือ 500,000 บาท ค่าเฉลี่ยของรายได้นอกภาคการเกษตร จำนวน 68,174.50 บาท

รายจ่ายนอกภาคการเกษตร พบว่า ร้อยละ 53.7 มีรายจ่ายนอกภาคการเกษตรน้อยกว่า 25,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 28.9 มีรายจ่ายนอกภาคการเกษตร 25,101 – 50,000 บาท น้อยที่สุด ร้อยละ 5.4 มีรายจ่ายนอกภาคการเกษตรมากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป ค่าต่ำสุดของรายจ่ายนอกภาคการเกษตร คือ 2,000 บาท ค่าสูงสุดของรายจ่ายนอกภาคการเกษตร คือ 200,000 บาท ค่าเฉลี่ยของรายจ่ายนอกภาคการเกษตร จำนวน 36,379.20 บาท

ตอนที่ 2 การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตารางที่ 4.7 การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพด้านการเงิน (Financial Perspective) ของวิสาหกิจชุมชน

	N= 149	
หัวข้อแสดงความคิดเห็น	จำนวนผู้ปฏิบัติ (คน)	ค่าร้อยละ
1. มีการจัดทำบัญชีต้นทุนในการประกอบกิจการ	47	31.5
2. มีการจัดทำบัญชีรับ-รายจ่าย	147	98.7
3. มีการจัดทำบัญชีทรัพย์สิน	29	19.5
4. มีการจัดทำบัญชีจำแนกประเภทหมวดหมู่ทางการค้า	47	31.5
5. มีการสรุปผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานทางการเงิน	33	22.1
6. มีการจัดหาเงินทุนจากการระดมทุนของสมาชิก	72	48.3
7. มีการจัดหาเงินทุนจากการกู้ยืมเงินสถาบันการเงิน	-	-

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

N= 149

หัวข้อแสดงความคิดเห็น	จำนวนผู้ปฏิบัติ (คน)	ค่าร้อยละ
8. มีการจัดการเงินทุนจากโครงการหน่วยงานภาครัฐ	-	-
9. มีการดำเนินกิจกรรมลดรายจ่าย – เพิ่มรายได้	-	-
10. มีการบริหารผลกำไรเพื่อมาต่อยอดธุรกิจ	120	80.5
11. มีการบริหารจัดการเงินทุนเพื่อปันผลให้สมาชิก	120	80.5
12. มีการบริหารจัดการเงินทุนเพื่อเป็นสวัสดิการสมาชิก	13	8.7

จากตารางที่ 4.7 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพด้านการเงิน (Financial Perspective) ของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ร้อยละ 98.7 มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย รองลงมาร้อยละ 80.5 มีการบริหารผลกำไรเพื่อต่อยอดธุรกิจและมีการบริหารผลกำไรเพื่อปันผลให้สมาชิก

ตารางที่ 4.8 การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพด้านลูกค้า (Customer Perspective) ของวิสาหกิจชุมชน

N= 149

หัวข้อแสดงความคิดเห็น	จำนวนผู้ปฏิบัติ (คน)	ค่าร้อยละ
1. มีการสอบถามความพึงพอใจจากลูกค้าเสมอ	147	98.7
2. มีช่องทางการติดต่อกับลูกค้าที่สะดวก	124	83.2
3. มีการนำความคิดเห็นของลูกค้าไปพิจารณาประกอบการบริหาร	65	43.6
4. มีมาตรฐานสินค้า (เช่น อย., OTOP) เป็นที่ยอมรับต่อลูกค้าสามารถตรวจสอบได้	79	53.0
5. มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงานสินค้าและบริการให้ลูกค้าได้รับทราบ อย่างโปร่งใส	66	44.3

จากตารางที่ 4.8 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพด้านลูกค้า (Customer Perspective) ของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ร้อยละ 98.7 มีการสอบถามความพึงพอใจจากลูกค้าเสมอ รองลงมาร้อยละ 83.2 มีช่องทางการติดต่อกับลูกค้าที่สะดวก น้อย

ที่สุดร้อยละ 44.3 มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงานสินค้าและบริการให้ลูกค้าได้รับทราบอย่างโปร่งใส

ตารางที่ 4.9 การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process) ของวิสาหกิจชุมชน

N= 149		
หัวข้อแสดงความคิดเห็น	จำนวนผู้ปฏิบัติ (คน)	ค่าร้อยละ
1. สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการของกลุ่ม	146	98.0
2. มีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อให้สมาชิกกลุ่มถือปฏิบัติ	142	95.3
3. มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม	78	52.3
4. มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงาน	11	7.4
5. มีการจัดทำแผนการดำเนินงาน ขึ้นตอนการปฏิบัติงาน	100	67.1
6. มีการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานที่ได้จัดทำไว้ และมีการปรับปรุงแผนตามสถานการณ์	8	5.4
7. มีการจัดประชุมสมาชิกเพื่อหารือและร่วมกันหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ	17	11.4
8. มีความรับผิดชอบต่อลูกค้า เช่น ไม่เอาเปรียบด้านราคา และขายสินค้าที่มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค	9	6.0
9. มีความรับผิดชอบต่อลูกค้า เช่น ไม่เอาเปรียบด้านราคา	95	63.8

จากตารางที่ 4.9 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process) ของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ร้อยละ 98.0 สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการของกลุ่ม รองลงมาร้อยละ 95.3 มีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อให้สมาชิกกลุ่มถือปฏิบัติ น้อยที่สุดร้อยละ 5.4 มีการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานที่ได้จัดทำไว้และมีการปรับปรุงแผนตามสถานการณ์

ตารางที่ 4.10 การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth) ของวิสาหกิจชุมชน

N= 149

หัวข้อแสดงความคิดเห็น	จำนวนผู้ปฏิบัติ (คน)	ค่าร้อยละ
1. มีการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง	78	52.3
2. มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะอยู่เสมอจนประสบความสำเร็จมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง	52	34.9
3. มีการสร้างองค์ความรู้และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา	48	32.2
4. มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง	26	17.4

จากตารางที่ 4.10 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth) ของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ร้อยละ 52.3 มีการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง รองลงมา ร้อยละ 34.9 มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะอยู่เสมอจนประสบความสำเร็จมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง น้อยที่สุดร้อยละ 17.4

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

การศึกษาความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการเงิน (Financial Perspective)
- 2) ด้านลูกค้า (Customer Perspective)
- 3) ด้านกระบวนการภายใน (Inter Business Process)
- 4) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth)

ผลวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.11 ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพด้าน
การเงิน (Financial Perspective)

N=149

ความต้องการการ ส่งเสริม	น้อย	น้อย	ปาน	มาก	มาก	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัด อันดับ
	ที่สุด		กลาง		ที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านการเงิน (Financial Perspective)						4.13 (0.748)	มาก	
1.ส่งเสริมด้านการทำ บัญชีต้นทุนในการ ประกอบกิจการ	-	2	10	33	104	4.60 (0.676)	มากที่สุด	1
2.ส่งเสริมด้านการจัดทำ บัญชีรายรับ-รายจ่าย	-	1	31	109	8	3.83 (0.512)	มาก	10
3.ส่งเสริมด้านการ จัดทำบัญชีทรัพย์สิน	-	1	46	86	16	3.79 (0.632)	มาก	11
4.ส่งเสริมด้านการจัดทำ บัญชีจำแนกประเภท หมวดหมู่การค้า	-	2	52	73	22	3.77 (0.708)	มาก	12
5.ส่งเสริมด้านการจัดทำ สรุปผลการดำเนินงาน และรายงานทางการเงิน	-	-	18	64	67	4.33 (0.682)	มากที่สุด	4
6.ส่งเสริมด้านการ จัดหาเงินทุนจากการ ระดมทุนของสมาชิก	-	3	7	71	68	4.37 (0.671)	มากที่สุด	2
7.ส่งเสริมด้านการ จัดหาเงินทุนจากการ กู้ยืมสถาบันการเงิน	1	13	52	9	74	3.95 (1.123)	มาก	8
8.ส่งเสริมด้านการจัดหา เงินทุนจากโครงการ หน่วยงานภาครัฐ	2	3	5	95	44	4.18 (0.708)	มาก	7

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

N=149

ความต้องการการ ส่งเสริม	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัด อันดับ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านการเงิน (Financial Perspective)						4.13 (0.748)	มาก	
9.ส่งเสริมด้านการ ดำเนินกิจกรรมลด รายจ่าย-เพิ่มรายได้	-	2	33	48	66	4.19 (0.828)	มาก	6
10.ส่งเสริมด้านการ บริหารผลกำไรเพื่อมา ต่อยอดธุรกิจ	-	3	59	41	46	3.87 (0.880)	มาก	9
11.ส่งเสริมด้านการ บริหารจัดการเงินทุน เพื่อปันผลสมาชิก	-	2	25	48	74	4.30 (0.794)	มากที่สุด	5
12.ส่งเสริมด้านการ บริหารจัดการเงินทุน เพื่อสวัสดิการสมาชิก	-	1	23	49	76	4.34 (0.760)	มากที่สุด	3

จากตารางที่ 4.11 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลด้านความต้องการการส่งเสริมด้านการเงิน (Financial Perspective) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า มีความต้องการการส่งเสริมด้านการทำบัญชีต้นทุนในการประกอบกิจการมีระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 รองลงมาคือความต้องการการส่งเสริมด้านการจัดหาเงินทุนจากการระดมทุนของสมาชิกและความต้องการการส่งเสริมด้านการบริหารจัดการเงินทุนเพื่อสวัสดิการสมาชิกมีระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 และ 4.34 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพด้าน
ลูกค้า (Customer Perspective)

N=149

ความต้องการการส่งเสริม	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัดอันดับ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านลูกค้า (Customer Perspective)						2.97 (0.697)	ปานกลาง	
1. ส่งเสริมให้มีการสอบถามความพึงพอใจจากลูกค้าอยู่เสมอ	1 (0.7)	83 (55.7)	57 (38.3)	8 (5.4)	74 (49.7)	2.48 (0.661)	ปานกลาง	5
2. ส่งเสริมให้มีช่องทางการติดต่อกับลูกค้าที่สะดวก	2 (1.3)	8 (5.4)	115 (77.2)	21 (14.1)	3 (2.0)	3.10 (0.556)	ปานกลาง	3
3. ส่งเสริมให้มีการนำความคิดเห็นของลูกค้าไปพิจารณาประกอบการบริหารงาน	1 (0.7)	24 (16.1)	66 (44.3)	44 (29.5)	14 (9.4)	3.31 (0.877)	ปานกลาง	2
4. ส่งเสริมด้านมาตรฐานสินค้า (เช่น อย., OTOP) เป็นที่ยอมรับต่อลูกค้าและสามารถตรวจสอบได้	-	103 (69.1)	15 (10.1)	30 (20.1)	1 (0.7)	2.52 (0.835)	น้อย	4
5. ส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงาน สินค้าและบริการ ให้ลูกค้ารับทราบอย่างโปร่งใส	1 (0.7)	4 (2.7)	76 (51.0)	67 (45.0)	1 (0.7)	3.42 (0.595)	มาก	1

จากตารางที่ 4.12 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลความต้องการการส่งเสริมด้านลูกค้า (Customer Perspective) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า มีความต้องการการส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงานสินค้าและบริการให้ลูกค้ารับทราบอย่างโปร่งใส มีระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 รองลงมาคือความต้องการการส่งเสริมให้มีการนำความคิดเห็นของลูกค้าไปพิจารณาประกอบการบริหารงาน และการส่งเสริมให้มีช่องทางการติดต่อกับลูกค้าที่สะดวกมีระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 และ 3.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพด้าน กระบวนการภายใน (Inter Business Process)

ความต้องการการส่งเสริม	น้อย	น้อย	ปานกลาง	มาก	มาก	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัดอันดับ
	ที่สุด	ที่สุด	กลาง	ที่สุด	ที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านกระบวนการภายใน (Inter Business Process)						3.47 (0.809)	มาก	
1.ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม	-	-	37 (24.8)	55 (36.9)	57 (38.3)	4.13 (0.785)	มาก	2
2.ส่งเสริมให้กำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อให้สมาชิกกลุ่มถือปฏิบัติ	-	18 (12.1)	6 (4.0)	59 (39.6)	66 (44.3)	4.16 (0.973)	มาก	1
3.ส่งเสริมให้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิก	-	9 (6.0)	64 (43.0)	70 (47.0)	6 (4.0)	3.49 (0.674)	มาก	6
4.ส่งเสริมให้มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงาน	-	-	40 (26.8)	81 (54.4)	28 (18.8)	3.92 (0.673)	มาก	3

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ความต้องการการ ส่งเสริม	น้อย	น้อย	ปาน	มาก	มาก	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัด อันดับ
	ที่สุด		กลาง		ที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านกระบวนการภายใน (Inter Business Process)						3.47	มาก	
						(0.809)		
5. ส่งเสริมให้มีการ จัดทำแผนการ ดำเนินงาน ขั้นตอนการ ปฏิบัติงาน	-	1	19	124	5	3.89	มาก	4
	-	(0.7)	(12.8)	(83.2)	(3.4)	(0.421)		
6. ส่งเสริมให้มีการ ปฏิบัติตามแผนการ ดำเนินงานที่ได้จัดทำ ไว้และมีการปรับปรุง แผนตามสถานการณ์	-	21	28	72	28	3.72	มาก	5
	-	(14.1)	(18.8)	(48.3)	(18.8)	(0.931)		
7. ส่งเสริมให้มีการจัด ประชุมสมาชิกเพื่อหรือ และร่วมกันหาแนวทาง ในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น อย่างสม่ำเสมอ	-	4	103	40	2	3.27	ปานกลาง	7
	-	(2.7)	(69.1)	(26.8)	(1.3)	(0.528)		
8. ส่งเสริมให้กลุ่มมี ความรับผิดชอบต่อ ลูกค้า	64	25	13	45	2	2.30	น้อย	9
	(43.0)	(16.8)	(8.7)	(30.2)	(1.3)	(1.329)		
9. ส่งเสริมให้กลุ่มมี ความรับผิดชอบต่อ สาธารณะ	41	28	72	6	2	2.33	น้อย	8
	(27.5)	(18.8)	(48.3)	(4.0)	(1.3)	(0.969)		

จากตารางที่ 4.13 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลความต้องการการส่งเสริมด้านกระบวนการภายใน (Inter Business Process) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า มีความต้องการการส่งเสริมให้กำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อให้สมาชิกกลุ่มถือปฏิบัติ มีระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 รองลงมาคือความต้องการการส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มและการส่งเสริมให้มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงานมีระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 และ 3.92 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ 4) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth)

ความต้องการการส่งเสริม	น้อย	น้อย	ปาน	มาก	มาก	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัดอันดับ
	ที่สุด	ที่สุด	กลาง	ที่สุด	ที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth)						3.04 (0.764)	ปานกลาง	
1. ส่งเสริมให้มีการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง	-	1 (0.7)	32 (21.5)	116 (77.9)	-	3.77 (0.437)	มาก	1
2. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะอยู่เสมอจนประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง	2 (1.3)	32 (21.5)	36 (24.2)	74 (49.7)	5 (3.4)	3.32 (0.895)	ปานกลาง	2
3. ส่งเสริมให้มีการสร้างองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา	24 (16.1)	79 (53.0)	14 (9.4)	32 (21.5)	-	2.36 (0.995)	น้อย	4
4. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง	2 (1.3)	55 (36.9)	80 (53.7)	7 (4.7)	5 (3.4)	2.72 (0.727)	ปานกลาง	3

N=149

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

N=149

ปัญหา	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัดอันดับ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านการเงิน (Financial Perspective)						4.23 (0.745)	มากที่สุด	
2. ปัญหาด้านการ จัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย	-	1 (0.7)	4 (2.7)	129 (86.6)	15 (10.1)	4.06 (0.390)	มาก	8
3. ปัญหาด้านการ จัดทำบัญชี ทรัพย์สิน	-	1 (0.7)	35 (23.5)	67 (45.0)	46 (30.9)	4.06 (0.755)	มาก	8
4. ปัญหาด้านการ จัดทำบัญชี จำแนกประเภท หมวดหมู่การค้า	-	2 (1.3)	17 (11.4)	103 (69.1)	27 (18.1)	4.04 (0.591)	มาก	10
5. ปัญหาด้านการ จัดทำสรุปผลการ ดำเนินงานและ รายงานทางการเงิน	-	-	8 (5.4)	53 (35.6)	88 (59.1)	4.54 (0.599)	มากที่สุด	2
6. ปัญหาด้านการ จัดหาเงินทุนจากการ ระดมทุนของสมาชิก	-	2 (1.3)	13 (8.7)	88 (59.1)	46 (30.9)	4.19 (0.644)	มาก	6
7. ปัญหาด้านการ จัดหาเงินทุนจากการ กู้สถาบันการเงิน	1 (0.7)	-	26 (17.6)	9 (6.0)	113 (75.8)	4.56 (0.825)	มากที่สุด	1
8. ปัญหาด้านการจัดหา เงินทุนจากโครงการ หน่วยงานภาครัฐ	2 (1.3)	7 (4.7)	13 (8.7)	82 (55.0)	45 (30.2)	4.08 (0.834)	มาก	7

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

N=149

ปัญหา	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัดอันดับ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านการเงิน (Financial Perspective)						4.23 (0.745)	มากที่สุด	
9. ปัญหาด้านการดำเนินงานกิจกรรมลดรายจ่าย-เพิ่มรายได้	-	3	20	61	65	4.26 (0.766)	มากที่สุด	4
10. ปัญหาด้านการบริหารผลกำไรเพื่อมาต่อยอดธุรกิจ	-	6	26	21	96	4.39 (0.913)	มากที่สุด	3
11. ปัญหาด้านการบริหารจัดการเงินทุนเพื่อปันผลให้สมาชิก	-	3	60	24	62	3.97 (0.951)	มาก	11
12. ปัญหาด้านการบริหารจัดการเงินทุนเพื่อสวัสดิการสมาชิก	-	2	42	22	83	4.25 (0.915)	มากที่สุด	5

จากตารางที่ 4.15 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลปัญหาด้านการเงิน (Financial Perspective) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาด้านการจัดหาเงินทุนจากการกู้ยืมเงิน มีระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 รองลงมาคือปัญหาด้านการจัดทำสรุปผลการดำเนินงานและรายงานทางการเงินและปัญหาด้านการบริหารผลกำไรเพื่อมาต่อยอดธุรกิจมีระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 และ 4.39 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 ปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพด้าน
ลูกค้า (Consumer Perspective)

N=149

ปัญหา	น้อย	น้อย	ปาน	มาก	มาก	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัด อันดับ
	ที่สุด		กลาง		ที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านลูกค้า (Consumer Perspective)						3.16	ปานกลาง	
						(0.802)		
1. ปัญหาด้านการ สอบถามความพึง พอใจจากลูกค้าอยู่ เสมอ	2 (1.3)	95 (63.8)	28 (18.8)	24 (16.1)	- -	2.50 (0.777)	น้อย	5
2. ปัญหาด้านช่อง ทางการติดต่อลูกค้า ที่สะดวก	3 (2.0)	5 (3.4)	85 (57.0)	15 (10.1)	41 (27.5)	3.58 (0.994)	มาก	1
3. ปัญหาด้านการนำ ความคิดเห็นของลูกค้า ไปพิจารณาประกอบการ บริหารงาน	3 (2.0)	18 (12.1)	101 (67.8)	27 (18.1)	- -	3.02 (0.620)	ปานกลาง	4
4. ปัญหาด้าน มาตรฐานสินค้า (เช่น อข., OTOP) เป็นที่ ยอมรับต่อลูกค้า สามารถตรวจสอบได้	- -	49 (32.9)	21 (14.1)	78 (52.3)	1 (0.7)	3.21 (0.917)	ปานกลาง	3
5. ปัญหาด้านการ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงานสินค้า และบริการให้ลูกค้า ได้รับทราบอย่าง โปร่งใส	3 (2.0)	6 (4.0)	57 (38.8)	80 (53.7)	3 (2.0)	3.50 (0.704)	มาก	2

จากตารางที่ 4.16 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลปัญหาด้านลูกค้า (Consumer Perspective) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาด้านช่องทางการติดต่อลูกค้าที่สะดวก มีระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 รองลงมาคือปัญหาด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงานสินค้าและบริการให้ลูกค้าได้รับทราบอย่างโปร่งใสและปัญหาด้านมาตรฐานสินค้า (เช่น อย., OTOP) เป็นที่ยอมรับต่อลูกค้า สามารถตรวจสอบได้มีระดับมากและระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 และ 3.21 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 ปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process)

ปัญหา	น้อย	น้อย	ปาน	มาก	มาก	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัด อันดับ
	ที่สุด	ที่สุด	กลาง	ที่สุด	ที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process)						3.61	มาก	
						(0.728)		
1. ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม	-	-	22	25	102	4.54	มากที่สุด	2
	-	-	(14.8)	(16.8)	(68.5)	(0.740)		
2. ปัญหาด้านกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อให้สมาชิกกลุ่มถือปฏิบัติ	-	1	6	43	99	4.61	มากที่สุด	1
	-	(0.7)	(4.0)	(28.9)	(66.4)	(0.601)		
3. ปัญหาด้านการกำหนดบทบาทและหน้าที่สมาชิก	-	12	31	100	6	3.67	มาก	5
	-	(8.1)	(20.8)	(67.1)	(4.0)	(0.682)		
4. ปัญหาด้านการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงาน	-	-	23	102	24	4.01	มาก	4
	-	-	(15.4)	(68.5)	(16.1)	(0.563)		

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ปัญหา	น้อย	น้อย	ปาน	มาก	มาก	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัด อันดับ
	ที่สุด		กลาง		ที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process)						3.61	มาก	
						(0.728)		
5.ปัญหาด้านการจัดทำ แผนการดำเนินงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	-	8	93	34	14	3.36	ปานกลาง	6
	-	(5.4)	(62.4)	(22.8)	(9.4)	(0.728)		
6.ปัญหาด้านการปฏิบัติ ตามแผนการดำเนินงานที่ จัดทำไว้ และมี การ ปรับปรุงแผนตาม สถานการณ์	-	3	1	114	31	4.16	มาก	3
	-	(2.0)	(0.7)	(76.5)	(20.8)	(0.521)		
7.ปัญหาด้านการจัด ประชุมสมาชิกเพื่อหรือ และร่วมกันหาแนวทาง ในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น	-	28	53	66	2	3.28	ปานกลาง	7
	-	(18.8)	(35.6)	(44.3)	(1.3)	(0.781)		
8. ปัญหาด้านความ รับผิดชอบต่อลูกค้าเช่น ไม่เอาเปรียบด้านราคาและ ขายสินค้าที่มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค	38	33	68	9	1	2.34	น้อย	9
	(25.5)	(22.1)	(45.6)	(6.0)	(0.7)	(0.950)		
9. ปัญหาด้านความ รับ ผิด ช อบ ต่ อ สาธารณะ (การใช้ ทรัพยากร การไม่ ทำลายสิ่งแวดล้อม)	31	27	71	19	1	2.54	น้อย	8
	(20.8)	(18.1)	(47.7)	(12.8)	(0.7)	(0.983)		

จากตารางที่ 4.17 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลปัญหาด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาด้านกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อให้สมาชิกกลุ่มถือปฏิบัติ มีระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 รองลงมาคือปัญหาด้านกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อให้สมาชิกกลุ่มถือปฏิบัติและปัญหาด้านการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานที่จัดทำไว้และมีการปรับปรุงแผนตามสถานการณ์มีระดับมากที่สุดและระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 และ 4.16 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.18 ปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth)

ปัญหา	น้อย	น้อย	ปาน	มาก	มาก	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัด อันดับ
	ที่สุด	ที่สุด	กลาง	ที่สุด	ที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth)						3.06	ปานกลาง	
						(0.701)		
1. ปัญหาด้านการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง	-	2	47	100	-	3.66	มาก	1
	-	(1.3)	(31.5)	(61.1)	-	(0.504)		
2. ปัญหาด้านการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะอยู่เสมอจนประสบความสำเร็จมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง	2	35	38	73	1	3.24	มาก	2
	(1.3)	(23.5)	(25.5)	(49.0)	(0.7)	(0.867)		
3. ปัญหาด้านการสร้างองค์ความรู้ที่มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา	1	86	34	28	-	2.60	น้อย	4
	(0.7)	(57.7)	(22.8)	(18.8)	-	(0.796)		

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

N=149

ปัญหา	น้อย	น้อย	ปาน	มาก	มาก	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัด อันดับ
	ที่สุด		กลาง		ที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth)						3.06	ปานกลาง	
						(0.701)		
4. ปัญหาด้านการ พัฒนาศักยภาพอย่าง ต่อเนื่องของสมาชิก	2 (1.3)	46 (30.9)	91 (61.1)	8 (5.4)	2 (1.3)	2.74 (0.638)	น้อย	3

จากตารางที่ 4.18 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลปัญหาด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาด้านการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง มีระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 รองลงมาคือปัญหาด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะอยู่เสมอจนประสบความสำเร็จมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและปัญหาด้านการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องของสมาชิกมีระดับมากและระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 และ 2.74 ตามลำดับ

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการและดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการเงิน (Financial Perspective)
- 2) ด้านลูกค้า (Customer Perspective)
- 3) ด้านกระบวนการภายใน (Inter Business Process)
- 4) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth)

ผลวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.19 แนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ ด้าน
การเงิน (Financial Perspective)

N=149

แนวทางการส่งเสริม การดำเนินงาน	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัด อันดับ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านการเงิน (Financial Perspective)						4.44	มากที่สุด	
						(0.861)		
1. ส่งเสริมด้านการ จัดทำบัญชีให้แก่ สมาชิก	-	-	18	45	86	4.46	มากที่สุด	1
	-	-	(12.1)	(30.2)	(57.7)	(0.702)		
2. ส่งเสริมด้านการ บริหารจัดการเงินทุน	4	1	16	33	95	4.41	มากที่สุด	2
	(2.7)	(0.7)	(10.7)	(22.1)	(63.8)	(1.020)		

จากตารางที่ 4.19 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานด้าน
การเงิน (Financial Perspective) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 และเมื่อ
พิจารณาในแต่ละด้านพบว่า การส่งเสริมด้านการจัดทำบัญชีให้แก่สมาชิก มีระดับมากที่สุด โดยมี
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 รองลงมาคือการส่งเสริมด้านการบริหารจัดการเงินทุน มีระดับมากที่สุด โดยมี
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41

ตารางที่ 4.20 แนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ ด้าน
ลูกค้า (Consumer Perspective)

แนวทางการส่งเสริม การดำเนินงาน	น้อย	น้อย	ปาน	มาก	มาก	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัด อันดับ
	ที่สุด		กลาง		ที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านลูกค้า (Consumer Perspective)						3.55	มาก	
						(0.600)		
1.ส่งเสริมด้านการให้ ความสำคัญต่อความ พึงพอใจของลูกค้า	-	17	70	58	4	3.33	ปานกลาง	2
	-	(11.4)	(47.0)	(38.9)	(2.7)	(0.711)		
2.ส่งเสริมให้มีการนำ ความคิดเห็นจากลูกค้า มาประกอบการบริหาร จัดการกลุ่ม	-	3	31	114	1	3.76	มาก	1
	-	(2.0)	(20.8)	(76.5)	(0.7)0.	(0.488)		

จากตารางที่ 4.20 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานด้าน
ลูกค้า (Consumer Perspective) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 และเมื่อ
พิจารณาในแต่ละด้านพบว่า การส่งเสริมให้มีการนำความคิดเห็นจากลูกค้ามาประกอบการบริหาร
จัดการกลุ่ม มีระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 รองลงมาคือการส่งเสริมด้านการให้ความสำคัญ
ต่อความพึงพอใจของลูกค้า มีระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33

ตารางที่ 4.21 แนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ ด้าน
กระบวนการภายใน (Internal Business Process)

N=149

แนวทางการส่งเสริม การดำเนินงาน	น้อย	น้อย	ปาน	มาก	มาก	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัด อันดับ
	ที่สุด		กลาง		ที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process)						4.13 (0.675)	มาก	
1. ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการกลุ่ม	-	-	42 (28.2)	85 (57.0)	22 (14.8)	3.87 (0.644)	มาก	3
2. ส่งเสริมให้สมาชิกกำหนดเป้าหมายจัดทำแผนการดำเนินงานขั้นตอนการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจน	-	-	57 (38.3)	76 (51.0)	16 (10.7)	3.72 (0.646)	มาก	5
3. ส่งเสริมให้สมาชิกนำแผนการดำเนินงานที่ได้จัดทำขึ้นนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม	-	4 (2.7)	26 (17.4)	5 (3.4)	114 (76.5)	4.61 (0.775)	มากที่สุด	1
4. ส่งเสริมให้กลุ่มมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า เช่น ไม่เอาเปรียบด้านราคาและขายสินค้าที่มีคุณภาพปลอดภัยต่อผู้บริโภค	10 (6.7)	5 (3.3)	8 (5.4)	108 (72.5)	8 (5.4)	3.86 (0.512)	มาก	4

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

N=149								
แนวทางการส่งเสริม การดำเนินงาน	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัด อันดับ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process)						4.13	มาก	
						(0.675)		
5. ส่งเสริมให้กลุ่มมีความรับผิดชอบต่อ สาธารณะ (การใช้ ทรัพยากร การไม่ ทำลายสิ่งแวดล้อม)	-	10	12	56	71	4.32	มากที่สุด	2
	-	(6.6)	(8.1)	(37.6)	(47.7)	(0.798)		

จากตารางที่ 4.21 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า การส่งเสริมให้สมาชิกนำแผนการดำเนินงานที่ได้จัดทำขึ้นนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มีระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 รองลงมา คือ ส่งเสริมให้กลุ่มมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (การใช้ทรัพยากร การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม) และ ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวทางด้านการบริหารจัดการกลุ่ม มีระดับมากที่สุดและระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 และ 3.87 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.22 แนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ ด้านการ
เรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth)

แนวทางการส่งเสริม การดำเนินงาน	น้อย	น้อย	ปาน	มาก	มาก	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัด อันดับ
	ที่สุด		กลาง		ที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth)						4.02 (0.725)	มาก	
1.ส่งเสริมและให้ความรู้ กับสมาชิกในการเข้าถึง แหล่งข้อมูลด้วยIT	-	4	63	19	63	4.00 (0.935)	มาก	3
2.ส่งเสริมให้มีการ แสวงหาความรู้เกี่ยวกับ การพัฒนาสินค้าและ บริการของวิสาหกิจ ชุมชนอย่างต่อเนื่อง	4 (2.7)	6 (4.0)	71 (47.7)	34 (22.8)	34 (22.8)	3.66 (0.884)	มาก	7
3. ส่งเสริมให้มีการ พัฒนาความรู้ ความสามารถและ ทักษะอยู่เสมอจน ประสบความสำเร็จ มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง	4 (2.7)	4 (2.7)	33 (22.1)	77 (51.7)	31 (20.8)	3.93 (0.742)	มาก	5
4.ส่งเสริมให้มีการสร้าง องค์ความรู้และมีการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ใน การปฏิบัติงานใหม่ๆอยู่ ตลอดเวลา	-	4 (2.7)	47 (31.5)	31 (20.8)	67 (45.0)	4.14 (0.879)	มาก	2
5.ส่งเสริมให้สมาชิกมี การพัฒนาศักยภาพ อย่างต่อเนื่อง	4 (2.7)	2 (1.3)	46 (30.9)	89 (59.7)	8 (5.4)	3.71 (0.588)	มาก	6

N=149

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

N=149								
แนวทางการส่งเสริม การดำเนินงาน	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	ค่าเฉลี่ย (SD)	แปลผล	จัด อันดับ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน			
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth)						4.02	มาก	
						(0.725)		
6. ส่งเสริมและจัดทำสื่อ ออนไลน์ที่เป็น ประโยชน์เกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชนเพื่อ พัฒนาความรู้กับกลุ่ม	-	4	27	94	24	3.98	มาก	4
	-	(2.7)	(18.1)	(63.1)	(16.1)	(0.595)		
7. ไปศึกษาดูงานจาก วิสาหกิจชุมชนที่ ประสบความสำเร็จ	-	-	4	42	103	4.71	มากที่สุด	1
	-	-	(2.7)	(28.2)	(69.1)	(0.455)		

จากตารางที่ 4.22 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า การไปศึกษาดูงานจากวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ มีระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 รองลงมา คือ ส่งเสริมให้มีการสร้างองค์ความรู้และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา และส่งเสริมและให้ความรู้กับสมาชิกในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลด้วย IT มีระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 และ 4.00 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้เสนอประเด็น โดยจำแนก เป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.1.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
- 1.1.2 เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
- 1.1.3 เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
- 1.1.4 เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
- 1.1.5 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา 16 แห่ง มีจำนวน 149 ราย โดยศึกษาประชากรทั้งหมด

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล โดยมีคำถามเป็นแบบปลายปิด และคำถามปลายเปิด ทดสอบความตรงจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability Consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach' Alpha) ดังนี้

- 1) ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.809
- 2) ปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.804
- 3) แนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.845

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ประชากร จำนวน 149 ราย

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องมือคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการศึกษาพบว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิก ร้อยละ 81.9 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 50.77 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรส ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 5.59 ปี จำนวนสมาชิกเฉลี่ยในครัวเรือน 3.75 คน แหล่งข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนได้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ส่วนใหญ่อาชีพหลักคือทำสวน จำนวนพื้นที่การเกษตรเฉลี่ย 6.13 ไร่ จำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.02 คน รายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 150,355.70 บาท/ปี รายจ่ายในภาคการเกษตรเฉลี่ย 68,174.50 บาท

1.3.2 การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของวิสาหกิจชุมชน อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการศึกษาพบว่า (1) ด้านการเงิน ร้อยละ 98.7 มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย รองลงมาคือ ร้อยละ 80.5 มีการบริหารผลกำไรเพื่อต่อ ยอดธุรกิจและมีการบริหารจัดการทุนเพื่อปันผลให้แก่สมาชิก (2) ด้านลูกค้า ร้อยละ 98.7 มีการสอบถามความพึงพอใจจากลูกค้าเสมอ รองลงมา ร้อยละ 83.2 มีช่องทางการติดต่อกับลูกค้าที่สะดวก (3) กระบวนการภายใน ร้อยละ 98.0 สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการของกลุ่ม รองลงมา ร้อยละ 95.3 มีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มถือปฏิบัติ (4) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ร้อยละ 52.3 มีการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าและบริหารของวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

1.3.3 ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินการตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของวิสาหกิจชุมชน อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินการตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพในระดับมากมี 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านการเงิน ค่าเฉลี่ย 4.13 และด้านกระบวนการภายใน ค่าเฉลี่ย 3.47 ในระดับปานกลางมี 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ค่าเฉลี่ย 3.04 และด้านลูกค้า ค่าเฉลี่ย 2.97 เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าความต้องการการส่งเสริมตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพในระดับมากที่สุดมี 5 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมด้านการทำบัญชีต้นทุนในการประกอบกิจการ ค่าเฉลี่ย 4.60 รองลงมา คือ การส่งเสริมด้านการจัดหาเงินทุนจากการระดมทุนของสมาชิก ค่าเฉลี่ย 4.37 การส่งเสริมด้านการบริหารจัดการเงินทุนเพื่อสวัสดิการสมาชิก ค่าเฉลี่ย 4.34 ค่าส่งเสริมด้านการจัดทำสรุปผลการดำเนินงานและรายงานทางการเงิน ค่าเฉลี่ย 4.33 และการส่งเสริมด้านการบริหารเงินทุนเพื่อปันผลสมาชิก ค่าเฉลี่ย 4.30 ตามลำดับ

1.3.4 ปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของวิสาหกิจชุมชน อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ ด้านการเงิน ค่าเฉลี่ย 4.23 ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ ด้านกระบวนการภายใน ค่าเฉลี่ย 3.61 ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านลูกค้า ค่าเฉลี่ย 3.16 และด้านความรู้และการพัฒนา ค่าเฉลี่ย 3.06 เมื่อพิจารณารายประเด็นปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพมีระดับมากที่สุด 8 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มถือปฏิบัติ ค่าเฉลี่ย 4.61 รองลงมา ปัญหาด้านการจัดหาเงินทุนจากการกู้ยืมสถาบันการเงิน ค่าเฉลี่ย 4.56 ปัญหาด้านการจัดทำสรุปผลการดำเนินงานและรายงานทางการเงิน และปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการกลุ่ม ค่าเฉลี่ย 4.54 ปัญหาด้านการบริหารผลกำไรเพื่อมาต่อยอดธุรกิจ ค่าเฉลี่ย 4.39 ปัญหาด้านการทำบัญชีต้นทุนในการประกอบกิจการ ค่าเฉลี่ย

4.38 ปัญหาด้านการดำเนินงานกิจกรรมลดรายจ่าย-เพิ่มรายได้ ค่าเฉลี่ย 4.26 และปัญหาด้านการบริหารจัดการเงินทุนเพื่อสวัสดิการสมาชิก ค่าเฉลี่ย 4.25

1.3.5 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพ ของวิสาหกิจชุมชน อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ ด้านการเงิน ค่าเฉลี่ย 4.44 ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านกระบวนการภายใน ค่าเฉลี่ย 4.13 ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ค่าเฉลี่ย 4.02 และด้านลูกค้า ค่าเฉลี่ย 3.55 เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าสมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ การไปศึกษาดูงานจากวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ค่าเฉลี่ย 4.71 รองลงมาคือ การส่งเสริมให้สมาชิกนำแผนการดำเนินงานที่ได้จัดทำขึ้นสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ค่าเฉลี่ย 4.61 การส่งเสริมด้านการจัดทำบัญชีให้แก่สมาชิก ค่าเฉลี่ย 4.46 การส่งเสริมด้านการบริหารจัดการเงินทุน ค่าเฉลี่ย 4.41 และการส่งเสริมให้กลุ่มมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ค่าเฉลี่ย 4.32 ตามลำดับ

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพ ความต้องการ ปัญหาในการดำเนินงาน และแนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 81.9 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 50.77 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 5.59 ปี สอดคล้องกับการศึกษาของ สมชาย นำน้อย และคณะ (2561, น.130) ซึ่งศึกษาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 41 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6 มีระยะเวลาจัดตั้งกลุ่ม 7 ปีขึ้นไป และสอดคล้องกับการศึกษาของ กษมาพร พวงประยงค์ และ นพพร จันทรนำชู (2556, น. 108-120) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศ

หญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 64.64 ส่วนใหญ่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 36.07 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 47.86 คน ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 31.79 มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 30.00 และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 51.43 อภิปรายได้ว่า ส่วนใหญ่แล้วการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนมักเป็นเพศหญิง สมาชิกส่วนใหญ่จะมีอายุตั้งแต่ช่วงวัยกลางคนขึ้นไป ระดับการศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มซึ่งมากกว่า 5 ปีขึ้นไป นับว่ามีประสบการณ์ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมาเป็นระยะเวลาพอสมควร สมาชิกส่วนใหญ่จึงมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการวิสาหกิจชุมชนพอสมควร

2.2 แหล่งข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับการพัฒนาด้านวิสาหกิจชุมชน

ผลการศึกษาพบว่าร้อยละ 98.0 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เมื่อพิจารณาควบคู่กับแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของกรมส่งเสริมการเกษตรพบว่า ทางกรมส่งเสริมการเกษตรมีนโยบายในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนโดยให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าไปเยี่ยมชมสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างน้อยอาทิตย์ละ 1 ครั้ง ตามระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบฝักอบรมและเยี่ยมชม (T&V System) (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) อภิปรายได้ว่า การเข้าไปส่งเสริมการเกษตรแบบฝักอบรมและเยี่ยมชม (T&V System) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพทำให้สมาชิกได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนได้มากที่สุด

2.3 รายได้-รายจ่าย ของครัวเรือนในปีที่ผ่านมาของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้ในภาคการเกษตร ค่าเฉลี่ย 150,355.70 บาท รายได้นอกภาคการเกษตร ค่าเฉลี่ย 65,194.63 บาท รายจ่ายในภาคการเกษตรเฉลี่ย 68,174.50 บาท และรายจ่ายนอกภาคการเกษตร ค่าเฉลี่ย 36,379.20 บาท จากผลการศึกษาจะเห็นว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้มากแต่ในขณะเดียวกันก็มีรายจ่ายมาก ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพที่พบว่าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการการส่งเสริมด้านการเงินในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.13 อภิปรายได้ว่า หากจะทำการส่งเสริมควรจะเป็นการส่งเสริมด้านการเงินมากกว่าด้านอื่น ๆ

2.4 ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.13 และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการการส่งเสริมด้านการทำบัญชีต้นทุนในการประกอบกิจการมีระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาปัญหาในการ

ส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพ ซึ่งก็พบว่ามีปัญหาด้านการเงินมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.23 และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ วัชรวิวัฒน์ (2556, น.49) ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยทำการศึกษา วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน 305 แห่ง พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการ จัดทำบัญชีอยู่ในระดับมาก โดยปัญหาด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานมีระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.31 อภิปรายได้ว่า ปัญหาด้านการเงิน โดยเฉพาะด้านการจัดทำบัญชีต้นทุน เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการการส่งเสริมซึ่งให้ผลในทิศทางเดียวกันที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนก็มี ความต้องการในการส่งเสริมด้านการเงินมากที่สุด ดังนั้นหากจะมีการส่งเสริมควรให้ความสำคัญ ด้านการเสริมด้านการเงิน โดยเฉพาะประเด็นของการจัดทำบัญชีและต้นทุนมากกว่าด้านอื่นๆ

2.5 ปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงดุลยภาพ

ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการเงินระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.23 ในขณะที่ปัญหาด้านกระบวนการภายในมีระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.61 แต่เมื่อพิจารณาแต่ละ ประเด็นปัญหาย่อยด้านกระบวนการภายในกลับพบว่าปัญหาที่มากที่สุดมี 2 ประเด็นคือ ปัญหาด้าน การกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อให้สมาชิกกลุ่มถือปฏิบัติ ค่าเฉลี่ย 4.61 รองลงมาคือปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการของกลุ่ม ค่าเฉลี่ย 4.54 อภิปรายได้ว่าแม้ปัญหาด้านการเงิน จะมีปัญหาในระดับมากที่สุดแต่ก็ไม่ควรมองข้ามปัญหาด้านกระบวนการภายในที่เป็นปัญหาใน ระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาในประเด็นปัญหาย่อยแล้วกลับพบว่าในบางข้อมีปัญหาในระดับมาก ที่สุด ดังนั้นควรส่งเสริมทั้งด้านการเงินและด้านกระบวนการภายในด้วย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ บริหารเชิงดุลยภาพ (Balanced Scorecard) ซึ่งเป็นหลักการบริหารและประเมินการดำเนินงานของ องค์กรอย่างรอบด้าน ตัวชี้วัดใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการ ภายใน และการการเรียนรู้และพัฒนา (Kaplan and Norton ,1996) ดังนั้นในการพิจารณาจำเป็น จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบทุกด้านเพื่อที่จะได้สามารถช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ บริหารงานของวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งยังสามารถช่วยให้มองเห็นปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหา ในแต่ละด้านของวิสาหกิจชุมชน ทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินกิจการได้อย่างยั่งยืนได้

2.6 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพ

ผลการศึกษาพบว่า แนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการ เชิงดุลยภาพ

2.6.1 ด้านการเงิน เป็นแนวทางที่มีระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.44 ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาความต้องการและปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิง ดุลยภาพด้านการเงิน ค่าเฉลี่ย 4.13 และ 4.23 ตามลำดับ

2.6.2 ด้านลูกค้า เป็นแนวทางที่มีระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.55 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า การส่งเสริมให้มีการนำความคิดเห็นจากลูกค้ามาประกอบการบริหารจัดการกลุ่ม มีระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 รองลงมาคือการส่งเสริมด้านการให้ความสำคัญต่อความพึงพอใจของลูกค้า มีระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33

2.6.3 ด้านกระบวนการภายใน เป็นแนวทางที่มีระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า การส่งเสริมให้สมาชิกนำแผนการดำเนินงานที่ได้จัดทำขึ้นนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มีระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 รองลงมา คือ ส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ มีระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.32

2.6.4 ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา เป็นแนวทางที่อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.02 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า การไปศึกษาดูงานจากวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จมีระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.17 รองลงมา คือ ส่งเสริมให้มีการสร้างองค์ความรู้และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ค่าเฉลี่ย 4.14

ภาพที่ 5.1 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

3.1.1 จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 81.9 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 50.77 ปี จึงควรมีการส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้จากสมาชิกรุ่นเก่าที่มีอายุมากให้กับสมาชิกรุ่นใหม่ที่มีอายุน้อยในเรื่องของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

3.1.2 จากการศึกษาแหล่งข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับการพัฒนาด้านวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 98.0 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้รับแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเข้าไปส่งเสริมการเกษตรแบบฝักอบรมและเยี่ยมเยียน (T&V System) ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพทำให้สมาชิกได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนได้มากที่สุด

3.1.3 จากการศึกษาด้าน รายได้-รายจ่าย ของครัวเรือนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่าแม้ว่าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีรายได้มาก แต่ก็มีรายจ่ายค่อนข้างมาก ทำให้รายรับสุทธินั้นมีปริมาณน้อย ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพที่พบว่าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการการส่งเสริมด้านการเงินในระดับมาก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนควรเข้าไปส่งเสริมโดยเน้นด้านการเงิน โดยเฉพาะการสร้างผลกำไรในการดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชนให้เพิ่มขึ้น

3.1.4 จากการศึกษาความต้องการการส่งเสริม ปัญหา และแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพ พบการศึกษาสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันคือด้านการเงิน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นควรพิจารณาประเด็นย่อยในแต่ละด้านซึ่งเป็นความต้องการ ปัญหา และแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานด้านอื่นด้วย เช่น ปัญหาด้านกระบวนการภายใน นอกจากนี้ยังมีแนวทางในการส่งเสริมด้านการพัฒนาและการเรียนรู้ที่สมาชิกให้ความสนใจคือการศึกษาดูงานจากวิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้น หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเข้าไปส่งเสริมก็ควรเน้นแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพที่ตรงกับความต้องการและสามารถแก้ไขปัญหาคิดจริง ไม่เข้าไปส่งเสริมเพียงด้านใดด้านหนึ่ง ควรจัดลำดับความสำคัญแต่ละด้านและให้ความสำคัญของประเด็นย่อยในแต่ละด้านด้วย

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

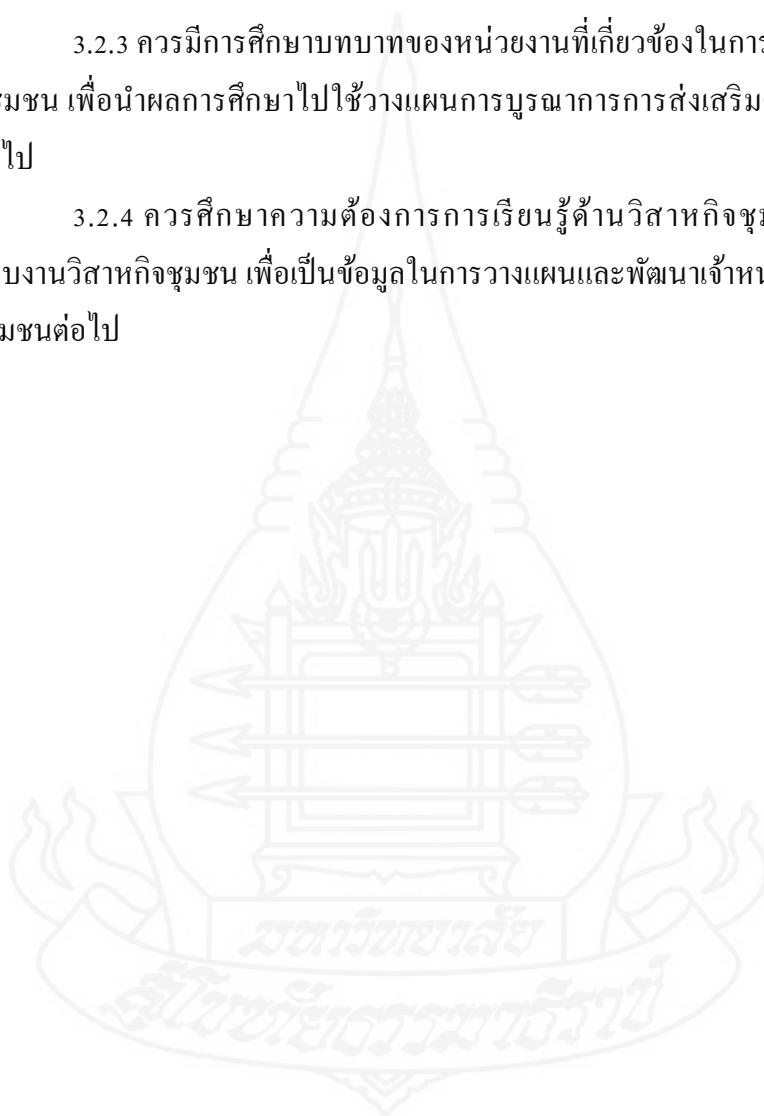
3.2.1 ควรมีการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการการส่งเสริม ปัญหา และแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพของกลุ่ม

วิสาหกิจชุมชน ว่ามีความสำคัญกันหรือไม่ เพื่อใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3.2.2 ควรมีการศึกษาด้านการนำความรู้ตามหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ไปใช้ใน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

3.2.3 ควรมีการศึกษาบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้วางแผนการบูรณาการการส่งเสริมด้านวิสาหกิจชุมชนร่วมกันต่อไป

3.2.4 ควรศึกษาความต้องการการเรียนรู้ด้านวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนต่อไป

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

บรรณานุกรม

- กิ่งพร ทองใบ. (2557). *แนวคิดและทฤษฎีการบริหารใน ประมวลชุดวิชาสาระสังคมไทยกับการบริหาร การส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตร (หน่วยที่ 6)*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- กวิณ มุสิกกา และคณะ. (2562). *แนวทางการบริหารหนี้สินเกษตรกรกร ไทย*. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2562)
- กรกฎ สระอุพันธ์ และ สุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ. (2562). *การศึกษาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปรรูปแป้งจากข้าวหอมมะลิ :กรณีศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด*. วารสารบัณฑิตศึกษา ปีที่ 16 ฉบับที่ 74 กรกฎาคม - กันยายน 2562.มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2562). *คู่มือการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจชุมชนเครือข่าย*. กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร
- กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2562). *คู่มือนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน*. กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร
- กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). *ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System)*. น.1-19. กรุงเทพมหานคร
- กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2555). *แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ปรับปรุงปี 2555)*. กรมส่งเสริมการเกษตร. น. 1-8. กรุงเทพมหานคร
- กษมาพร พวงประยงค์ และ นพพร จันทรนำชู (2556). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงคราม*. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 5 (1), น. 108-120
- กฤษฎี มหาวิรุฬห์. (2546). *แนวคิดการบริหารแบบ Balanced Scorecard*. กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาสถาบันดำรงราชานุภาพ วารสาร จดหมายข่าว สป.มท ปีที่ 16 ฉบับที่ 155 พฤศจิกายน, น. 28-33
- จรินทร์ อาสาทรงธรรม. (2546) *Balanced Scorecard ช่วยกิจการได้จริงหรือ*, ภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วารสาร “BU ACDEMIC REVIEW” Vol.1 No.1, January – June

- จินตนา กาญจนวิสุทธิ. (2558). เส้นทางวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาอาชีพและการพึ่งพาตนเอง.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มีน เซอร์วิส ซัพพลาย.
- ชมภูนุช หุ่นนาค และคณะ (2562). แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.
วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) 9 (1), น. 85-97
- ฉิมพันธ์ จันทรสีบแถว และคณะ. (2553) การนำเทคนิค *Balanced Scorecard* ไปสู่การปฏิบัติใน
องค์กรภาครัฐ : กรณีศึกษาเชิงเปรียบเทียบขององค์กรภาครัฐระดับท้องถิ่นในจังหวัด
พิษณุโลก. วารสารวิทยาการจัดการ, 27(1), น.1-16
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2527). การส่งเสริมการเกษตร: หลักการวิธีการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช
- ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังข์รัตน์. (2556). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ
วิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์, น. 97-112
- นภดล ร่มโพธิ์. (2553). การวัดผลองค์กรแบบสมดุล = *Balanced Scorecard*. กรุงเทพมหานคร :
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ราชกิจจานุเบกษา. (2548). พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พุทธศักราช 2548.
กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย
- สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
- พสุ เตชะรินทร์. (2544). เส้นทางกลยุทธ์สู่การปฏิบัติด้วย *Balanced Scorecard* และ *Key Performance Indicator*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2556). แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรใน ประมวลสาระชุด
วิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 4). นนทบุรี: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ไพศาล มุ่งสมัครและคณะ. (2556). รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ
ชุมชน ผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์. วารสารสมาคมนักวิจัย ปีที่ 18
ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2556
- เขาวลัักษณ์ แก้วยอด. (2555). การศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปไม้ไผ่ในเขต
ปฏิรูปที่ดิน ตำบลถ้ำล่อง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. กรุงเทพมหานคร: สำนัก
วิชาการและแผนงาน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

วัชร อ้นวิวัฒน์. (2554). *ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช* (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, ปทุมธานี

วิจิตร อวาทกุล. (2535). *หลักการส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
สมชาย ฉ่ำน้อย และคณะ. (2561). *การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอำเภออัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม.*, วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 19 ฉบับพิเศษเดือน มีนาคม 2561.น.130

สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา. (2562). *รายงานประจำปีงบประมาณ 2562.กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. จังหวัดฉะเชิงเทรา*

สำนักงานเกษตรอำเภอบางคล้า. (2563). *แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอปี 2561-2565. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. จังหวัดฉะเชิงเทรา*

สุวิทย์ วงศ์คำ และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์. (2561). *การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจแปรรูปกล้วยบ้านหนองแวงเรือ ตำบลคงเมืองแอม อำเภอเขาสนนกวางจังหวัดขอนแก่น.วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 18 (2), น. 23-32*

Kaplan and Norton. (1996). Using the Balanced Scorecard as a Strategic Management System. *Harvard Business Review*, 12, 75 – 85.

Niven, Paul R. (2003). *Balanced scorecard stepby-step for government and nonprofit agencies*. Hoboken New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.

Williams, Chuck. (2005). *Management*. 3rd ed. Ohio: South-Western Thomson.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง

1. วัตถุประสงค์

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยทำการศึกษาผลการดำเนินงานและความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพ ศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์มี 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 2 การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง ให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับข้อมูลของ
ผู้ให้สัมภาษณ์ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด

1.1 เพศ

() ชาย

() หญิง

1.2 อายุ ปี

1.3 สถานภาพการสมรส

() โสด

() สมรส

() หย่าร้าง

1.4 ระดับการศึกษา

- () ประถมศึกษา
 () มัธยมศึกษาตอนต้น
 () มัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
 () อนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
 ()ปริญญาตรี
 () อื่นๆ (ระบุ).....

1.5 ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ปี

1.6 ตำแหน่งในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

- () ประธาน
 () รองประธาน
 () เลขานุการ
 () ทรัพย์สิน
 () ประชาสัมพันธ์
 () สมาชิก
 () อื่นๆ (ระบุ).....

1.7 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน

- () ชาย.....คน
 () หญิง.....คน

1.8 แหล่งข้อมูลด้านวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชน
 () ผู้นำหมู่บ้าน
 () คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 () โทรศัพท์
 () อินเทอร์เน็ต
 () สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นพับ ตำรา เป็นต้น)
 () อื่นๆ (ระบุ).....

1.9 การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ประชุม/วางแผนการดำเนินงาน
 () ฝึกอบรม/สัมมนา
 () กิจกรรมกลุ่ม
 () กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของกลุ่ม
 () อื่นๆ (ระบุ).....

1.10 อาชีพหลัก (ตอบได้เพียงข้อเดียว)

- () ทำนา
 () ทำสวน
 () ทำประมง
 () ทำปศุสัตว์
 () ค้าขาย
 () อื่นๆ (ระบุ).....

1.11 อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ทำนา
 () ทำสวน
 () ทำประมง
 () ทำปศุสัตว์
 () ค้าขาย
 () อื่นๆ (ระบุ).....

1.12 จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร.....ไร่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () พื้นที่ของตนเอง.....ไร่
 () พื้นที่เช่า.....ไร่
 () อื่นๆ (ระบุ).....

1.13 จำนวนแรงงาน.....คน

- () ชาย.....คน
 () หญิง.....คน

1.14 รายได้ของครัวเรือนในปีที่ผ่านมา

- () รายได้ในภาคการเกษตร.....บาท/ปี
 () รายได้นอกภาคการเกษตร.....บาท/ปี

1.15 รายจ่ายของครัวเรือนในปีที่ผ่านมา

- () รายจ่ายในภาคการเกษตร.....บาท/ปี
 () รายจ่ายนอกภาคการเกษตร.....บาท/ปี

1.16 ผลตอบแทนที่ได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () เงินปันผล
 () ค่าตอบแทนแรงงาน
 () ความรู้/ทักษะ/อาชีพ
 ()สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล
 () อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง ผู้สัมภาษณ์ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ตามความเป็นจริง

โดยตอบเพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อ จนครบทุกข้อ

ลำดับ	หัวข้อแสดงความคิดเห็น	การดำเนินงานตามหลักการบริหาร เชิงคุณภาพ	
		1 (ปฏิบัติ)	0 (ไม่ปฏิบัติ)
2.1 ด้านการเงิน (Financial Perspective)			
2.1.1	มีการจัดทำบัญชีต้นทุนในการประกอบกิจการ		
2.1.2	มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย		
2.1.3	มีการจัดทำบัญชีทรัพย์สิน		
2.1.4	มีการจัดทำบัญชีจำแนกประเภทหมวดหมู่ทางการค้า		
2.1.5	มีการสรุปผลการดำเนินงาน และจัดทำรายงานทางการเงิน		
2.1.6	มีการจัดหาเงินทุนจากการระดมทุนของสมาชิก		
2.1.7	มีการจัดหาเงินทุนจากการกู้ยืมสถาบันการเงิน		
2.1.8	มีการจัดหาเงินทุนจากโครงการหน่วยงานภาครัฐ		
2.1.9	มีการดำเนินกิจกรรมลดรายจ่าย - เพิ่มรายได้		
2.1.10	มีการบริหารผลกำไรเพื่อมาต่อ ยอดธุรกิจ		
2.1.11	มีการบริหารจัดการเงินทุนเพื่อเป็นผลให้สมาชิก		
2.1.12	มีการบริหารจัดการเงินทุนเพื่อเป็นสวัสดิการสมาชิก		
2.1.13	อื่น ๆ (ระบุ).....		
2.2 ด้านลูกค้า (Customer Perspective)			
2.2.1	มีการสอบถามความพึงพอใจจากลูกค้าอยู่เสมอ		
2.2.2	มีช่องทางการติดต่อกับลูกค้าที่สะดวก เช่น โทรศัพท์ ไลน์ เฟสบุค		
2.2.3	มีการนำข้อคิดเห็นของลูกค้าไปพิจารณาประกอบการบริหารงาน		
2.2.4	มีมาตรฐานสินค้า (เช่น อย., OTOP) เป็นที่ยอมรับต่อลูกค้า และสามารถตรวจสอบได้		
2.2.5	มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงาน สินค้าและบริการให้ลูกค้า ได้รับทราบ อย่างโปร่งใส		
2.2.6	อื่น ๆ (ระบุ).....		
2.3 ด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process)			
2.3.1	สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการของกลุ่ม		
2.3.2	มีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อให้สมาชิกกลุ่มถือปฏิบัติ		

ลำดับ	หัวข้อแสดงความคิดเห็น	การดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพ	
		1 (ปฏิบัติ)	0 (ไม่ปฏิบัติ)
2.3.3	มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม		
2.3.4	มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงาน		
2.3.5	มีการจัดทำแผนการดำเนินงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน		
2.3.6	มีการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานที่ได้จัดทำไว้ และมีการปรับปรุงแผนตามสถานการณ์		
2.3.7	มีการจัดประชุมสมาชิกเพื่อหารือและร่วมกันหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น อย่างสม่ำเสมอ		
2.3.8	มีความรับผิดชอบต่อลูกค้า เช่น ไม่เอาเปรียบด้านราคาและขายสินค้าที่มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค		
2.3.9	มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (การใช้ทรัพยากร การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การกำจัดขยะ จัดการน้ำเสีย)		
2.3.10	อื่น ๆ (ระบุ).....		
2.4	ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth)		
2.4.1	มีการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง		
2.4.2	มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะอยู่เสมอจนประสบความสำเร็จมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง		
2.4.3	มีการสร้างองค์ความรู้และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา		
2.4.4	มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องของสมาชิก		
2.4.5	อื่น ๆ (ระบุ).....		

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอ

บางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง ผู้สัมภาษณ์โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ตามความเป็นจริง โดยตอบเพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อ จนครบทุกข้อ

ลำดับ	หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ระดับความต้องการ				
		5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)
3.1	ด้านการเงิน (Financial Perspective)					

ลำดับ	หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ระดับความต้องการ				
		5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)
3.1.1	ส่งเสริมด้านการทำบัญชีต้นทุนในการประกอบกิจการ					
3.1.2	ส่งเสริมด้านการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย					
3.1.3	ส่งเสริมด้านการจัดทำบัญชีทรัพย์สิน					
3.1.4	ส่งเสริมด้านการจัดทำบัญชีจำแนกประเภทหมวดหมู่ทางการค้า					
3.1.5	ส่งเสริมด้านการจัดทำสรุปผลการดำเนินงาน และจัดทำรายงานทางการเงิน					
3.1.6	ส่งเสริมด้านการจัดหาเงินทุนจากการระดมทุนของสมาชิก					
3.1.7	ส่งเสริมด้านการจัดหาเงินทุนจากการกู้ยืมสถาบันการเงิน					
3.1.8	ส่งเสริมด้านการจัดหาเงินทุนจากโครงการหน่วยงานภาครัฐ					
3.1.9	ส่งเสริมด้านการดำเนินกิจกรรมลดรายจ่าย - เพิ่มรายได้					
3.1.10	ส่งเสริมด้านการบริหารผลกำไรเพื่อมาต่อยอดธุรกิจ					
3.1.11	ส่งเสริมด้านการบริหารจัดการเงินทุนเพื่อปันผลให้สมาชิก					
3.1.12	ส่งเสริมด้านการบริหารจัดการเงินทุนเพื่อเป็นสวัสดิการสมาชิก					
3.1.13	อื่น ๆ (ระบุ).....					
3.2 ด้านลูกค้า (Customer Perspective)						
3.2.1	ส่งเสริมให้มีการสอบถามความพึงพอใจจากลูกค้าอยู่เสมอ					
3.2.2	ส่งเสริมให้มีช่องทางการติดต่อกับลูกค้าที่สะดวก เช่น โทรศัพท์ ไลน์ เฟสบุค					
3.2.3	ส่งเสริมให้มีการนำข้อคิดเห็นของลูกค้าไปพิจารณาประกอบการบริหารงาน					
3.2.4	ส่งเสริมด้านมาตรฐานสินค้า (เช่น อย., OTOP) เป็นที่ยอมรับต่อลูกค้า และสามารถตรวจสอบได้					
3.2.5	ส่งเสริมด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงาน สินค้าและบริการให้ลูกค้าได้รับทราบ อย่างโปร่งใส					
3.2.6	อื่น ๆ (ระบุ).....					
3.3 ด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process)						
3.3.1	ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม					
3.3.2	ส่งเสริมให้กำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อให้สมาชิกกลุ่มถือปฏิบัติ					
3.3.3	ส่งเสริมให้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิก					
3.3.4	ส่งเสริมให้มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงาน					

ลำดับ	หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ระดับความต้องการ				
		5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)
3.3.5	ส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนการดำเนินงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน					
3.3.6	ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานที่ได้จัดทำไว้ และมีการปรับปรุงแผนตามสถานการณ์					
3.3.7	ส่งเสริมให้มีการจัดประชุมสมาชิกเพื่อหารือและร่วมกันหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น อย่างสม่ำเสมอ					
3.3.8	ส่งเสริมให้กลุ่มมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า เช่น ไม่เอาเปรียบด้านราคาและขายสินค้าที่มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค					
3.3.9	ส่งเสริมให้กลุ่มมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (การใช้ทรัพยากร การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การกำจัดขยะจัดการน้ำเสีย)					
3.3.10	อื่น ๆ (ระบุ).....					
3.4 ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth)						
3.4.1	ส่งเสริมให้มีการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง					
3.4.2	ส่งเสริมให้มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะ อยู่เสมอจนประสบความสำเร็จมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง					
3.4.3	ส่งเสริมให้มีการสร้างองค์ความรู้และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา					
3.4.4	ส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องของสมาชิก					
3.4.5	อื่น ๆ (ระบุ).....					

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง ให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ลำดับ	หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ระดับความปัญหา					ข้อเสนอแนะ
		5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)	
4.1 ด้านการเงิน (Financial Perspective)							

ลำดับ	หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ระดับความปัญหา					ข้อเสนอแนะ
		5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)	
4.1.1	ปัญหาด้านการทำบัญชีต้นทุนในการประกอบกิจการ						
4.1.2	ปัญหาด้านการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย						
4.1.3	ปัญหาด้านการจัดทำบัญชีทรัพย์สิน						
4.1.4	ปัญหาด้านการจัดทำบัญชีจำแนกประเภทหมวดหมู่ทางการค้า						
4.1.5	ปัญหาด้านการจัดทำสรุปผลการดำเนินงาน และจัดทำรายงานทางการเงิน						
4.1.6	ปัญหาด้านการจัดหาเงินทุนจากการระดมทุนของสมาชิก						
4.1.7	ปัญหาด้านการจัดหาเงินทุนจากการกู้ยืมสถาบันการเงิน						
4.1.8	ปัญหาด้านการจัดหาเงินทุนจากโครงการหน่วยงานภาครัฐ						
4.1.9	ปัญหาด้านการดำเนินกิจกรรมลดรายจ่าย - เพิ่มรายได้						
4.1.10	ปัญหาด้านการบริหารผลกำไรเพื่อมาต่อยอดธุรกิจ						
4.1.11	ปัญหาด้านการบริหารจัดการเงินทุนเพื่อปันผลให้สมาชิก						
4.1.12	ปัญหาด้านการบริหารจัดการเงินทุนเพื่อเป็นสวัสดิการสมาชิก						
4.1.13	อื่น ๆ (ระบุ).....						
4.2 ด้านลูกค้า (Customer Perspective)							
4.2.1	ปัญหาด้านการสอบถามความพึงพอใจจากลูกค้าอยู่เสมอ						
4.2.2	ปัญหาด้านช่องทางการติดต่อกับลูกค้าที่สะดวก เช่น โทรศัพท์ ไลน์ เฟสบุค						
4.2.3	ปัญหาด้านการนำข้อคิดเห็นของลูกค้าไปพิจารณาประกอบการบริหารงาน						
4.2.4	ปัญหาด้านมาตรฐานสินค้า (เช่น อย., OTOP) เป็นที่ยอมรับต่อลูกค้า และสามารถตรวจสอบได้						
4.2.5	ปัญหาด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงานสินค้าและบริการให้ลูกค้าได้รับทราบ อย่างโปร่งใส						
4.2.6	อื่น ๆ (ระบุ).....						
4.3 ด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process)							
4.3.1	ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม						
4.3.2	ปัญหาด้านกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อให้สมาชิกกลุ่มถือปฏิบัติ						
4.3.3	ปัญหาด้านการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิก						

ลำดับ	หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ระดับความปัญหา					ข้อเสนอแนะ
		5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)	
4.3.4	ปัญหาด้านการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงาน						
4.3.5	ปัญหาด้านการจัดทำแผนการดำเนินงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน						
4.3.6	ปัญหาด้านการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานที่ได้จัดทำไว้ และมีการปรับปรุงแผนตามสถานการณ์						
4.3.7	ปัญหาด้านการจัดประชุมสมาชิกเพื่อหารือและร่วมกันหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น อย่างสม่ำเสมอ						
4.3.8	ปัญหาด้านความรับผิดชอบต่อลูกค้า เช่น ไม่เอาเปรียบด้านราคาและขายสินค้าที่มีคุณภาพ ปกป้องภัยต่อผู้บริโภค						
4.3.9	ปัญหาด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (การใช้ทรัพยากร การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การกำจัดขยะจัดการน้ำเสีย)						
4.3.10	อื่น ๆ (ระบุ).....						
4.4	ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth)						
4.4.1	ปัญหาด้านการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง						
4.4.2	ปัญหาด้านการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะ อยู่เสมอจนประสบความสำเร็จมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง						
4.4.3	ปัญหาด้านการสร้างองค์ความรู้และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา						
4.4.4	ปัญหาด้านการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องของสมาชิก						
4.4.5	อื่น ๆ (ระบุ).....						

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางคล้า
จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง ให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับข้อมูลของ
ผู้ให้สัมภาษณ์

ลำดับ	หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ระดับความต้องการ				
		5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)
5.1 ด้านการเงิน (Financial Perspective)						
5.1.1	ส่งเสริมด้านการจัดทำบัญชีให้แก่สมาชิก					
5.1.2	ส่งเสริมด้านการบริหารจัดการเงินทุนของวิสาหกิจชุมชน					
5.1.3	อื่นๆ (ระบุ).....					
5.2 ด้านลูกค้า (Customer Perspective)						
5.2.1	ส่งเสริมด้านการให้ความสำคัญต่อความพึงพอใจลูกค้า					
5.2.2	ส่งเสริมให้มีการนำข้อคิดเห็นจากลูกค้ามาประกอบการบริหารจัดการกลุ่ม					
5.2.3	อื่นๆ (ระบุ).....					
5.3 ด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process)						
5.3.1	ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวทางด้านการบริหารจัดการกลุ่ม					
5.3.2	ส่งเสริมสมาชิกมีการกำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนการดำเนินงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ให้มีความชัดเจน					
5.3.3	ส่งเสริมสมาชิกให้มีการนำแผนการดำเนินงานที่ได้จัดทำขึ้นนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม					
5.3.4	ส่งเสริมให้กลุ่มมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า เช่น ไม่เอาเปรียบด้านราคาและขายสินค้าที่มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค					
5.3.5	ส่งเสริมให้กลุ่มมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (การใช้ทรัพยากร การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การกำจัดขยะ จัดการน้ำเสีย)					
5.3.6	อื่นๆ (ระบุ).....					
5.4 ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth)						
5.4.1	ส่งเสริมและให้ความรู้กับสมาชิกในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลด้วย IT					
5.4.2	ส่งเสริมให้มีการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง					
5.4.3	ส่งเสริมให้มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะอยู่เสมอจนประสบความสำเร็จมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง					

ลำดับ	หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ระดับความต้องการ				
		5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)
5.4.4	ส่งเสริมให้มีการสร้างองค์ความรู้และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา					
5.4.5	ส่งเสริมให้สมาชิกมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง					
5.4.6	ส่งเสริมและจัดทำสื่อออนไลน์ที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับกลุ่ม					
5.4.7	ไปศึกษาดูงานจากวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ					
5.4.8	อื่นๆ (ระบุ).....					

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นางสิรินทิพย์ มีเวียงจันทร์
วัน เดือน ปี เกิด	22 กุมภาพันธ์ 2528
สถานที่เกิด	60/1 ม.5 ต.เขาพระ อ.เมือง จ.นครนายก 26000
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีชีวภาพ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพิษวิทยาทางอาหารและโภชนาการ สถาบันโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอบางค้อ จังหวัดฉะเชิงเทรา
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

